

เป็นหนังสือธรรมดา

“ตามัญญศึกษาสำคัญอย่างไร”

เทือก กุสุมา ณ อยุธยา

370.9593
ท781ส

วิทยาลัยวิชาการศึกษา
พ.ศ. ๒๕๓๐

370.9593
ทท81ส

~~วิทยาลัย~~

เรื่อง

" ตามนัยศึกษาสำคัญอย่างไร "

เสนอเพื่อประกอบการพิจารณาตำแหน่งศาสตราจารย์วิชามนุษยธรรมศึกษา

เรื่อง

THE LIBRARY
COLLEGE OF EDUCATION
BANGKOK, THAILAND

นายเทือก กุสุมา ณ อยู่ชญา อ.บ., ป.ม., M.A. in Ed.
หัวหน้าคณะวิชามนุษยธรรมศึกษาและสังคมศาสตร์

วิทยาลัยวิชาการศึกษา

กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๑๐

คำนำ

ข้าพเจ้าเขียนวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นงานวิจัยฉบับนี้ ภายความประทับใจสองประการ
ประการที่หนึ่ง คือประทับใจในคุณค่าความสำคัญของสามัญศึกษา
ประการที่สอง คือประทับใจในความเอื้อเฟื้อช่วยเหลือของมิตรสหายและผู้รวม
สถานศึกษา

ประการที่หนึ่ง

ผู้เขียนมีชีวิตมาถึงปัจจุบันนี้ ถูกเขาสอนมาเสีย ๒๐ ปี คือเรียนอยู่โรงเรียนประถม
มัธยม ๑๑ ปี เรียนมหาวิทยาลัยไทย ๕ ปี มหาวิทยาลัยต่างประเทศเกือบ ๔ ปี เป็นผู้สอนเขา
เสีย ๓๖ ปี (โดยประมาณ) สอนโรงเรียนมัธยมมากบางนอบบางตามตำแหน่งหน้าที่ ติดต่อกันไม่
น้อยกว่า ๒๐ ปี สอนมหาวิทยาลัยระยะไม่ติดต่อกันทีเดียว ประมาณไม่น้อยกว่า ๒๐ ปี วิชาสามัญ
ที่สอนในโรงเรียนมัธยมส่วนมากเป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ และ
คณิตศาสตร์ สอนบ้างเล็กน้อย ในมหาวิทยาลัยสอนภาษาไทย รวมความว่าชีวิตการเป็นครูของ
ข้าพเจ้า ใกล้เคียงของกับสามัญศึกษามากพอใช้ แต่ไม่มีระยะใดในชีวิต ที่จะเกิดความรู้สึกประทับใจ
ในคุณค่าของการศึกษาประเภทนี้ เท่ากับเมื่อครั้งไปศึกษาในต่างประเทศครั้งหลัง คือเมื่อปี
พ.ศ. ๒๕๐๐ เป็นเวลาเกือบ ๓ ปี ความประทับใจที่เกิดขึ้น เพราะเห็นว่าในประเทศที่ถือกันว่า
เจริญเช่นนั้น เขาประพฤติปฏิบัติต่อสามัญศึกษา ผิดกับในบางเมืองของเรา สมัยเมื่อข้าพเจ้าเป็น
นักเรียน หรือสมัยข้าพเจ้าเป็นครู มีโอกาสให้ความเอาใจใส่สนใจกับสามัญศึกษาผิดกับของเขา
อย่างชวากับคำ เขาสนใจ เขาพากเพียรคนควาวิจัย ประชุมถกเถียง ตีพิมพ์เอกสาร เป็นตำรา
หรือนิตยสาร บรรยาย ปรากฏา และบริหาร มากมายเหลือจะพรรณา จนทำให้ข้าพเจ้า โดยฐานะ
ผู้ไปเรียนทางนี้ โดยฐานะรับผิดชอบทางหน้าที่ราชการ พลอยได้พยายามฝึกหัดคนควาให้เขาไปจน
ถึงจุด จนใจความสว่าง และเกิดความรู้สึกประทับใจดังกล่าวแล้ว

เมื่อข้าพเจ้าเกี่ยวข้องกับวิชาสามัญศึกษาอยู่ในเมืองไทย ตามที่กล่าวมาแล้ว
ข้าพเจ้าเหมือนอยู่ในฐานะบุคคลที่ "เห็นแต่พฤษไม่เห็นไพร" จะสอนในระดับมัธยมศึกษาก็ตาม
อุดมศึกษาก็ตาม ก็สอนศิษย์เพื่อความรูความเข้าใจเป็นส่วนมาก ปล่อยให้คุณค่าของวิชาที่สอนอีกอเนก
อนันต์วังไวขวางหลัง วิธีสอนให้เกิดความรูก็ไม่มียากอะไร ใช้วิธีบรรยาย หรือบอกเอาคือ ๆ เป็นพื้น
ปัจจุบันนี้ เมื่อไปได้เห็นและได้ศึกษามาแล้ว จึงพอนับว่า ข้าพเจ้าพอจะเห็น "ทั้งไพรและพฤษ" จึง
เขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขึ้น เผื่อว่ายังมีเพื่อนครูที่ประสงค์จะเห็นอย่างข้าพเจ้าบ้าง

ประการที่สอง

เมื่อเริ่มงานนี้ ก็ปรากฏมิตรสหายผู้ร่วมงาน ทั้งในและนอกคณะวิชา ตลอดจนนิสิตนักศึกษานานาชาติ ยินดีร่วมมือโดยมีพักทองดอกพิกาก ทำให้เกิดมีมติคุ้มกันเหลือที่จะกล่าวความร่วมมือปรากฏในรูปแบบ ขยายขอบข่ายสอบถาม ช่วยเก็บ ช่วยในเอกสารต่างประเทศบางส่วน จัดกระทำกับข้อมูล ซึ่งหากจะระบุชื่อท่านเหล่านั้นในหน้ากระดาษนี้ ก็ไม่เพียงพอ จำต้องขอประทานโทษอย่างยิ่งไว้ ณ ที่นี้ ส่วนผู้ที่บันทึกความถึคของข้าพเจ้าในเรื่องนี้ กลายเป็นตัวอักษรหลายสิบหน้า โดยความเสียดสีและชะมุกเขม่น มิได้เห็นแก่เห็นแก่เหนื่อย คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประสาท หลีกศิลา หัวหน้าแผนกวิชาสังคมวิทยา ผู้ร่วมงานกับข้าพเจ้าในปัจจุบัน ข้าพเจ้าขอขอบคุณเธอไว้อย่างยิ่งด้วย

อีกประการหนึ่งที่ควรบอกกล่าว ก็คือข้าพเจ้าได้กระทำสิ่งที่ไม่น่ากระทำ คือวิจัยเรื่องสุามัญศึกษา ซึ่งเป็นของว่างครอบจักรวาล ความบกพร่องย่อมมีอยู่โดยไม่สงสัย โปรดัก-ทวงถวายจะขอพระคุณยิ่ง ในสุดท้าย หวังว่างานชิ้นนี้คงมีประโยชน์แก่ผู้อ่านตามสมควร

เทือก กุสุมา ณ อยุธยา

๑๗ กันยายน ๒๕๑๐

บัญชีเรื่อง

บทที่		หน้า
หนึ่ง :	บทนำ.....	๑
	ความมุ่งหมายและความสำคัญของการวิจัย.....	๑
	ความเคิม.....	๓
	ขอตกลงเบื้องต้น.....	๔
	วิธีดำเนินการ.....	๔
	คำจำกัดความเฉพาะ.....	๑๐
	ขอบเขตของการวิจัย.....	๑๒
สอง :	การสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหา.....	๑๓
	เอกสารที่สำรวจ.....	๑๓
	การสำรวจเอกสารของสหรัฐอเมริกา.....	๑๕
	การสำรวจเอกสารทางประเทศไทย.....	๓๗
สาม :	การสำรวจความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้อง.....	๔๓
	วัตถุประสงค์.....	๔๓
	ผู้ตอบแบบสอบถาม.....	๔๓
	การสร้างแบบสอบถาม.....	๔๔
	การตอบแบบสอบถาม.....	๔๕
สี่ :	การวิเคราะห์คำตอบในแบบสอบถาม.....	๔๖
	ความมุ่งหมายมาตรฐานของวิชาสามัญต่าง ๆ ๓ วิชา.....	๔๖
	คำตอบในแบบสอบถาม.....	๕๐
	สรุปวิเคราะห์คำตอบในแบบสอบถาม.....	๕๓

บทที่

หน้า

ท่า :	บทลงท้าย.....	๕๘
	ย่อเรื่อง.....	๕๘
	สรุปและเสนอแนะ.....	๖๐
	บรรณานุกรม.....	๖๒
	ภาคผนวก.....	๖๕
	ภาคผนวก ก แบบสอบถามเพื่อประกอบวิทยานิพนธ์.....	๖๖
	ภาคผนวก ข แจงความกระทรวงศึกษาธิการ.....	๖๙
	ภาคผนวก ค รายงานประจำตัวนักเรียน.....	๗๓
	ภาคผนวก ข หลักรัฐธรรมนูญโรงเรียนวัดเบญจมบพิตร พ.ศ. ๒๕๕๓	๗๙
	ภาคผนวก ง หลักรัฐธรรมนูญมณฑลตอนต้น (๓ ปี) พ.ศ. ๒๕๕๓	๘๕
	ภาคผนวก จ หลักรัฐธรรมนูญมณฑลศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๘	๘๘
	ภาคผนวก ฉ หลักรัฐธรรมนูญประกอบการศึกษาตอนต้น พ.ศ. ๒๕๐๓ ..	๙๐
	ภาคผนวก ช หลักรัฐธรรมนูญประกอบการศึกษาตอนปลาย พ.ศ. ๒๕๐๓ ..	๙๕
	ภาคผนวก ซ หลักรัฐธรรมนูญมณฑลศึกษาตอนต้น พ.ศ. ๒๕๐๓ ..	๙๗
	ภาคผนวก ฌ หลักรัฐธรรมนูญมณฑลศึกษาตอนปลาย พ.ศ. ๒๕๐๓ .	๑๐๑
	ภาคผนวก ฎ หลักรัฐธรรมนูญแบบประเศม พุทธศักราช ๒๕๐๙ ...	๑๐๓
	ภาคผนวก ฏ วัตถุประสงค์ของการสอนวิชาสามัญในหมวดวิชา มนุษยธรรมศึกษาและหมวดวิชาสังคมศาสตร์.....	๑๐๕

บทที่หนึ่ง

บทนำ

๑. ความมุ่งหมายและความสำคัญของการวิจัย

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ทำขึ้นด้วยความมุ่งหมายที่จะชี้ให้เห็นความสำคัญของการศึกษาที่เรียกกันว่า "สามัญศึกษา" ในวงการศึกษาของประเทศไทย โดยเฉพาะในก้านมนุษยธรรมศึกษาและสังคมศาสตร์ จะแสดงให้เห็นว่าสามัญศึกษาทรงความสำคัญอย่างไร มีบทบาทอย่างไรในวงการศึกษาไม่ว่าจะเป็นในประเทศนี้หรือประเทศอื่นใด วิชาต่าง ๆ ที่เป็นสามัญศึกษาให้คุณค่าแก่ผู้รับ ได้แก่ นักเรียน นิสิต หรือนักศึกษา อย่างไรก็ตาม ผู้ที่เกี่ยวข้องกับสามัญศึกษา ได้แก่ ครู อาจารย์ ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องและผู้บริหารการศึกษา ควรเห็นความสำคัญของการศึกษาประเภทนี้แค่ไหน ควรจะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างไร ท้ายที่สุด ผู้เขียนหวังว่างานวิจัยนี้จะเป็นเครื่องกระตุ้นเตือนให้ผู้ที่เกี่ยวข้อง เอาใจใส่สามัญศึกษายิ่งขึ้น จนถึงระดับที่ต่องการ ก็วยังผลสะท้อนให้การศึกษาของประเทศเราเป็นไปตามความมุ่งหมาย สามารถสร้างสมเวยวชนไทยให้เป็นพลเมือง ตามที่ประเทศต่องการ

๑.๑ การให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญอย่างหนึ่งที่จะแก้ไขความไม่เรียบร้อยของชาติ

ตามหัวข้อข้างบนนี้ วิทยุชนทั้งหลายยอมยอมรับกันอยู่แล้ว การศึกษาที่รัฐให้แก่ราษฎรแบ่งเป็นหมวดใหญ่ ๆ ได้แก่ สามัญศึกษาและอาชีวศึกษา (เดิมเรียกวีสามัญศึกษา) ถ้าพลเมืองแห่งรัฐได้รับการศึกษาไปทั้งสองหมวดนี้ ได้อย่างสมบูรณ์และถูกต้อง ก็จะเป็นพลเมืองที่รัฐต่องการได้ แต่เท่าที่ปรากฏมาแล้วครบเท่าทุกวันนี้ ในจังหวัดของเรา ในจังหวัดอื่น ในบ้านเมืองของเรา หรือในบ้านเมืองอื่นทั่วโลก ยังปรากฏความไม่เรียบร้อยของมนุษย์ให้เห็นค้วยตา ได้ยินค้วยหู อยู่ทุกเมื่อเชือวัน ตั้งแต่เราตื่นขึ้นจนเข้านอน เราจะประสบสิ่งที่เป็นอนิฏฐารมณ คือนมนุษย์ไม่เรียบร้อย เบียดเบียนกันค้วยประการต่าง ๆ ประพฤติผิดข้อห้ามทางศาสนา อาทิ เบญจศีล

เราอาจพบสิ่งเหล่านี้ได้โดยสื่อมวลชนต่าง ๆ ได้แก่ หนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ ตลอดจนการพูดจาบนเวทีของมหาชน บุคคลที่ถูกล่าว่าชั่วก็มีทั่วไปทุกประเภท อาจเป็นนักเรียนนักศึกษา อาจเป็นข้าราชการ อาจเป็นพ่อค้า หรืออาจเป็นชาวบ้านทั่วไป เสียงที่ติเตียนบนว่ำนั้นก็เกี่ยวกับวงการทั่วไป ถ้าเป็นบริการสาธารณะ ก็ยิ่งเป็นเป้าหมายที่เด่นชัด เช่น บริการรถประจำทาง รถจ้าง การรักษาพยาบาล การพิทักษ์รักษาความสงบ

๑.๒ สามัญศึกษาเป็นเครื่องมือที่จะแก้ไขความไม่เรียบร้อยของมนุษย์

สิ่งเหล่านี้ แม้เป็นอนิจจารมณ ไม่มีผู้ใดปรารถนา ก็ยังปรากฏอยู่ทุกเมื่อเชิ่ວวัน ไม่ว่าในแห่งใดในโลก ในประเทศที่ว่าเจริญนั้น เราอาจเห็นแต่ความเจริญด้านวัตถุด้วยตึกงามบ้านของด้วยทรัพย์สิ้นเงินทอง แต่ความเจริญทางจิตใจยังมีไม่พอ ฉะนั้น ถ้าจะให้เจริญพร้อม เราต้องปรับปรุงจิตใจพลเมืองด้วย เราพูดว่าประเทศไทยไม่เจริญ ต้องพัฒนา เราเชื่อว่าพัฒนาแค่วัตถุ ด้านเดียวไม่พอแน่ ต้องพัฒนาคนผู้ใช้วัตถุเหล่านั้นด้วย เราเห็นอยู่แล้วว่า ในปัจจุบันนี้ ประเทศที่ใหญ่โตร่ำรวยนั้น บางทีไม่อาจเรียกว่ามีความเจริญถึงซึ่งอารยวิสัยก็ได้ หากจิตใจพลเมืองส่วนมากยังไม่เจริญ ประเทศที่เล็ก ไม่สู้ก้าวหน้าทางวัตถุ อาจเจริญกว่าก็ได้

สามัญศึกษาเป็นยานานวิเศษ ที่จะแก้ไขความไม่เรียบร้อยของมนุษย์ได้ ตัวอย่างเช่นในสื่อมวลชนของเราทุกวันนี้ ปรากฏความผิดความชั่วร้าย เป็นคดีถึงโรงศาล ก็เพราะพลเมืองประพฤติผิดศีล ๕ หรือเบญจศีลในพุทธศาสนา หากสถานศึกษาทุกแห่งสอนวิชาสามัญศึกษาในเรื่องนี้ คือ วิชาศีลธรรม ให้ได้ผล ความไม่เรียบร้อยเหล่านี้ก็อาจไม่เกิดขึ้น หรือมีอย่างเบาบาง ในสื่อมวลชนปรากฏว่ายังมีบุคคลที่มีความหลงเชื่อในสิ่งผิด ๆ เช่น เชื่อว่ากินยาอย่างหนึ่งแล้วจะทำให้ชยันขึ้นอีกมาก ทำงานได้เงินมาก เชื่อว่าเอากระดาษใส่บาตรเสกเป็นธนบัตรได้ อาจร่ำรวยในทันที เชื่อว่าถ้ามีบุตรมาก ฐานะไม่ก็พอ เลี้ยงไม่ไหว หากให้แพทย์ทำหมัน จะทำให้เป็นบ้าย่าง ไม่มีแรงทำงานบ้าง เลยไม่ทำ สภาพก็ยิ่งทรุดลงทุกวัน ความเชื่อเช่นนี้อาจแก้ไขได้ ถ้าบุคคลได้รับสามัญศึกษา

พอและถูกทาง เช่น โรงเรียนสอนให้รู้จักคิด รู้จักไตร่ตรอง ไม่ใช่อะไรง่าย ๆ รู้จักใช้เหตุผล หรือปลูกฝังให้มีสิ่งที่เรียกว่า "วิจารณ์ญาณ" (Critical หรือ Reflective Thinking) ก็จะไม่หลงผิดไปจนเกิดความเสียหายแก่ตนได้

๒. ความเดิม

๒.๑. ความเป็นมาของสามัญศึกษาทั่วไป

สามัญศึกษาสำคัญอย่างไร เป็นที่รู้จักกันมาเมื่อไร นั้น ในประเทศที่เจริญด้วยการศึกษา เช่น ทางโลกตะวันตก ได้แก่ สหรัฐอเมริกา หรือประเทศในยุโรปนั้น ได้เป็นที่ปรากฏมาช้านานแล้ว ดังที่แจ้งไว้ในประวัติศาสตร์การศึกษาของโลก สำหรับประเทศไทย แต่เดิมคนเรียนที่วัด วัดเป็นโรงเรียน พระภิกษุเป็นครู การศึกษายังไม่รัดกุมเท่าไร ตั้งแต่รัฐได้จัดการศึกษาตามแบบอย่างประเทศตะวันตก ประมาณรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว คือประมาณถึงศตวรรษเศษมาแล้ว ก็มีการจัดวางหลักสูตรให้รัดกุมยิ่งขึ้น เป็นที่ปรากฏว่านักการศึกษาสมัยนั้น รู้จักคุณค่าของสามัญศึกษาพอสมควรแล้ว ดังเช่นในรายงานที่เจ้ากระทรวงไถ่ทูลเกล้าฯ ถวาย พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว มีว่า

หลักสูตรนี้คิดขึ้นโดยเจตนาสอนวิชากลาง คือวิชาต่าง ๆ ซึ่งจะเป็นประโยชน์สำหรับตัวสามัญบุคคล สมควรผู้เป็นชาย จะต้องรู้ไว้ทุกคน ให้นักเรียนรูก่อน เมื่อนักเรียนรู้วิชาตลอดตามหลักสูตรนี้แล้ว แม้จะออกจากโรงเรียนไปทำมาหากิน วิชาที่ใดเขาเรียนตามหลักสูตรนี้ ก็จะเป็นประโยชน์แก่ตนได้ในที่ห่างไกล

ความข้างบนนี้ คำว่า "วิชากลาง" ก็คงหมายถึง "สามัญศึกษา" ไม่เป็นอย่างอื่น

รายงานเรื่องหลักสูตรโรงเรียนวัดเบญจมบพิตร พ.ศ. ๒๔๔๓ (อยู่ในภาคผนวก)

๒.๒ ความเป็นมาของสามัญศึกษาในประเทศไทยตั้งแต่ พ.ศ. ๒๔๓๕

ผู้ทำวิจัยได้ตรวจดูความเปลี่ยนแปลงของหลักสูตรโรงเรียนในระดับต่าง ๆ ของประเทศไทย ในด้านสามัญศึกษา พอสมควร ตั้งแต่สมัย พ.ศ. ๒๔๓๕ เป็นต้นมา^๒ หลักสูตรการศึกษาไทยได้รับการปรับปรุงมาแล้วหลายครั้ง ผู้เขียนมีความรู้สึกว่าคุณรู้จักในความสำเร็จของสามัญศึกษานั้นพอมีอยู่ บางครั้งก็มากพอสมควร บางครั้งก็เบาบางลงไป หลักสูตร พ.ศ. ๒๔๕๔ ไม่ไกร่กล้าว่าจะไรมากนัก แต่หลักสูตรปัจจุบัน พ.ศ. ๒๕๐๓ นั้น นับว่ามีมาก และใกล้เคียงกับความคิดของอารยประเทศมากที่สุด คงจะใกล้เคียงต่อไป

๒.๓ การศึกษาการสอนเกี่ยวกับสามัญศึกษาอย่างไร

ความเข้าใจของนักการศึกษาในประเทศไทยในปัจจุบัน ในเรื่องสามัญศึกษานั้น จะเห็นได้จากเอกสารที่ตีพิมพ์ หรือคำบรรยายในตำราวิชาการศึกษาต่าง ๆ เกี่ยวกับการอธิบายศัพท์ "การศึกษา" หรือ "การสอน"^๓ ซึ่งจะพาคนไปถึงสามัญศึกษาค้วย เพราะจะให้การศึกษาเพื่ออะไร หรือจะทำการสอนเพื่ออะไร ผู้ให้หรือผู้ทำการสอนจำเป็นต้องตั้งความมุ่งหมายไว้ก่อน ความเข้าใจในปัจจุบันนี้ ถ้าจะสรุปลง ก็จะเป็นไปในรูปเช่นนี้

การศึกษาที่คืออะไร

การทำให้บุคคลเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ ได้แก่ กาย ปัญญา สังคม และ อารมณ์

การทำให้บุคคลเจริญทางปัญญา (พุทธิศึกษา) กาย (พลศึกษา) ศิลปกรรม (จริยศึกษา) และ การใช้มือ (หัตถศึกษา)

การทำให้บุคคลมีความรู้ ทักษะ ความสามารถ ทัศนคติ และ ความซาบซึ้ง การปรับบุคคลให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม

^๒รอง ศยามานนท์ และคณะ, ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ, พ.ศ. ๒๕๐๗

^๓คุรุสภา, หลักการการศึกษา, ตำราวิชาชุดครูประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาและครูมัธยม, พ.ศ. ๒๕๐๗

การสนองความต้องการของบุคคล

การศึกษาคือชีวิต

การสอนคืออะไร

การจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน

การจัดกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียนให้ผู้เรียน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์
ของโรงเรียน

การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้เรียน ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และปรัชญา
ของโรงเรียน

วัตถุประสงค์ของการศึกษาก็ตาม การสอนก็ตาม เท่าที่กล่าวไว้ในปัจจุบัน นับว่าเป็นไป
เพื่อประโยชน์ของสามัญศึกษาเป็นอย่างดี เช่น การทำให้บุคคลสมบูรณ์ทั้งกาย ปัญญา สังคม และ
อารมณ์ นั้น บุคคลเช่นนี้ย่อมนับว่าถึงแล้วซึ่งการศึกษา เป็นพลเมืองที่พึงปรารถนาของรัฐ ไม่
ประกอบสิ่งใดที่เป็นการไม่ชอบไม่ควร

ดังนั้น หากผู้ที่เกี่ยวข้องในวงการศึกษา เช่น ผู้สอน ผู้เชี่ยวชาญ หรือผู้บริหาร ใฝ่ปฏิบัติ
หน้าที่ และดำเนินงานไปตามความเข้าใจในสามัญศึกษา ตั้งแต่โบราณกาลมาจนถึงปัจจุบันนี้ โดย
ถูกต้องและครบถ้วนครบถ้วนความแล้ว รัฐก็น่าจะได้มีพลเมืองที่ดีขึ้น และสิ่งซึ่งเป็นอนุกรม
ต่าง ๆ ก็จะไม่ปรากฏทางเสื่อมถอยอยู่ทุกเมื่อเชียววันอย่างปัจจุบันนี้

๒.๔ สามัญศึกษาตามความรู้สึกของผู้ถืออาชีพครูในปัจจุบัน

เนื่องจากผู้เขียนวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ไม่เคยทราบว่า มีงานวิจัยในประเทศเรา เกี่ยวกับความ
รู้สึกคุณค่าของสามัญศึกษามาแต่ก่อน จึงขอล่าวถึงความรู้สึกเช่นนี้ในวงการศึกษาของไทย ในฐานะที่
ผู้เขียนดำเนินอาชีพครูมาไม่น้อยกว่า ๓๕ ปี และได้ทำการสอนในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา
แล้วนานปี มีความรู้สึกด้วยตนเอง และประเมินความรู้สึกของเพื่อนร่วมอาชีพ สรุปได้ดังนี้

๑. สอนวิชาสามัญศึกษาต่าง ๆ ไม่ว่าจะในระบับใด เพื่อความรู้ความเข้าใจ คือให้ผู้เรียนได้ความรู้ความเข้าใจอย่างเดียวกัน เพื่อคุณค่าอื่น ๆ ไม่มี ทั้งนี้เพราะ โดยไม่ทราบว่า วิชาสามัญศึกษาให้คุณค่าที่สำคัญอื่น ๆ แก่มนุษย์ จึงไม่สอนเพื่อคุณค่า เหล่านั้น

๒. ทราบว่าวิชาสามัญศึกษามีความสำคัญหรือคุณค่าอื่น ๆ ด้วย แต่ไม่รู้จักวิธี สอนให้เกิดคุณค่านั้น ๆ

๓. ทราบว่าวิชาสามัญศึกษามีคุณค่าอย่างไร แต่ไม่ยอมสอนให้เกิดคุณค่า อย่างนั้น เนื่องด้วยเหตุผลของคนบางประการ

สำหรับข้อ ๑ นั้น ตามความรู้สึกของผู้เขียนวิจัย ปรากฏแพร่หลายมาก

ต่อไปนี้เป็นตัวอย่างความคิดความเข้าใจของผู้สอน เปรียบเทียบกับความคิดความเข้าใจ มาตรฐาน ในวัตถุประสงค์ของการสอนวิชาสามัญศึกษาต่าง ๆ

ตัวอย่างของความคิดความเข้าใจทั่วไป ของครูอาจารย์ไทย
ในคุณค่าหรือความสำคัญของวิชาสามัญศึกษาต่าง ๆ

วิชา	ความเข้าใจของครูไทย	ความเข้าใจมาตรฐาน
คณิตศาสตร์	คิดเลขเก่ง จำสมการต่าง ๆ ได้	รู้จักแก้ปัญหา รู้จักใช้เหตุผล ฯลฯ
วิทยาศาสตร์	จำสูตร กฎเกณฑ์ต่าง ๆ รู้เรื่อง	รู้จักแก้ปัญหา รู้จักสิ่งแวดล้อมรอบตัว รู้จักใช้เหตุไชผล ฯลฯ
สังคมศึกษา	จำเรื่อง จำเหตุการณ์ จำวันที่ จำบุคคล	รู้จักอดีตเพื่อปรับปรุงปัจจุบันให้ได้ออนาคตที่ ดี (ของบุคคล ของชาติ) ฯลฯ
ภาษาและวรรณคดี	แต่งหนังสือเก่ง จำเรื่อง จำศัพท์ ในหนังสือเก่ง	สื่อสารความคิดได้ดี สุนทรีย์ภาพ คติธรรม ฯลฯ
ศิลปะ	เขียนรูปสวย เขียนรูปเหมือน	สุนทรีย์ภาพ ความสังเกต ความ- ซาบซึ้ง ฯลฯ
พลานามัย	เล่นกีฬาเก่ง ร่างกายแข็งแรง	ความมีใจเป็นนักกีฬา การรู้จักทำ- งานเป็นหมู่คณะ ฯลฯ

ตามตารางข้างบนนี้ จะเห็นได้ว่า วัตถุประสงค์ในการสอนบางวิชา จำกัดแค่แค่แค่เต็มที
บางวิชาที่แทบไม่จำเป็น เพราะไม่สำคัญเท่าไรนัก

๓. ข้อตกลงเบื้องต้น

งานวิจัยเรื่องคุณค่าของสามัญศึกษานั้น สิ่งที่จะอ้างอิงสำคัญบางอย่าง ยังไม่สมบูรณ์ ฉะนั้น จึงเป็นเหตุให้งานวิจัยนี้จำกัดอยู่ในวงพอสมควร ดังจะกล่าวต่อไปนี้

๑. เหาที่ผู้วิจัยทราบ ยังไม่มีผู้ใด หรือสถาบันใด ได้ทำการวิจัยเรื่องคุณค่า หรือความสำคัญของวิชาสามัญศึกษา ในวงการการศึกษาของประเทศไทยมาแต่ก่อน จึงไม่มีอะไรจะเอามาอ้างอิงได้ในเรื่องนี้

๒. งานวิจัยฉบับนี้ อ้างอิงการค้นคว้าหรือวินิจัยของประเทศอื่น เขาเป็นมาตรฐาน จะเห็นว่าประเทศที่อ้างเป็นมาตรฐานได้แก่สหรัฐอเมริกาทั้งสิ้น ความจริงอารยประเทศอื่น ๆ เช่นที่อยู่ในซีกโลกตะวันตก ก็ควรเห็นความสำคัญของสามัญศึกษา และได้มีการค้นคว้าวินิจัยตีพิมพ์ไว้เหมือนกัน ที่ผู้ทำวิจัยอ้างเฉพาะสหรัฐอเมริกา ก็โดยความรู้สึกว่าเป็นประเทศที่เอาใจใส่และรุดหน้าไปในทางการศึกษามากในปัจจุบันนี้ ดังจะเห็นว่าประเทศนี้มีความพากเพียรในเรื่องนี้มาก ได้แก่การประชุม การสัมมนา การวิจัย การตีพิมพ์เอกสารทางการศึกษาอยู่มิได้ขาด ไม่ว่าในระดับใด อนึ่ง ความคิดเห็นของนักการศึกษาอเมริกันนั้น หากจะถือว่า ย่อมสืบเนื่องมาจากนักการศึกษาคนสำคัญของยุโรปและของโลกในอดีต ก็น่าจะพูดได้

๔. วิธีดำเนินการ

เนื่องจากงานวิจัยมีหลายแบบ การที่จะทำวิจัยให้ได้ผลสมบูรณ์ย่อมอยู่ที่การใช้อย่างที่เหมาะสม งานวิจัยเรื่องนี้ ผู้ทำคิดว่าควรจะใช้สองแบบผสมกัน คือ

ก. แบบสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหา

ข. แบบสำรวจความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาในประเทศไทย

๔.๑ การสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหา

การสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหา มีดังนี้

๑. เอกสารที่ตีพิมพ์ในสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นผลของการประชุมกันควาถกเถียงของสถาบันการศึกษาต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องราวของสามัญศึกษา
๒. เอกสารที่ตีพิมพ์ในประเทศไทย โดยสถาบันการศึกษาทางราชการ เฉพาะที่เกี่ยวกับเรื่องสามัญศึกษา เช่น หลักสูตรในระดับต่าง ๆ

การสำรวจเอกสารที่กล่าวมานี้ ก็เพื่อจะได้ความคิดเห็นว่า ในประเทศที่เจริญด้วยการศึกษานั้น นักการศึกษาที่สำคัญ ๆ มีความคิดเห็นอย่างไรในความสัมพันธ์ของสามัญศึกษา ในสถานศึกษาระดับต่าง ๆ แล้วมีวิธีการอย่างไรที่จะทำให้สถานศึกษาได้บรรลุถึงความสำคัญเหล่านั้นสำหรับประเทศไทยเราเอง นักการศึกษามีความคิดเห็นเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าไปอย่างไร

๔.๒ การสำรวจความคิดเห็นของบุคคล

การสำรวจความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับปัญหา มีดังนี้

๑. ความคิดเห็นของผู้สอนวิชาสามัญศึกษาในระดับต่าง ๆ เช่น ระดับอุดมศึกษา ระดับมัธยมศึกษา ระดับประถมศึกษา
๒. ความคิดเห็นของนิสิตนักศึกษาที่จะสอน หรือสอนวิชาสามัญศึกษาเหล่านี้อยู่แล้วในระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นระดับที่สูงพอสมควร

การสำรวจความคิดเห็นข้างต้นนี้ ก็เพื่อหยั่งรู้ว่าผู้สอน หรือผู้ที่ทำการสอนต่อไปในอนาคต เป็นผู้เกี่ยวข้องกับสามัญศึกษาโดยตรง ย่อมเป็นผู้ที่บันดาลให้เกิดผลตามความมุ่งหมายได้ยิ่งกว่าบุคคลอื่น โดยถือหลักว่าใครจะใกล้กับศิษย์ยิ่งกว่าครูเป็นไม่มี

เมื่อได้สำรวจเอกสารและความคิดเห็นแล้ว ก็นำข้อเท็จจริงทั้งสองกระแสมาเปรียบเทียบกัน ผลของการเปรียบเทียบจะแสดงว่าบุคคลที่ใกล้ชิดที่สุดกับสามัญศึกษา คือผู้สอน มีความรู้ความเข้าใจถูกต้องสมบูรณ์ในความสัมพันธ์ของสามัญศึกษาหรือไม่เพียงใด จึงจะอาจเสนอแนะวิธีแก้ไขหรือปรับปรุงในเรื่องนี้ต่อไปได้

๕. คำจำกัดความเฉพาะ

สำหรับการวิจัยนี้ ผู้ทำวิจัยเห็นสมควรจะได้อธิบายศัพท์ที่เกี่ยวข้อง เฉพาะที่สำคัญและยังไม่เป็นที่คุ้นเคยในวงการศึกษาของประเทศเราไว้บ้างพอสมควร เพื่อจะทำให้เข้าใจเรื่องได้ถูกต้อง ไม่เข้าใจไปอย่างอื่น

ศัพท์ที่เกี่ยวข้อง คือ วิชาสามัญศึกษา วิชามนุษยธรรมศึกษา วิชาสังคมศาสตร์
วิชาวิทยาศาสตร์ และ วิชาคณิตศาสตร์

สามัญศึกษา คือการศึกษาวิชาสามัญ ที่บุคคลทุกคนรูปทุกคนสมควรจะได้อ่าน เป็นพื้นฐานสำหรับความเจริญแห่งตน แตกต่างกับวิชาอาชีพ ซึ่งมีไว้เพื่อประกอบอาชีพ คำนี้ภาษาอังกฤษใช้ว่า General Education หรือบางทีก็เรียกว่า Liberal Arts คำว่า General Education อาจต่างกับ Liberal Arts ที่การใช้ คือเรียก General Education ในเมื่อกล่าวถึงตัววิชา เรียก Liberal Arts เมื่อกล่าวถึงการจัดประเภทของการสอนในสถานศึกษา เช่น Liberal Arts College แต่เช่นนี้ก็ไม่ใช่เป็นการแน่นอนเสมอไป

มนุษยธรรมศึกษา มนุษยธรรมศึกษา หรือ The Humanities เป็นประเภทย่อยของสามัญศึกษา เพอร์^๑ อธิบายว่า "มนุษยธรรมศึกษาคือกลุ่มวิชาต่าง ๆ ที่ทำให้มนุษย์เป็นมนุษย์ยิ่งขึ้น ปรุ้งแต่งให้มนุษย์มีชีวิตสมบูรณ์ โดยสอนให้มนุษย์รู้จักว่าอะไรควรและไม่ควรด้วยตนเอง มนุษยธรรมศึกษาเป็นประเภทวิชาที่ส่วนมากมักจะเกี่ยวกับตัวมนุษย์ผู้นั้นโดยตรง อาทิเช่น ภาษา วรรณคดี คนตรี ศิลปะ ปรัชญา ศาสนา ศิลปกรรม เป็นต้น"

ศัพท์ "มนุษยธรรมศึกษา" บางสถาบันในประเทศไทยใช้ว่า "มนุษยศาสตร์" ก็มี

^๑ Greens, T. M., The Meaning of the Humanities, p. 16.

สังคมศาสตร์ คำนี้ใช้ในภาษาอังกฤษว่า Social Sciences ^๕ กฤ
อธิบายว่า "สังคมศาสตร์เป็นหมวดวิชาที่ว่าด้วยมนุษย์สังคม หรือส่วนต่าง ๆ ของมัน เช่น รัฐ
ครอบครัวมนุษย์ เชื้อชาติ เป็นต้น ตลอดจนถึงความสัมพันธ์และสถาบันต่าง ๆ ที่มนุษย์ก่อตั้งขึ้น
เข้าไปเกี่ยวข้อง เพื่อสวัสดิการของมนุษย์ ทั้งนี้เพราะความจำเป็นทำให้มนุษย์จะต้องเป็นหน่วย
หนึ่งของชุมชนโดยหลีกเลี่ยงมิได้"

สังคมศาสตร์เป็นวิชาประเภทที่ว่าด้วยความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ต่อมนุษย์ อาทิ เช่น
ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ การปกครอง เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยา และ
มานุษยวิทยา เป็นต้น

ตามที่กล่าวมานี้ สรุปได้ว่า มนุษยธรรมศึกษาเป็นวิชาที่เกี่ยวกับตัวมนุษย์เอง ส่วน
สังคมศาสตร์เป็นวิชาที่ว่าด้วยตัวมนุษย์กับคนอื่น แต่ข้อนี้ก็ไม่ได้ตายตัวลงไปทีเดียวเหมือนกัน
เช่น บางตำราจัดประวัติศาสตร์ไว้ในหมวดมนุษยธรรมศึกษา ก็มี

คำว่า "สังคมศาสตร์" ยังมีคำที่คล้าย ๆ กันอีกสองคำ คือ "สังคมศึกษา" และ
"สังคมวิทยา" ซึ่งน่าจะไ้ทำความเข้าใจไว้ในที่นี้เสียด้วย

สังคมศึกษา คำนี้ใช้ในภาษาอังกฤษว่า Social Studies ^๕ ซึ่ง
เป็นประเภทวิชาที่ว่าด้วยมนุษย์กับสังคม เช่น ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง ศิลธรรม
การปกครอง เป็นต้น สังคมศึกษามักจะใช้กับระดับการเรียนแค่มัธยมศึกษาเป็นอย่างสูง แต่ข้อนี้
ก็ไม่แน่นอนเสมอไปอีกเหมือนกัน

สังคมวิทยา คำนี้ใช้ในภาษาอังกฤษว่า Sociology ^๕ เป็นวิชาที่ว่าด้วย
มนุษย์กับสังคมเหมือนกัน ส่วนใหญ่กล่าวถึงสังคมว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร วิวัฒนาการไปอย่างไร หรือ
เมื่อมนุษย์มารวมอยู่ในกลุ่มเป็นสังคมแล้ว มีรูปเป็นอย่างไร จัดเป็นองค์การอะไร มีหน้าที่อย่างไร
สังคมวิทยาส่วนมากเป็นวิชาที่ศึกษาในระดับวิทยาลัย

---

^๕ Good, C.V., Dictionary of Education, p. 361.

ตามความรู้สึกทั่วไป สังคมศาสตร์เป็นวิชาแม่บทใหญ่ ซึ่งครอบคลุมหมวดวิชาย่อยลงไป คือ สังคมศึกษา สังคมวิทยา และอื่น ๆ ที่อยู่ในเครือของมัน

วิชาวิทยาศาสตร์ และ วิชาคณิตศาสตร์ ไม่ได้อธิบายศัพท์ไว้นี้ เพราะเห็นว่าพอเป็นที่เข้าใจกันทั่ว ๆ ไปแล้ว อนึ่ง ได้กล่าวไว้ในหนังสือแล้วว่างานวิจัยฉบับนี้มีได้เน้นหมวดวิชาทั้งสองนี้มากนัก

๖. ขอบเขตของการวิจัย

สามัญศึกษาเป็นเรื่องใหญ่ไพศาลมาก อย่างที่เรียกว่า "ครอบจักรวาล" ฉะนั้นจะวิจัยเรื่องใดที่เกี่ยวกับสามัญศึกษา ก็จำเป็นต้องจำกัดขอบเขตลงไว้เสียก่อน สำหรับการวิจัยฉบับนี้มีขอบเขตดังนี้

- ก. จะกล่าวถึงเรื่องราวต่าง ๆ ของสามัญศึกษาพอสมควร ได้แก่ ความหมาย ความสำคัญ เนื้อหา ประเภทใหญ่ ประเภทย่อย การจัดสอน เป็นต้น
- ข. จะกล่าวเน้นหนักไปในหมวดมนุษยธรรมศึกษาและหมวดสังคมศาสตร์ มากกว่าหมวดอื่น เพราะเป็นเรื่องอยู่ในความสนใจและหน้าที่รับผิดชอบของผู้ทำวิจัยโดยตรง
- ค. จะกล่าวในระดับอุดมศึกษา คือระดับวิทยาลัยครู มากกว่าระดับอื่น ตามเหตุผลอย่างเดียวกันกับข้อ ข.

บทที่สอง

การสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหา

ดังได้กล่าวไว้แล้วในบทที่หนึ่งว่า การวิจัยเรื่องนี้ การสำรวจเอกสารที่เกี่ยวข้องกับปัญหาจะเป็นวิธีหนึ่งที่ใช้กระทำต่อปัญหา ผู้ทำวิจัยได้ใช้เวลาเป็นอันมากอ่านเอกสารต่างประเทศ และเอกสารไทย ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเรื่องนี้ จนได้ปริมาณพอสมควรแก่การวิจัย ได้มีความคิดเห็นดังนี้

๑. เอกสารที่สำรวจ

๑.๑ เอกสารต่างประเทศ

เอกสารต่างประเทศที่สำรวจเพื่อการวิจัยครั้งนี้ เป็นเอกสารที่ตีพิมพ์ในสหรัฐอเมริกา เพราะประเทศนี้พอจะถือกันได้ว่า เป็นแบบฉบับในความเจริญทางการศึกษาอย่างยิ่ง ประเทศนี้มีนักการศึกษาที่ดีเค้นมากมาย มีความสนใจที่จะค้นคว้าวิจัยปัญหาทางการศึกษาอยู่ทุกเมื่อ เชื้อวัน ผลที่ได้รับจึงปรากฏเอกสารทางสามัญศึกษามีมากมายเหลือที่จะคณนา ในด้านผลการประชุม ในด้านความเห็น ในด้านตำรา ในด้านวิจัย ดังรายงานของนักการศึกษาผู้หนึ่ง^๑ ว่า

ในเร็ว ๆ นี้มีการตีพิมพ์บทความเกี่ยวกับสามัญศึกษามากมาย การประชุมเพื่ออภิปรายปัญหาเรื่องนี้ก็โด่ด่างกันอย่างกว้างขวาง ขอให้อุจความของการอภิปรายเกี่ยวกับเรื่องต่อไปนี้

- ก. วัตถุประสงค์ของสามัญศึกษา
- ข. การจัดการบริหารสามัญศึกษา
- ค. หลักสูตรโดยเฉพาะที่เกี่ยวกับเนื้อหาวิชา
- ฌ. การเลือกสรรและการจัดเนื้อหาของแต่ละวิชา
- ง. อนาคตของสามัญศึกษาในด้านต่าง ๆ

^๑ Snarr in Gross, C.A., Implementing Programs of General Education for Teachers, p. 5.

ตามที่อ้างข้างต้น ย่อมเป็นเครื่องยืนยันได้ว่า ประเทศที่เจริญกว่าการศึกษามาแล้ว เช่น สหรัฐอเมริกา ซึ่งควรจะพอใจในโปรแกรมสามัญศึกษาของตนแล้ว ก็ยังเห็นความสำคัญของการศึกษาประเภทนี้ยังมีได้เสมอคล้าย จึงชวนชวายเป็นผู้เสนอที่จะได้ช่วยกันคิดช่วยกันแก้ไข ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้การสามัญศึกษาของตน เป็นที่สมบูรณ์ผ่องแผ้ว เกิดประโยชน์เต็มเม็ดเต็มหน่วยแก่พลเมืองของประเทศตลอดไป ฉะนั้น หากจะถือเอาเอกสารเหล่านี้เป็นแบบฉบับ ก็น่าจะเป็นประกันได้ว่ามาตรฐานพอสมควร

ขอเท็จจริงด้านความสำคัญและการสอนสามัญศึกษาที่สำรวจจากเอกสารของสหรัฐอเมริกา มีดังนี้

๑. วัตถุประสงค์ของสถาบันอุดมศึกษา
๒. สามัญศึกษาคืออะไร มีวัตถุประสงค์อย่างไร
๓. สามัญศึกษาในสถาบันฝึกหัดครู
๔. เนื้อหาของสามัญศึกษา
๕. ส่วนลึกของการเรียนสามัญศึกษา
๖. แบบของการจัดสามัญศึกษา
๗. การจัดสอนสามัญศึกษา
๘. การสอนสังคมศาสตร์ในระดับอุดมศึกษา
๙. การสอนมนุษยธรรมศึกษาในระดับอุดมศึกษา
๑๐. คุณค่าของหมวดวิชาต่าง ๆ ในสามัญศึกษา
๑๑. คุณค่าของวิชาสามัญในโรงเรียนมัธยม

๑.๒ เอกสารของประเทศไทย

ผู้ทำวิจัยได้สำรวจเอกสารของไทย ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความสำคัญของสามัญศึกษา คือ ความมุ่งหมายหรือวัตถุประสงค์ของหมวดวิชาหรือวิชาย่อยของสามัญศึกษา ตลอดจนวิธีสอน

เอกสารเหล่านี้ปรากฏอยู่ในรูปเหล่านี้

๑. หลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการในสมัยต่าง ๆ ระดับต่าง ๆ เช่น ระดับ
วิทยาลัย ประถมศึกษา มัธยมศึกษา ซึ่งคัดเลือกเอามาพิจารณาพอสมควร
แก่การวิจัย
๒. สมุครายงานประจำตัวนักเรียนในระดับต่าง ๆ
๓. เอกสารของทางราชการ เช่นของกระทรวงศึกษาธิการ ที่เป็นหลักฐานว่า
มีความห่วงใยในเรื่องเยาวชนหย่อนในสามัญศึกษา เอกสารข้างต้นนี้ย่อมถือ
ได้ว่าเป็นความคิดเห็นของนักการศึกษาชั้นสำคัญของประเทศ อยู่ในระดับที่จะ
นำมาใช้ในการวิจัยได้

๒. การสำรวจเอกสารของสหรัฐอเมริกา

๒.๑ วัตถุประสงค์ของสถาบันอุดมศึกษา

เนื่องจากวิทยาลัยครู ซึ่งเป็นสถาบันที่งานวิจัยนี้เพิ่งเล็งมากในการสำรวจ เป็นสถาน
อุดมศึกษา จึงเห็นสมควรสำรวจวัตถุประสงค์ของสถานอุดมศึกษาเสียก่อน

เอ็ดยูเกชันนัล โปลิซีส ค้อมมิชชัน^๒ มีความเห็นในเรื่องวัตถุประสงค์ ดังนี้

๑. เพื่อให้บัณฑิตที่มีปัญญา สามารถมีโอกาสที่จะได้พัฒนาตนเอง
๒. เพื่อดำรงไว้ ปรับปรุงส่งเสริม และถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมของชาติ
๓. เพื่อช่วยให้บัณฑิตรู้จักวิธีที่จะปรับการศึกษาของตนให้เป็นเครื่องมือ ที่คนจะ
ดำรงชีวิตและมีความเจริญในสังคม
๔. เพื่อทำการวิจัย,
๕. เพื่อให้บริการแก่สาธารณชน

จากข้างบนนี้จะเห็นได้ว่าสามัญศึกษาเข้าไปเกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์ของสถาบันอุดมศึกษา
อยู่ เช่น ข้อ ๑ และ ข้อ ๓ วิทยาลัยมีหน้าที่จะต้องปรับปรุงปลูกฝังนิสัยไปในทำนองนั้น ด้วยกลวิธี

^๒Educational Policies Commission, Higher Education in a Decade of Decision, p. 10.

ต่าง ๆ ของสามัญศึกษา เช่น ฝึกให้รู้จักคิด รู้จักวางแผนชีวิตเพื่อความก้าวหน้าของคน รู้จักเอาหลักจากวิชาที่ตนเรียนมาเป็นหลักปฏิบัติในชีวิตของตน เช่น วิชาสังคมศึกษา วิชาวิทยาศาสตร์ เป็นต้น

๒.๒ สามัญศึกษาคืออะไร มีวัตถุประสงค์อย่างไร

เมื่อทราบวัตถุประสงค์ของสถาบันซึ่งจะเกี่ยวข้องกับสามัญศึกษาแล้ว ต่อไปนี้จะทราบว่า สามัญศึกษาคืออะไร มีวัตถุประสงค์อย่างไร ต่อไปนี้เป็นความเห็นของบุคคลที่ในสหรัฐอเมริกา ถือว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านสามัญศึกษา

ความเห็นของลัฟวิง เจอร์^๓

นักการศึกษาผู้นี้ได้ออกแบบสอบถามผู้บริหารวิทยาลัยครู ๑๘๒ แห่ง ได้คำตอบว่า วัตถุประสงค์ที่ควรเน้นที่สุด คือ "เพื่อความรู้และทักษะที่ควร เป็นสมบัติประจำตัวของบุคคลที่ถึงแล้วซึ่งการศึกษาทุกคน ในฐานะที่เป็นเอกลักษณ์บุคคลและพลเมือง ของสังคมประชาธิปไตย"

ความเห็นของซาเตอร์^๔

ผู้นี้มีความเห็นว่า สามัญศึกษานั้นคือ "สมบัติทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นของจำเป็นที่สุดสำหรับบุคคลทั่วไป"

ความเห็นของฮาวเวิร์ด คีอมมิตี^๕

มีความเห็นพ้องกันว่า "สามัญศึกษาควรจะเป็นส่วนหนึ่ง ของการศึกษาเล่าเรียนทั้งสิ้นของผู้เรียน ซึ่งถือเอาว่าการที่เขามีชีวิตอยู่นั้น เขาจำต้อง เป็นผู้ที่รู้จักรับผิดชอบในฐานะที่เป็นมนุษย์และพลเมืองของชาติ"

ความเห็นของอเมริกัน เคานซิล อ็อน เอ็ดยูเกชัน^๖

อธิบายว่า "สามัญศึกษาคือการศึกษาประเภทที่ไม่เป็นวิชาเฉพาะ หรือเป็นวิชาชีพอย่างใด แต่เป็นสมบัติประจำตัว อันบุคคลที่ถือได้ว่าได้รับการศึกษาจะพึงมี ในฐานะที่เป็นเอกลักษณ์บุคคล และเป็นพลเมืองของสังคมประชาธิปไตย"

^๓Lovinger, W.C., General Education in Teachers Colleges, p.38.

^๔Charters in Ibid., p. 6.

^๕Harvard Committee in Ibid., p. 7.

^๖American Council on Education in Ibid., p. 7.

ความเห็นของฮัทชินส์^{๑๗}

ผู้นี้ให้คำจำกัดความของสามัญศึกษาไว้ง่าย ๆ ว่า "เป็นการศึกษาชนิดหนึ่งที่มีมนุษย์ทุกคนจำเป็นต้องมี ไม่ว่าผู้นั้นจะได้เรียนหนังสือหรือไม่ได้เรียนก็ตาม สามัญศึกษานั้นยิ่งใช้ให้มาก และกว้างขวางยิ่งขึ้นเพียงใด ก็นับได้ว่าเป็นการปลูกฝังคุณงามความดีของมนุษย์มากขึ้นเพียงนั้น"

ความเห็นของกร็อส^{๑๘}

ผู้นี้ได้ทำการวิจัยผู้บริหารวิทยาลัย ๒๕๕ คน ซึ่งคณะกรรมการ A.C.T.E ได้ทำไว้ในปี ค.ศ. ๑๙๕๓ มาให้คำจำกัดความของสามัญศึกษาว่า "สามัญศึกษานั้นได้มาจากการพัฒนาความรู้ ทักษะ และความสามารถต่าง ๆ ซึ่งติดกันว่าเป็นสมบัติประจำตัวของคนที่ได้รับการศึกษาในสถานะที่เขาเป็นเอกเทศบุคคลและเป็นพลเมืองของประเทศ"

๒.๓ สามัญศึกษาในสถาบันฝึกหัดครู

ที่อ้างมาแล้วในข้อ ๒.๒ เป็นความเห็นทั่วไป ต่อไปนี้เป็นความเห็นที่ว่าสามัญศึกษาสำหรับวิทยาลัยครู ควรจะสำคัญอย่างไร ควรตั้งวัตถุประสงค์ไว้เป็นพิเศษอย่างไรหรือไม่

ความเห็นของกรูเอินวาลด์^{๑๙}

ผู้นี้ถือว่า "ในสถาบันฝึกหัดครูทั้งหลาย แม้จะมีโปรแกรมสามัญศึกษาฝึกแยกกันในเชิงปรัชญา การจัก การดำเนินการ ก็ตาม แต่จุดหมายปลายทางน่าจะไม่ว่ากัน คือให้นิสิตนักศึกษาที่มีความเข้าใจในเรื่องของมนุษย์และธรรมชาติโดยกว้างขวางยิ่งขึ้น"

ความเห็นของคาร์ลิน^{๒๐}

ผู้นี้ถือว่า "ไม่ว่านิสิตจะเรียนทางวิชาหมวดศิลปศาสตร์หรือวิทยาศาสตร์ก็ตาม สามัญศึกษาต้องเป็นสิ่งที่จำเป็นที่สุดที่จะได้จากการศึกษาประเภทลิเบอรัลนี้ เพราะเป็นของจำเป็นยิ่งแก่วิทยาลัยหรือมหาวิทยาลัยครูทุกแห่ง หากที่ไหนขาดสามัญศึกษา ก็ถือได้ว่าฝึกหลักเกณฑ์อย่างยิ่ง"

^{๑๗}Hutchins in Ibid., p. 7.

^{๑๘}Gross, op. cit., p. 17.

^{๑๙}Gruenwald in Smith, G.K., Current Issues in Higher Education, p. 182.

^{๒๐}Carlin in Ibid., p. 174.

ความเห็นของลัฟวิงเจอร์^{๑๑}

ผู้นี้สนับสนุนความึกที่ว่า "สถานฝึกหัดครูทั้งหลาย ในการเตรียมครูที่คินั้น ควรจะสำนึก ในประโยชน์สองชั้นของสามัญศึกษา ข้อแรกคือความมุ่งให้นิสัยแต่ละคนเป็นบุคคลที่มีประโยชน์ต่อสังคม ข้อนี้เป็นความมุ่งหมายของสถานอุดมศึกษาทุกประเภท ข้อหลังนั้นมุ่งหมายเฉพาะสถาบันฝึกหัดครูโดยเฉพาะ คือให้นิสัยที่จะเป็นครู เป็นผู้พิทักษ์ที่ดีของสังคมด้วย"

ความเห็นของแอนเคอตัน^{๑๒}

ผู้นี้มีความเห็นว่า "วัตถุประสงค์ของสามัญศึกษา ระหว่างโรงเรียนมัธยมกับวิทยาลัยนั้น ไม่สู้ต่างกันนัก สำหรับวิทยาลัยครูนั้นควรจะได้พยายามให้นิสิตเกิดประสบการณ์กว้างขวางในวิชา สังคมศาสตร์ มนุษยธรรมศึกษา วิทยาศาสตร์ทั่วไป ซึ่งบุคคลที่มีการศึกษาควรได้รับการหัดให้รู้จัก คิด รู้จักไตร่ตรอง ใช้วิจารณ์ญาณ เพื่อทำให้ความสามารถในทางคิดเพิ่มขึ้น หัดให้เป็นผู้รู้จักสงสัย ไต่ถาม ให้มีทัศนคติอันดีในสังคม"

ผู้นี้สรุปว่าสามัญศึกษาควรปลูกให้บุคคลเป็นผู้มีสมมุติอันดี เมื่อเข้าสมาคมก็เรียบร้อยไม่วุ่นวาย เป็นผู้ที่รู้จักพิจารณาปัญหาทางวัฒนธรรมและสังคมในปัจจุบันได้อย่างฉลาด หรือพูดอีกทีหนึ่ง ก็คือสามัญศึกษานั้น ควรทำให้ผู้เรียนได้รับผลลัพธ์จากกระบวนการศึกษาทั้งสิ้นของเขา

ความเห็นของครัก^{๑๓}

ครักได้กล่าวไว้ในรายงานของเขาว่า "สามัญศึกษานั้นควรเป็นสิ่งที่ปลูกฝังให้ผู้เรียนเกิดความสามารถที่จะคิดอย่างเป็นเรื่อง เป็นราว เมื่อคิดแล้วก็สามารถสื่อความคิดของตนให้แก่ผู้อื่นได้อย่างดี หากจะพิจารณาสิ่งใดก็เป็นไปโดยถูกต้อง ตลอดจนเป็นผู้ที่รู้จักวินิจฉัยคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ได้"

^{๑๑} Lovinger, op.cit., p. 18.

^{๑๒} Anderson, V.E., Principles and Procedures of Curriculum Development, p. 321.

^{๑๓} Krug, E.G., Curriculum Planning, p. 74.

ความเห็นของ เบอเคิล^{๑๘}

ผู้ที่มีความเห็นไว้ว่า "สามัญศึกษาควรประกอบด้วยคุณค่าทางศีลธรรม ความสามารถ วินิจฉัยอะไรด้วยเหตุผล และความซาบซึ้งในสุนทรียภาพ ตลอดจนเข้าใจในเรื่องการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม บรรรคามมีในบ้านเมืองของคนพอสมควร ความรู้เหล่านี้ไม่ให้ถือว่าเป็นจุดหมายปลายทาง แต่ให้ถือว่าเป็นเครื่องมือที่จะนำคนไปสู่ชีวิตที่สมบูรณ์ขึ้น และอยู่ในสังคมที่ดีขึ้น"

ความเห็นของกริสโวลด์^{๑๙}

ผู้นี้เรียกสามัญศึกษาว่า 'ลิเบอรัล อาร์ต' แล้วกล่าวว่า "วัตถุประสงค์ของการศึกษา ประเภทนี้นั้น มิได้อยู่ที่การจะสอนอะไร เพื่อสิ่งนั้น เช่น สอนธุรกิจให้ผู้เรียนเป็นนักธุรกิจ หรือ สอนไวยากรณ์ให้เป็นนักไวยากรณ์ การศึกษาประเภทนี้ให้ถือว่าเป็นการปลูกฝังให้บุคคลหนักแน่น ในค่านิยมและศีลธรรม ก่อนที่จะเข้าถืออาชีพที่เขาต้องการ เพื่อว่าผู้นั้นจะได้ทำให้อาชีพของเขาสมบูรณ์ โดยผลแห่งการศึกษาประเภทนี้"

สรุปความเห็นในค่านิยมวัตถุประสงค์ของสามัญศึกษา

ตามที่อ้างถึงข้างต้นนี้ จะเห็นได้ว่านักการศึกษาในประเทศสหรัฐอเมริกา ทั้งหลายเห็นพ้องต้องกันในวัตถุประสงค์ของสามัญศึกษา ที่สอนอยู่ในสถาบันศึกษาต่าง ๆ โดยเฉพาะระดับอุดมศึกษา ในข้อที่พอจะประมวลได้ว่า

๑. ต้องมีไว้เป็นทุนหรือสมบัติประจำตัวของมนุษย์ ในเมื่อได้ชื่อว่าเป็นผู้มีการศึกษา
๒. สมบัติอันนี้จะทำให้มนุษย์มีชีวิตสมบูรณ์ยิ่งขึ้นในด้านต่าง ๆ
๓. สมบัตินี้มีไว้ในฐานที่เป็นเอกลักษณ์บุคคล
๔. สมบัตินี้มีไว้ในฐานเป็นหน่วยหนึ่งของชาติบ้านเมือง หรือเป็นพลเมืองของประเทศ

^{๑๘}Burdell in Smith, op. cit., p. 187.

^{๑๙}Griswold, A.W., Liberal Education and the Democratic Ideal, p. 13.

หากจะมีอธิบายขยายความข้อสรุปที่แล้ວມານີ ก็น่าจะเป็นดังนี้

๑. ที่ว่าเป็นทุนหรือสมบัติประจำตัวของบุคคลผู้ใดถือว่าเป็นผู้มีการศึกษานั้น ก็หมายความว่าบุคคลใดก็ตาม หากจะถือว่าได้รับการศึกษาเพียงพอครบบริบูรณ์แล้ว ก็ย่อมจะต้องมีการศึกษาประเภทนี้เป็นทุนหรือเป็นพื้นรองรับไว้ก่อน แล้วจึงถือเอาการศึกษาทางอาชีพเป็นการหาเงินต่อไป พูดย่าง ๆ ก็คือ สามัญศึกษาเป็นเสมือนเครื่องมือที่จะช่วยให้อาชีพศึกษาได้รับความสำเร็จสมบูรณ์ดี ฉะนั้น การเรียนวิชาชีพอะไร จะขาดเสียซึ่งสามัญศึกษารองรับเป็นพื้นไว้ก่อนหาได้ไม่ จึงถือว่าหากจะเรียกว่าผู้ใดเป็นผู้มีการศึกษา ผู้นั้นจะต้องมีสามัญศึกษาติดตัวอยู่ด้วยเสมอไป

๒. ที่ว่าสามัญศึกษาสามารถทำให้บุคคลมีชีวิตสมบูรณ์ยิ่งขึ้นนั้น ความสมบูรณ์ เช่นว่านั้นย่อมต้องอาศัยคุณค่าอะไรที่จะมาบังกาลให้เกิดขึ้น คุณค่าที่ว่านี้ นักการศึกษาที่มีความเห็นอย่างหนึ่งว่าโดยย้อมมี ๕ ประการ คือ

- ก. ความสนองรับทางสุนทรีย์
- ข. ความสามารถรับผิดชอบทางสังคม
- ค. ความเข้าใจในวิธีการแห่งวิทยาศาสตร์
- ฆ. ความมั่นคงทางอารมณ์
- ง. ความสามารถที่จะคิดโดยวิจารณ์ญาณ

คุณค่าเหล่านี้ย่อมเป็นผลของการอบรมสั่งสอนวิชาสามัญต่าง ๆ โดยถูกทาง เช่น ข้อ ก. ทางศิลปะ และวรรณคดี ข้อ ข. ทางสังคมศึกษา ข้อ ค. ทางวิชาวิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และคณิตศาสตร์ ข้อ ฆ. โดยวิธีการเรียนซึ่งจะปลูกฝังความมั่นคงทางอารมณ์ เช่น การอภิปราย การถกเถียงกัน ข้อ ง. นั้นย่อมเป็นผลจากทุก ๆ แขนงวิชาที่เรียน หากผู้สอนใช้ให้ถูกทาง

๓. ที่ว่าสามัญศึกษาเป็นสมบัติของเอกัตบุคคลนั้น ที่ควรอธิบายคือ "เอกัตบุคคล" หรือ Individual เอกัตบุคคลก็คือบุคคลใดบุคคลหนึ่ง เป็นเฉพาะผู้เฉพาะคน แต่ละคนย่อมมีความผิดแผกแตกต่างกันด้วยประการต่าง ๆ ถึงแม้ว่าจะเป็นเช่นนั้น บุคคลแต่ละคนย่อมต้องมีการศึกษาประเภทนี้ เป็นเครื่องประจำตน ทั้งนี้เพื่อความเจริญพัฒนาของตน เป็นคน ๆ ไป

๔. ที่ว่าบุคคลต้องมีสามัญศึกษาไว้ในฐานที่เป็นพลเมืองของประเทศนั้น อธิบายได้ว่า ประเทศบ้านเมืองย่อมเป็นที่รวมของบุคคลแต่ละคน เมื่อบุคคลจะคิ่ นั้น จะคิ่แต่เฉพาะตนหาได้ไม่ จำเป็นจะต้องคิ่คอกคนอื่น ๆ ที่เป็ นหน่วยของประเทศชาติเช่นเกี่ยวกับคนเหมือนกัน ฉะนั้นประเทศบ้านเมืองจึงหวังความคิ่ของบุคคลเป็นส่วนรวม ไม่น้อยกว่าเป็นส่วนตัว

๒.๔ เนื้อหาของสามัญศึกษา

สิ่งที น้าจะต้งพิจารณาต้งไปนอกจากวัตถุประสงค์ ก็คือเรื่องราวอื่น ๆ ซึ่งเกี่ยวกับสามัญศึกษา เรื่องราวเหล่านี้จะช่วยให้เห็นภาพสามัญศึกษาชัดเจนขึ้น และจะช่วยให้เห็นว่า หากจะจัดสอนสามัญศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กล่าวมา ควรจะทราบเรื่องอะไรบ้าง

ที่เรียกว่า "สามัญศึกษา" นั้น เป็นชื่อของการศึกษาหมวดใหญ่สำหรับมนุษย์ คำว่า "สามัญ" ก็สื่อความหมายอยู่แล้ว การศึกษาประเภทนี้เป็นสิ่งที่ควร เป็นสามัญ หรือเป็นรากฐานเป็นสมบัติประจำตัวสำหรับบุคคลทุกรูปทุกนาม อย่างที่ความหมายทางภาษาอังกฤษอย่างหนึ่งว่า ควรเป็น Common Possession ของบุคคล

เนื้อหาขอสามัญศึกษาตามความเข้าใจทั่ว ๆ ไป ไม่ว้าระกั บใด ย่อมประกอบวิชาหมวดใหญ่รองลงไปอีก คือ วิชามนุษยธรรมศึกษา วิชาสังคมศาสตร์ วิชาวิทยาศาสตร์ธรรมชาติ และ วิชาคณิตศาสตร์

ความเห็นในเรื่องจำแนกประเภทของเนื้อหา นี้ ในสหรัฐอเมริกา ยังแตกต่างกันอยู่เหมือนกัน ในการประชุมทางค้ำเน็กหักครุและมาตรฐานวิชาชีพครู (TEPS) ที่เมืองแคนซัส^{๑๖} กลุ่มที่ศึกษาเรื่องเนื้อหาของสามัญศึกษา รายงานว่า วิชาในสามัญศึกษาควรจะประกอบด้วยหมวดค้ำง ๆ ดังนี้ คือ (๑) ว่าค้ำยโลกทางกายภาพ (๒) ว่าค้ำยโลกทางชีวภาพ (๓) ว่าค้ำยปฏิภริยาซึ่งกันและกันแห่งมนุษย์ (๔) ว่าค้ำยสัมฤทธิผลของมนุษย์ในค้ำนค้ำง ๆ (๕) ว่าค้ำยการนำสัมฤทธิผลเหล่านั้นไปใช้ประโยชน์ และ (๖) ว่าค้ำยคุณค่าของมนุษย์

^{๑๖}Stinnett, T.M., Curriculum Programs, p. 15 .

ข้อเสนอเหล่านี้ ยังมีสมาชิกกลุ่มน้อยของที่ประชุมไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง ฉะนั้นข้อเสนอก่
ที่ประชุมจึงเปลี่ยนไปเป็นรูปนี้

(๑) วิทยาศาสตร์กายภาพ มีภาคปฏิบัติด้วย (๒) วิทยาศาสตร์ชีวภาพ มีภาค
ปฏิบัติด้วย (๓) คณิตศาสตร์ (๔) สังคมศาสตร์ รวมทั้งประวัติศาสตร์ (๕) จิตวิทยา
(๖) พละนามัย (๗) การสื่อสาร ใ้แก่ ภาษา เป็นต้น (๘) วรรณคดี (๙) คนตรี ศิลป
และการละคร (๑๐) ปรัชญา

สเตรทท์ทิมายร์กับลินด์ซีย์^{๑๗} เห็นว่า "สามัญศึกษาควรช่วยให้ผู้เรียน ซึ่งเป็นพลเมืองของ
ประเทศต่อไปทุกคน ไม่ว่าอาชีพใด ได้มีความรู้ ทักษะ และทัศนคติ ที่จำเป็นสำหรับชีวิตที่สมบูรณ์
แล้วก็ยอมทำให้ซึ่งในความเป็นประชาธิปไตยด้วย เพื่อที่จะได้สิ่งทั้งสามนี้ สถานศึกษาจะต้องจัด
ให้ศึกษาหมวดวิชาต่าง ๆ ใ้แก่ มนุษยธรรมศึกษา สังคมศาสตร์ และ วิทยาศาสตร์กายภาพ
นอกจากนั้นยังต้องศึกษาเครื่องมือในการสื่อความคิดต่าง ๆ (เช่น ภาษา) และผู้นั้นต้องมีสุขภาพ
ทางกายและจิตสมบูรณ์ด้วย"

สรุปความเห็นทาง เนื้อหาของสามัญศึกษา

เท่าที่บรรยายมา น่าจะสรุปได้ว่า การเรียนสามัญศึกษาในสถานศึกษานั้น ควรจะมีหมวด
วิชาต่าง ๆ ดังนี้

๑. มนุษยธรรมศึกษา
๒. สังคมศาสตร์
๓. วิทยาศาสตร์
๔. คณิตศาสตร์

วิชาอื่น ๆ ที่นักการศึกษาเสนอไว้ อาจนำมาจัดเข้าในหมวดใดหมวดหนึ่งข้างต้นนี้ เช่น
คนตรีหรือปรัชญา อยู่ในข้อ ๑. ซึ่งจะได้อกล่าวต่อไปในเรื่องมนุษยธรรมศึกษา

^{๑๗} Stratemeyer and Lindsey, Working with Student Teachers,
p. 98.

๒.๕ ส่วนลึกของการเรียนสามัญศึกษา

ต่อไปก็ถึงส่วนลึกของสามัญศึกษา ที่ควรจักสอนในสถานศึกษา สำหรับปัญหาข้อนี้ในสหรัฐอเมริกา สถานศึกษาต่าง ๆ ก็มีส่วนลึกของสามัญศึกษาที่เปิดสอนไม่เหมือนกันทุกแห่งไป ทั้งนี้เพราะประเทศนี้มีเสรีภาพในการจัดอะไรต่าง ๆ ของตนเอง ซึ่งรวมทั้งการศึกษาด้วย รายงานการประชุมเรื่องมาตรฐานของครูที่เมืองแคนซัสที่กล่าวมาแล้ว แจ้งว่า ถ้าสำหรับวิทยาลัยครูแล้ว ควรจักให้เรียนวิชาสามัญตั้งแต่อย่างน้อยที่สุดร้อยละ ๒๕ จนถึงอย่างมากที่สุดร้อยละ ๒๐ ทั้งนี้หมายความว่า เป็นหลักสูตรสี่ปีตามมาตรฐาน วิชาที่เรียนก็อยู่ในข้อสรุปดังที่กล่าวมาแล้ว อย่างไรก็ตาม ในประเทศนั้นถือเอาว่าจะจักให้เป็นสัดส่วนเท่าใดนั้น ก็แล้วแต่ความเหมาะสมแก่สถานศึกษา การจักต้องไม่ตายตัวเป็นอันขาด

๒.๖ แบบของการจักสามัญศึกษา

ต่อจากส่วนลึก ก็ควรพิจารณาเรื่องแบบของการจักสอนสามัญศึกษา ว่าเมื่อเวลาเปิดสอนในสถานศึกษาพร้อมกับวิชาชีพนั้น ควรเป็นแบบอย่างไร

สถานศึกษาจะจักให้ผู้เรียนเรียนวิชาเหล่านี้เมื่อใด เท่าใดนั้น ก็สุดแล้วแต่แบบที่คนจะใช้ในสหรัฐอเมริกา ลัฟวิงเจอร์^{๑๔} ได้วิจัยเรื่องนี้ แล้วรายงานว่า ควรมีสองแบบ คือ

๑. แบบขนาน แบบนี้คือ จักให้ผู้เรียนเรียนวิชาสามัญศึกษาควบคู่กันไปกับวิชาชีพเท่ากันทุกปี จนสำเร็จหลักสูตร
๒. แบบผสม คือ โดยสอนให้ผู้เรียนได้เห็นคุณค่าของสามัญศึกษา เพื่อนำไปใช้ในวิชาชีพได้ ทั้งนี้โดยวิธีผสมกลมกลืนกัน ไม่ขนานกันไปอย่างวิธีที่ ๑

๒.๗ การจักสอนสามัญศึกษา

ถัดจากแบบ ก็ถึงวิธีสอน ว่าสถานศึกษาควรมีการจัดวิชาต่าง ๆ สอนกันอย่างไร ตามผลของการวิจัยของลัฟวิงเจอร์^{๑๕} ในสหรัฐอเมริกา สถานศึกษาจัดการสอนวิชาสามัญสามวิธี ดังนี้ คือ

^{๑๔}Lovinger, op. cit.

^{๑๕}Lovinger, op. cit.

๑. สอนแต่ละวิชาอย่างโดดเดี่ยว การสอนแบบนี้ก็คือ สอนวิชาย่อยวิชาไหน ผู้สอนก็สอนวิชานั้นไปด้วยตนเอง เป็นเอกเทศ ไม่มีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับวิชาอื่น เช่น สอนภาษาอังกฤษ ฟิสิกส์ หรือประวัติศาสตร์ ก็ดำเนินการสอนไปเอง วิธีนี้ใช้กันมานานแล้ว และใช้กันมากเสียด้วย

๒. สอนอย่างเป็นหมวดวิชาใหญ่ การสอนแบบนี้คือ จัดวิชาใหญ่เป็นหมวด ๆ เช่น หมวดสังคมศาสตร์ หมวดคณิตศาสตร์ หมวดมนุษยธรรมศึกษา สอนให้วิชาย่อยของแต่ละหมวดได้ประสานสัมพันธ์กัน เพื่อให้แต่ละหมวดวิชามีความหมายแก่ผู้เรียนยิ่งขึ้น

๓. สอนให้เป็นผลในเชิงปฏิบัติ การสอนแบบนี้ ถือเอาความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก เมื่อเห็นว่าควรจะต้องการอย่างไร ก็สอนในเรื่องนั้น นำเอาวิชาย่อยในหมวดต่าง ๆ เข้ามาสอน ตามจังหวะที่จัดไว้ในกระบวนการสอน การสอนแบบนี้จัดว่าเป็นชั้นประถมศึกษา

เท่าที่ลัทธิวิจเจอร์ชี้แจงในการวิจัยของเขา สถานศึกษาส่วนมากใช้วิธีที่หนึ่ง แต่ก็มีความโน้มแน่วที่จะใช้วิธีที่สองมากขึ้นทุกที ส่วนวิธีที่สามนั้นก็มีความพยายามอยู่บ้างเหมือนกัน

๒.๔ การสอนสังคมศาสตร์ในระดับอุดมศึกษา

ผู้ทำวิจัยได้สำรวจต่อไปว่า วิทยาลัยครูต่าง ๆ ในสหรัฐอเมริกา มีโปรแกรมการสอนสามัญศึกษา ไม่ว่าจะเป็นสังคมศาสตร์ หรือมนุษยธรรมศึกษา ใดๆ จึงได้สำรวจวิทยาลัยที่สำคัญ มีจำนวนพอสมควร ปรากฏผลดังนี้

การสอนสังคมศาสตร์ในระดับอุดมศึกษา มีตัวอย่างดังต่อไปนี้ ๒๐ จะกล่าวเฉพาะความมุ่งหมายและวิธีสอนโดยย่อเท่านั้น

มหาวิทยาลัยบัฟฟาโล

ความมุ่งหมาย

๑. ให้เข้าใจตนเองและสภาพแวดล้อม
๒. ส่งเสริมให้เกิดนิสัยที่จะคิดอย่างมีเหตุผล และสามารถที่จะถ่ายทอดความคิดความเห็นของคนใดอย่างเหมาะสมถูกต้อง
๓. สามารถเข้าใจถึงปัญหาในชีวิตครอบครัว
๔. ให้เกิดความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์
๕. ส่งเสริมให้รู้จักคุณค่าของสิ่งสวยงาม
๖. รู้จักบทบาทของตนเองในสังคม และการเป็นพลเมืองดี

วิธีสอน

๑. บรรยาย
๒. วิทยาการ
๓. รายงานการค้นคว้า
๔. อภิปราย

วิธีสอนเพิ่ง เล็งไปในทางความร่วมมือของผู้สอนในแขนงวิชาต่างๆ เพราะวิชาที่สอนเป็นแบบประสานวิชา

วิทยาลัยโรเจอร์สคอลเลจ ในชิคาโก

ความมุ่งหมาย

๑. ส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจและมีความสนใจในหลักการและแนวคิดในวิชาต่าง ๆ ของสังคมศาสตร์
๒. ให้เกิดความเข้าใจและเนนคุณค่าของหลักประชาธิปไตย
๓. เสริมสร้างนิสัยให้รู้จักคิดอย่างมีเหตุผล
๔. ก่อให้เกิดความเข้าใจและรู้จักหน้าที่ของพลเมืองที่ดี

วิธีสอน

๑. การอภิปราย เป็นกลุ่ม
๒. สอนรายบุคคล
๓. บรรยาย
๔. ทักทาย

วิธีสอนเป็นแบบประสานวิชา

มหาวิทยาลัยมิเนโซตา

- ความมุ่งหมาย
๑. ให้เกิดความสนใจในชีวิตต่าง ๆ
  ๒. แนะนำวิธีการที่จะแสวงหาความรู้ และความเข้าใจ เพื่อจะได้เห็นคุณค่าของการมีชีวิตอยู่ในโลกปัจจุบัน

- วิธีสอน
๑. อภิปรายปัญหา
  ๒. การค้นคว้าและรายงาน
  ๓. บรรยาย
- วิธีสอนเป็นแบบประสานวิชา

มหาวิทยาลัยบอสตัน

- ความมุ่งหมาย
๑. แนะนำหลักวิชาการต่าง ๆ เพื่อให้มีนิสัยเป็นบุคคลที่มีความเข้าใจในเพื่อนมนุษย์และสังคมทั่ว ๆ ไป

- วิธีสอน
๑. การอภิปรายเป็นกลุ่ม
  ๒. บรรยาย
  ๓. ทักษนาจร
  ๔. ค้นคว้าและรายงาน

มหาวิทยาลัยฮาวาร์ด

- ความมุ่งหมาย
๑. มหาวิทยาลัยแห่งนี้ให้มีโอกาสเลือกเรียนวิชาต่าง ๆ ได้ตามความพอใจ วิชาที่เปิดสอนนั้นเป็นวิชาที่แนะนำให้นิสิตสนใจกับหลักปรัชญาและสังคมโดยทั่ว ๆ ไป ของประเทศตะวันตกและตะวันออก ความมุ่งหมายนั้นเพื่อให้มีนิสัยมีความเข้าใจพอสมควร เกี่ยวกับพัฒนาการ ของมนุษย์ ทั้งในทางสติปัญญาและความเป็นอยู่

- วิธีสอน
๑. บรรยาย
  ๒. อภิปราย

มหาวิทยาลัยมิชิแกนสเตท

- ความมุ่งหมาย
๑. ให้ความรู้ที่จะเป็นเครื่องมือเพื่อรู้จักใช้ชีวิตได้อย่างสมบูรณ์
  ๒. ให้เกิดความเข้าใจในสังคม และมีความสามารถในการสร้างมนุษยสัมพันธ์
  ๓. ให้สำนึกถึงเกียรติของความเป็นมนุษย์ และความหวังที่จะเจริญก้าวหน้าในชีวิตของมนุษย์

วิธีสอน   วิธีการแก้ปัญหา

สรุปการสอนในวิทยาลัยต่าง ๆ

การสอนสังคมศาสตร์ในระดับอุดมศึกษาในสหรัฐอเมริกาในปัจจุบันนี้ สรุปได้ว่า เปลี่ยนจากสอนแบบของใครก็ของมัน เป็นแบบสอนให้วิชาต่าง ๆ ของสังคมศาสตร์ประสานกัน โดยมีผู้สอนหลายคนจากแผนกวิชาต่าง ๆ หรือผู้สอนคนเดียวที่มีความรู้ในแขนงวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกัน ถึงกระนั้นก็ตาม บางวิทยาลัยก็ยังสอนเป็นแบบเก่าอยู่ คือเป็นแบบของใครก็ของมัน คือเป็นวิชาประวัติศาสตร์ หรือ เศรษฐศาสตร์ หรือ การปกครอง โดยเฉพาะแต่ละวิชา แทนที่จะเป็นกลุ่มวิชาที่ประสานกัน

สำหรับจุดมุ่งหมายนั้น ไม่ค่อยแตกต่างกันมากนักสำหรับมหาวิทยาลัยที่สอนให้วิชาประสานกัน คือมุ่งให้นิสิตเข้าใจสังคมปัจจุบัน การทำตนให้เหมาะสมกับสังคม รู้จักความสัมพันธ์ระหว่างสังคมหนึ่งกับสังคมอื่น ๆ

๒.๘ การสอนมนุษยธรรมศึกษาในระดับอุดมศึกษา

เท่าที่พอจะสำรวจได้ ประมวลได้ย่อ ๆ ดังนี้ ^{๒๑-๒๒}

การสอนภาษาและวรรณคดี

๑. พยายามที่จะฝึกฝนให้นิสิตรู้จักที่จะใช้ภาษาได้อย่างถูกต้อง ไม่ว่าจะเป็นการใช้ภาษาโดยวิธีใดก็ตาม เช่น การพูด การฟัง และการเขียน แต่วิธีที่โง่มากที่สุดคือการพูดและการฟัง

^{๒๑} Douglas, H. R., ed., High School Curriculum, 1956.

^{๒๒} Buxton, C.E., Guide to College Teaching, 1956.

๒. พยายามที่จะสร้างความเข้าใจแก่นิสิต เกี่ยวกับบทบาทและความสำคัญของสื่อมวลชนต่าง ๆ เช่น หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ ภาชนคร ฯลฯ
๓. ในการสอนวรรณคดี มุ่งที่จะเสริมสร้างความมอกงามทางคำสนธิปัญหา และเสริมสร้างคุณค่าในทางจิตใจ
๔. การสอนการใช้ภาษานั้น เปิดโอกาสให้นิสิตได้แสดงความคิดเห็นและกล้าที่จะเปิดเผยความรู้สึกของตนเองได้อย่างอิสระ ช่วยส่งเสริมชักนำให้นิสิตรู้จักวิธีที่จะสร้างความสนใจและปรับปรุงตนเองให้เข้ากับสภาพแวดล้อม

ในการสอนภาษาและวรรณคดี ในขณะนี้นิยมการสอนแบบประสานวิชาเข้าด้วยกัน ไม่มีการแบ่งแยกออกเป็นวิชาไวยากรณ์ วรรณคดี หรือแต่งความ

การสอนภาษาต่างประเทศ

๑. พยายามที่จะสอนคำและสำนวนที่ใช้อยู่บ่อย ๆ เป็นประจำในภาษานั้น ๆ ก่อน
๒. นิสิตควรที่จะทราบถึงเรื่องราวต่าง ๆ ของความเจริญของประเทศเจ้าของภาษาบางพอสมควร
๓. ส่งเสริมให้เกิดนิสัยชอบการอ่าน
๔. ครูสอนจะต้องมีความถนัดในการใช้ภาษานั้น ๆ เป็นอย่างดี ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญยิ่ง
๕. สอนโดยวิธีให้กระทบกับประสบการณ์โดยตรง เป็นวิธีที่เชื่อว่าได้ผลดีที่สุด

การสอนวิชาดนตรี

๑. มุ่งที่จะให้เกิดความสนุกเพลิดเพลิน ดังนั้นผู้สอนจำต้องพิจารณาว่าดนตรีประเภทใดที่จะสร้างความสนุกเพลิดเพลินให้แก่เด็กกลุ่มนั้น ๆ จึงอาศัยข้อนี้เป็นหลัก
๒. พยายามที่จะทำให้ผู้ได้ศึกษาเกิดความรู้สึกซาบซึ้งในความสวยงามของชีวิต เพราะการศึกษาดนตรีนั้นเป็นการศึกษาศิลปะอย่างหนึ่ง
๓. สนับสนุนให้นิสิตใคร่จักตนเอง มีความเชื่อมั่นในตนเอง อาจเป็นผลที่ก่อให้เกิดความสำเร็จในอนาคต
๔. เน้นให้เห็นว่าการเรียนดนตรีนั้นเป็นการฝึกฝนตนเองให้เกิดความมานะอดทนเป็นการเอาชนะตนเอง
๕. พยายามที่จะใช้วิชาดนตรีเป็นสื่อส่งเสริมความสนใจและความจักเจนในด้านสังคม

การสอนวิชาพลานามัย

๑. อาจแทรกสอนได้ในวิชาต่าง ๆ เหล่านี้ คือ วิทยาศาสตร์ชีวภาพ สังคมศาสตร์ เกษศาสตร์ คณิตศาสตร์ หรือจัดเป็นกิจกรรมนอกหลักสูตร
๒. เนื้อหาที่เลือกมาสอนควรที่จะทำให้นักเรียนเห็นคุณค่าของการมีชีวิตอยู่
๓. พิจารณาสภาพแวดล้อม และนำมาชี้แนะให้เห็นความสำคัญของ วิชาที่สอนในชีวิตประจำวัน
๔. การวัดผลพิจารณาถึงความรู้อันได้รับ ความพยายามและการปฏิบัติ

๒.๑๐ คุณค่าของหมวดวิชาต่าง ๆ ในสามัญศึกษา

เมื่อได้พิจารณาการสอนสามัญศึกษาว่าจะเกิดคุณค่าอย่างไรแล้ว ก็น่าจะได้ทราบด้วยว่า หมวดวิชาย่อยของสามัญศึกษา แต่ละหมวดให้คุณค่าอย่างไรบ้าง

ได้กล่าวข้างต้นแล้วว่าวิชามนุษยธรรมศึกษาและวิชาสังคมศาสตร์ เป็นสาขาย่อยของสามัญศึกษา ฉะนั้นประโยชน์แก่มนุษย์ก็คือประโยชน์หรือความสำคัญของสามัญศึกษาดังที่ได้บรรยายมาแล้ว เพอร์^{๒๓} ถือว่าข้อสำคัญยิ่งของสามัญศึกษา คือ "ปลูกแต่งให้มนุษย์มีชีวิตที่เป็นสุขสมบูรณ์" และการที่จะเป็นได้ดังนี้ เขาบอกว่ามนุษย์ต้องมีความสามารถดังนี้

๑. รู้จักสำรวจดูว่าอะไรควรและอะไรไม่ควร ก็รู้จักคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ ในโลก
๒. รู้จักวางแบบแผนชีวิตของตนเองได้
๓. เมื่อวางแบบแผนชีวิตได้แล้ว ก็ปรับชีวิตของตนจริง ๆ ให้เข้ากับแบบแผนนั้น
๔. รู้จักที่จะอยู่ในโลกซึ่งมนุษย์อื่น ๆ มีบทบาททำนองเดียวกันรวมอยู่ด้วย

ไรเพอร์^{๒๔} เสนอว่า เฉพาะสังคมศาสตร์นั้น จะให้ประโยชน์แก่ผู้เรียนได้ดังต่อไปนี้

๑. ทำให้บุคคลเกิดความเข้าใจในสภาพของสังคมของตนส่วนใหญ่ และความสัมพันธ์นานาประการของส่วนประกอบย่อยของสังคมนั้น
๒. ทำให้บุคคลสำนึกว่าสังคมศาสตร์มีประโยชน์ในการที่จะทำให้ทุกคนปรับปรุงบทบาทของตนในสังคมให้ดียิ่งขึ้น

^{๒๓}Perry in Gross, op. cit., p. 13.

^{๒๔}Tyrell, W.G., Social Studies in the College, p. 42.

๓. ทำให้บุคคลสามารถที่จะพิจารณาตนเองและผู้อื่น ในเมื่อจะแสดงความคิดเห็น หรือกระทำการสิ่งใด ว่าแสดงออกหรือทำไปโดยถูกต้องเที่ยงธรรมดี หรือยังมีอคติลำเอียง ผิดทำนองคลองธรรมอยู่
๔. ช่วยให้คุณเกิดความสามารถและความคิดริเริ่ม เพื่อที่จะปรับปรุงแต่งสร้างสรร ความคิดเห็นของตนเองในเรื่องต่าง ๆ ใ้รู้เรียบเรียงสมบูรณ์ ไม่คอยแต่จะกลอยตามความคิดเห็นที่ผู้เชี่ยวชาญแสดงไว้แต่ตายเฉย

๒.๑๑ คุณค่าของวิชาสามัญศึกษาในโรงเรียนมัธยม

ที่ได้บรรยายมาข้างต้นนี้ เป็นการสำรวจเรื่องราวเกี่ยวกับสามัญศึกษาสองประการ คือ ประการหนึ่งเป็นเรื่องทั่วไป อีกประการหนึ่งเป็นเรื่องของสถานอุดมศึกษาหรือวิทยาลัยครู

เพื่อให้เห็นรูปของสามัญศึกษาสมบูรณ์ขึ้น เห็นควรจะได้แสดงวัตถุประสงค์และคุณค่าของสามัญศึกษาในสถานศึกษาที่ต่ำกว่าวิทยาลัย คือโรงเรียนมัธยมในสหรัฐอเมริกา ผู้ทำวิจัยจึงได้สำรวจต่อไปในเรื่องนี้ ในด้านคุณค่าของสามัญศึกษาในระดับโรงเรียนมัธยมนั้น ได้สำรวจจากเอกสารที่ควรถือว่าเป็นแบบฉบับสองฉบับ คือ เอกสารของ คาร์ล จี. แพรนเซน^{๒๕} ผู้ซึ่งล่วงดับไปแล้ว ซึ่งถือกันว่าเป็นผู้เชี่ยวชาญทางการมัธยมศึกษา ๑ ฉบับ กับ หลักสูตรของโรงเรียนมัธยมศึกษาแห่งรัฐอลาบามา^{๒๖} อีกหนึ่งฉบับ

วัตถุประสงค์ของสามัญศึกษาสำหรับโรงเรียนมัธยม^{๒๗}

วัตถุประสงค์ของสามัญศึกษาในโรงเรียนมัธยม จำแนกได้ ๔ ประการ คือ

๑. ความรู้จักตนหรืออัตถิภาวนา
๒. มนุษย์สัมพันธ์
๓. ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ
๔. ความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นพลเมืองของรัฐ

^{๒๕}Franzen, C.G., The Improvement Sheets for the Teaching of High School Subjects, 1954.

^{๒๖}Alabama State Board of Education, Courses of Study, 1954.

^{๒๗}French, W., Behavioral Goals of General Education, 1957.

ทั้งสี่ข้อนี้ อาจจำแนกออกเป็นช้อยย่อยได้ ดังนี้

๑. วัตถุประสงค์ของการรู้จักตนเอง

- ๑) ผู้มีการศึกษาย่อมมีความกระหายที่จะศึกษาเรื่อยไป
- ๒) ผู้มีการศึกษาย่อมพูดภาษาของตนเอง ได้อย่างชัดเจน
- ๓) ผู้มีการศึกษาย่อมอ่านภาษาของตนเอง ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ๔) ผู้มีการศึกษาย่อมคิดคำนวณได้
- ๕) ผู้มีการศึกษาย่อม เป็นผู้ช่างสังเกตและรู้จักปลูกฝังนิสัยในการฟัง

ฯลฯ

๒. วัตถุประสงค์ของมนุษยสัมพันธ์

- ๑) ผู้มีการศึกษาย่อมถือความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์ เป็นความสำคัญอันดับแรก
- ๒) ผู้มีการศึกษาย่อมทำงานและหย่อนใจร่วมกับผู้อื่นได้
- ๓) ผู้มีการศึกษาย่อมรักขามรรยาทหึ่งงามในสังคม
- ๔) ผู้มีการศึกษาย่อมถือว่าครอบครัวของตน เป็นสถาบันสังคมอย่างหนึ่ง
- ๕) ผู้มีการศึกษาย่อมมีความชำนาญในเชิงคหกรรมศิลป์

ฯลฯ

๓. วัตถุประสงค์ของประสิทธิภาพทาง เศรษฐกิจ

- ๑) ผู้ผลิตที่มีการศึกษาย่อมพึงพอใจในงานที่มีฝีมือดี
- ๒) ผู้ผลิตที่มีการศึกษาย่อมเลือกอาชีพของตนเอง
- ๓) ผู้ผลิตที่มีการศึกษาย่อมรักษาระสิทธิภาพในการทำงาน
- ๔) ผู้ผลิตที่มีการศึกษาย่อมเตรียมแผนทาง เศรษฐกิจของตนเอง
- ๕) ผู้บริโภคที่มีการศึกษาย่อมเป็นผู้ซื้อที่รู้เท่าถึงการ

ฯลฯ

๔. วัตถุประสงค์ของความรับผิดชอบในฐานะที่เป็นพลเมืองของรัฐ

- ๑) บุคคลที่มีการศึกษาย่อมเข้าใจสภาพการที่แตกต่างกันของมนุษย์
- ๒) บุคคลที่มีการศึกษาย่อมแก้ไขสภาพการอันไม่พึงประสงค์ของสังคม
- ๓) บุคคลที่มีการศึกษาย่อมรู้จักร่วมมือในสังคมของโลก
- ๔) บุคคลที่มีการศึกษาย่อมเคารพกฎหมาย
- ๕) บุคคลที่มีการศึกษาย่อมยอมรับภาระทั้งหลายในฐานะเป็นพลเมืองแห่งรัฐ

ฯลฯ

คุณค่าของวิชาสามัญในโรงเรียนมัธยมตามความเห็นของศาสตราจารย์แพรวนสิน

ก. วิชาภาษาและวรรณคดี

การเขียน

๑. เพื่อสร้างนิสัยในการแสดงความคิดเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ที่นักเรียนได้ประสบมา และที่ให้ความสนใจ ออกมาเป็นถ้อยคำที่ชัดเจน และเป็นประโยคที่มีความกลมกลืนกันเป็นอย่างดี
๒. เพื่อทำให้มีความสามารถในการแสดงความคิดออกเป็นถ้อยคำอย่างน่าฟัง โดยระมัดระวังเป็นพิเศษในการเลือกใช้คำ รูปประโยค และการรวบรวมเนื้อความ
๓. ทำให้เกิดสมรรถภาพในการเขียนข้อความมาก ๆ ให้ประสานสัมพันธ์กัน ซึ่งแสดงว่ามีความสามารถในการรวบรวมข้อความเข้าด้วยกันได้

การใช้ภาษา

๑. เพื่อสร้างนิสัยในการแสดงความคิดเห็นอย่างมีแบบแผนให้เหมาะสมกับอายุและความสามารถของตน
๒. เพื่อสร้างนิสัยให้เป็นคนรู้จักวิจารณ์ตนเอง ในเรื่องการใช้ภาษาที่มีแบบแผน

การพูดแสดงความคิดเห็นในชั้น

๑. เพื่อทำให้เกิดความสามารถในการแสดงความคิดด้วยปากเปล่าได้เป็นที่พอใจ
๒. เพื่อแสดงความคิดของตัวเองให้ชัดเจนและรัดกุมเป็นเรื่องที่ตนพึงสนใจ
๓. เพื่อทำให้มีความสามารถในการแสดงความคิดเห็นอย่างสุภาพและไม่มีอคติ
๔. เพื่อให้ความสามารถพูดได้ในปัญหาที่ยังยากมากขึ้น
๕. เพื่อปลูกฝังความพยายามที่จะละเว้นการใช้คำพูดที่ผิดแบบแผนอย่างโจ่งแจ้ง
๖. เพื่อทำให้มีนิสัยในการใช้เครื่องหมายวรรคตอนได้ถูกต้อง รู้จักหยิบยกคำพูดมาใช้ และรู้จักใช้คำกว้างขวางขึ้น
๗. เพื่อให้ความสามารถพูดได้อย่างมีเหตุผล ให้ผู้ฟังเชื่อถือและก่อให้เกิดความเพลิดเพลินแก่ผู้ฟัง

การรายงานควยวาท

๑. ให้มีความสามารถในการอธิบายเรื่องราวที่ตนมีความรู้ได้อย่างแจ่มแจ้งรัดกุมและไม่ออกนอกประเด็น
๒. ให้มีความสามารถแสดงความคิดเห็นในการอธิบายเรื่องราวธรรมดาที่ไม่เป็นพิธีรีตองโดยไม่ออกนอกประเด็น และรู้จักเคารพความคิดของผู้อื่นด้วย

วรรณคดี

๑. ให้เป็นเครื่องสร้างสรรจินตนาการและอารมณ์ของผู้เรียน
๒. ทำให้เกิดความชื่นชมในตัวละครที่มีบุคลิกภาพที่น่าสนใจ
๓. เพื่ออยู่กระตือรือร้นของนักเรียนในการอ่านสูงยิ่งขึ้นเป็นลำดับ
๔. ให้เขาใจปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อชีวิตของมนุษย์ เช่น ภูมิประเทศต่าง ๆ ในท้องเรื่อง กาลสมัยต่าง ๆ ชนชาติและขนบธรรมเนียมประเพณีอื่น ๆ
๕. ทำให้รู้จักหลักเกณฑ์ที่จะพิจารณาการอ่านหนังสือทุกประเภท

ข. วิชาหน้าที่พลเมือง

๑. เพื่อเตรียมอนุชนให้บำเพ็ญกรณียกิจในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงอยู่
๒. หน้าที่ของพลเมืองจะปรากฏได้โดยนักเรียนแสดงความรู้สึกในกิจการของมนุษย์ แสดงความปรารถนาที่จะมีส่วนช่วยเหลือผู้อื่น และรู้จักใช้ขอเท็จจริง เหตุผลและวิจารณ์พิจารณา ในการตัดสินใจเรื่องราวต่าง ๆ ในชีวิตประจำวันได้ เป็นปรกติวิสัย

ค. วิชาสังคมศึกษา

๑. เตรียมให้นักเรียนเป็นผู้ที่ทำงานในค่านิยม ค่านิยมเมือง และเศรษฐกิจของชาติได้
๒. ให้นักเรียนรู้จักใช้วิจารณ์พิจารณาตัดสินอย่างมีเหตุผล เมื่อประสบปัญหาทางค่านิยม ทางเศรษฐกิจ และทางการเมือง
๓. ให้นักเรียนรู้จักนำเอาทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์มาใช้ในชีวิตได้ถูกต้อง
๔. ให้มีความเข้าใจโลกที่ตนอาศัยอยู่ด้วยเหตุผลอันถูกต้อง กระจ่างเห็นจริง
๕. ให้ใช้ความรู้เกี่ยวกับความสำเร็จและความผิดพลาดของบุคคลในอดีต ทำให้นักเรียนรู้จักสถานการณ์ในปัจจุบัน เพื่อจะได้เผชิญกับเหตุการณ์ในอนาคตได้อย่างมีสติ

ฆ. วิชาคณิตศาสตร์ทั่วไป

๑. ให้มีความสามารถที่จะคิดอะไรเกี่ยวกับจำนวนได้
๒. ให้เกิดทักษะในการคิดเลขเบื้องต้น
๓. ให้สามารถแก้ปัญหาที่ประสบในชีวิตประจำวันของนักเรียน
๔. ให้นักเรียนเป็นผู้มีความสามารถในการจับจ่ายใช้สอยโดยรอบคอบ

ง. วิทยาศาสตร์ทั่วไป

๑. ให้อุจกัววิชานี้มี เนื้อหาครอบคลุมกว้างขวาง เหลือที่จะพรรณนา
๒. ใหเห็นคุณค่าและเกิดความเข้าใจความนุญษาจาธรรมชาติแวดล้อมมาอยู่ในอำนาจ และให้ใช้เป็นประโยชน์ใดเพียงใด
๓. ให้นักเรียนเชื่อมั่นในวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ในการที่จะนำมาใช้แก้ปัญหาในชีวิตของตน
๔. ให้เกิดความรู้สึกในการ รับผิดชอบคอยระมัดระวังและส่งเสริมสุขภาพของตนเอง และของสังคม

จ. วิทยาศาสตร์กายภาพ

๑. ให้นักเรียนเห็นความสำคัญและมีศรัทธาในวิธีการทางวิทยาศาสตร์ว่าจำเป็นในการแก้ไขปัญหาด่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน
๒. ใหเกิดความเข้าใจในสิ่งแวดล้อมของคนดียงขึ้นจากการเรียนวิชานี้
๓. ช่วยให้นักเรียนสนใจที่จะทำงานอดิเรกจากความสนุกสนานที่ได้รับจากวิชานี้

ฉ. วิชาพลศึกษา

๑. ใหเกิดทัศนคติที่ดีในการ ออกกำลังกาย
๒. ใหเกิดพฤติกรรมที่พึงปรารถนาแก่ตน

ช. วิชาพลานามัย

๑. ใหรู้จักหลักอนามัยที่จะเป็นประโยชน์แก่ตน
๒. ใหรู้สึกวาตนและสังคมจะ ต้องช่วยกันรักษาอนามัย
๓. ใหเกิดสุขนิสัยที่พึงปรารถนา

ซ. ดนตรี

๑. ใหรู้จักรักดนตรี และอยากมีส่วนร่วมในการดนตรี
๒. ใหเกิดความซาบซึ้งในการดนตรี
๓. ถ้านักเรียนคนใดมีความถนัดพิเศษทางดนตรี ก็จะได้ส่งเสริมต่อไป
๔. ทำให้นักเรียนรู้สึกวการดนตรีในชีวิตเป็นของ รื่นรมย์และสมบูรณ์ คนตรีอาจทำให้ตนเขาสังคมใดโดยไม่เกอเขิน

คุณค่าของวิชาสามัญในโรงเรียนมัธยมตามหลักสูตรของโรงเรียนในรัฐอลาบามา

ก. วิชาภาษา การสอนวิชาภาษามีความมุ่งหมายให้นักเรียนมีคุณลักษณะดังนี้

๑. เป็นผู้ที่มีความมั่นคงทางจิตใจและอารมณ์
๒. เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เพราะเป็นผู้มีจิตใจสูง มีคุณสมบัติประจำตัว
๓. เป็นผู้ที่สามารถใช้สติปัญญาและกระตือรือร้นที่จะไขความถึคอยู่เสมอ
๔. มีความสามารถใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมายในชีวิตประจำวันได้อย่างดี
๕. รู้จักใช้วิธีการต่าง ๆ แห่งสื่อสารมวลชนอย่างเกิดประโยชน์
๖. มีความพอใจและสนใจในเรื่องต่าง ๆ ของตนเองอยู่เป็นนิจ
๗. เป็นผู้ที่มีนิสัยที่ดีในการทำงาน
๘. สนใจผู้อื่น และให้ความร่วมมือแก่หมู่คณะ
๙. มีความศรัทธาเชื่อมั่นในคุณธรรมของสังคมแบบประชาธิปไตย
๑๐. มีความสามารถในการดำเนินอาชีพ

ข. วิชาการพูด

๑. เพื่อช่วยให้นักเรียน เป็นนักพูดที่ดี
๒. เพื่อช่วยให้นักเรียนคิดและเรียงลำดับความถึคให้ถึคก่อนพูด
๓. ให้นักเรียนไม่เกิดความลำบากใจในการที่จะแสดงความถึคของตนออกมา
๔. ให้ความรู้เรื่องเสียงและวิธีใช้เสียงของตนให้ถึคผลดี
๕. ใ้รู้จักบังคับร่างกาย
๖. ใ้เกิดนิสัยเป็นผู้ฟังที่ดี
๗. ใ้รู้จักวิธีการประชุม
๘. ใ้นักเรียนรู้จักปรับปรุงทัศนคติให้เหมาะสมในกานการฟัง
๙. ใ้เรียนรูเรื่องภาษาการถึค จะทำให้เป็นผู้ชั้ของที่มีเหตุผล
๑๐. ใ้เกิดความซาบซึ้งในวรรณคดีโดยการอ่านใ้ผู้อื่นฟัง

ค. วิชาคณิตศาสตร์

๑. ใ้เข้าใจตนเองและสิ่งแวดลอม บุคคลปรกติจำจะต้องอ่านและแปลความหมายของเหตุการณ์ประจำวันใ้เสมอ ถาเลขมีความสำคัญมากในชีวิตประจำวันของเรา เรามักจะต้องอ่านพบตัวเลขในหน้าหนังสือพิมพ์ ขณเมืองที่ถึคจำเป็นตองเขาใจความหมายของเลขพอสมควร อนึ่ง ถึคพัฒนาธรรมนั้นถึคตั้งอยู่บนรากฐานของวิชาคณิตศาสตร์ เช่น คนตรึคตองมีจังหวัด วิจิตรถึคตองมีสัดส่วน

๒. ให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ดี บุคคลแต่ละคนในครอบครัวว่าเป็นจะต้องใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ เพื่อมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน แม่บานของ รุจักสักสวนในการให้อาหารบุตร ต้องรู้จักปรุงอาหารและใช้จ่าย พ่อบานก็มีหน้าที่ทำนองนี้เหมือนกัน คณิตศาสตร์จึงช่วยให้บานมีความสุข ให้ชุมชนมีความสุข
๓. ประสิทธิภาพในทางเศรษฐกิจ บุคคลแต่ละคนต้องใช้ความรู้ทางคณิตศาสตร์ เพื่อเข้าใจฐานะทางเศรษฐกิจ ตัวเลขมีบทบาทสำคัญมาก ในการทำงาน การใช้จ่าย การซื้อของ การอ่านใบเสร็จรับเงิน การคำนวณภาษีต่าง ๆ
๔. ให้ความมารับผิดชอบในฐานพลเมืองที่ดี ในวัฒนธรรมปัจจุบัน มนุษย์จำเป็นต้องสร้างเครื่องมือและเครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ เช่น ภาพยนตร์ เรือ เครื่องบิน ถนน ตู้เย็น โทรทัศน์ ผู้ที่จะสามารถประดิษฐ์วัตถุปัจจัยเหล่านี้ จำเป็นต้องอาศัยความรู้พื้นฐานทางคณิตศาสตร์ทั้งนั้น

ข. วิชาสังคมศึกษา

๑. สอนให้รู้จักคุณค่าของหลักการประชาธิปไตย เพื่อให้ความเป็นประชาธิปไตยในที่สุด
๒. เสริมสร้างทัศนคติที่ดี รู้จักรวมมือกับผู้อื่น เป็นคนมีใจกว้าง มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีความเคารพตนเอง และมีความคิดสร้างสรรค์
๓. ให้รู้จักวิธีที่จะอยู่กับหมู่คณะของตน และหมู่คณะที่มีลักษณะต่างรูปจากคณะของตนได้อย่างดี
๔. ให้เกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจ ประเภทพื้นฐานว่า มนุษย์ต้องการอะไรแล้ว มนุษย์จะต้องมีความเกี่ยวข้องกับธรรมชาติและสังคมอย่างไร
๕. ให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงคุณค่าทางจิตใจ ทางวัตถุ และทางการเมือง อันเป็นแรงกระตุ้นให้คนประพฤติปฏิบัติต่อกันและกัน
๖. ให้เข้าใจหน้าที่ของสังคมของตนเองและสังคมอื่น ๆ
๗. ให้ความคิดที่จะวิพากษ์วิจารณ์และแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสังคม
๘. ให้สามารถเอาเนื้อหาของวิชาสังคมศึกษามาทำให้ตนเกิดทักษะและวิธีการต่าง ๆ
๙. ให้เข้าใจประโยชน์ต่าง ๆ ที่ได้รับจากวัฒนธรรม ซึ่งกลุ่มคนหรือบุคคลแต่ละคนได้มีส่วนร่วมสร้างสรรค์ขึ้น
๑๐. ให้ความสนใจเป็นนิรันดรต่อปัญหาของมนุษย์ควบคู่กันไปกับความรับผิดชอบ ความกล้า และซื่อตรงต่อตนเอง เพื่อกระทำสิ่งต่าง ๆ ซึ่งช่วยให้สังคมมีความก้าวหน้าต่อไป

ง. วิชาวิทยาศาสตร์ วิทยาศาสตร์มิได้เป็นวิชาที่เกี่ยวกับเรื่อง เทคนิคเท่านั้น แต่เกี่ยวกับความเป็นไปของมนุษย์ด้วย คือเมื่อเรียนแล้ว ย่อมบังเกิดผลแก่ผู้เรียนเป็นเงาตามตัว

๑. ให้เกิดทัศนคติที่เป็นรากฐานสำคัญต่อชีวิตมนุษย์และสิ่งแวดล้อม โดยให้บุคคลแต่ละคนรู้จักการดำรงชีวิตโดยปราศจากโรคร้าย ให้ความเข้าใจเรื่องเกี่ยวกับสังคมจักรวาล ให้เข้าใจอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีต่อชีวิตมนุษย์ และให้เข้าใจความสำคัญของทรัพยากรของประเทศ
๒. ให้เกิดความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งถึงธรรมชาติ และอำนาจของสิ่งแวดล้อม โดยให้เข้าใจว่า สิ่งแวดล้อมนั้นประกอบขึ้นมาอย่างไร เข้าใจความสำคัญของวิทยาศาสตร์ในชีวิตประจำวัน และเข้าใจกฎต่าง ๆ ของธรรมชาติ
๓. ให้รู้จักและเข้าใจข้อเท็จจริง หลักการ และแนวความคิดของวิชาวิทยาศาสตร์ ซึ่งหมายถึง สามารถสร้างแนวความคิดใหม่ ๆ และเข้าใจแนวความคิดเดิมอย่างแจ่มแจ้ง เข้าใจข้อเท็จจริงทั่ว ๆ ไป และหลักการต่าง ๆ ของวิทยาศาสตร์ รู้จักนำหลักวิทยาศาสตร์มาใช้ในบ้าน เช่น ในเรื่องความปลอดภัย สุขภาพ อาหารและเครื่องมือเครื่องใช้ต่าง ๆ

จ. วิชาพลศึกษา

๑. ให้เกิดทักษะในกิจกรรมพลศึกษาประเภทต่าง ๆ เพื่อความเติบโตและเพื่อหย่อนใจ
๒. ให้เข้าใจกฎเกณฑ์และวิธีการของกิจกรรมต่าง ๆ ตามระดับอายุของตน
๓. ให้รู้จักมาตรฐานทางสังคม และเกิดทัศนคติที่ดี โดยการเล่นที่ดีและถูกต้อง
๔. ให้รู้จักหลักสำคัญ ๆ ที่เกี่ยวกับตนเองและผู้อื่น
๕. ให้รู้จักขจัดปัดเป่าหรือปรับปรุงข้อบกพร่องในการเล่น โดยความวิเคราะหฺ์ของตน
๖. ให้รู้จักช่วยยวះของคนที่ถูกต้อง รวมทั้งทำนุบำรุง
๗. ให้ใช้การเล่นทำให้เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง การแสดงตน การควบคุมอารมณ์
๘. ให้สร้างความเป็นผู้นำ โดยการเล่นต่าง ๆ
๙. หักใ้มีความสังเกต รู้จักวิเคราะห์ วินิจฉัยและตัดสินใจ
๑๐. สร้างสุขนิสัยที่ดี ใ้มีความรู้เรื่องสุขภาพ ทัศนคติที่ดีเกี่ยวกับสุขภาพ

ฉ. วิชาศิลปะ

๑. ศิลปะช่วยใ้นักเรียนสามารถแสดงความรู้สึกและความเชื่อออกมาได้อย่างดี
๒. ช่วยใ้นักเรียนเกิดรสนิยมที่เป็นความสุขสบายแก่ตน
๓. ช่วยใ้รู้จักดำรงชีวิตได้อย่างสมบูรณ์

๔. ให้มีทางระบายจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์
๕. ให้ความเข้าใจและซาบซึ้งในวัฒนธรรมของชนชาติอื่นที่แสดงออกไว้ทางศิลปะ
๖. ให้เกิดความเพลิดเพลินจากความรู้ในศิลปะอื่น ไคแก ประติมากรรม สถาปัตยกรรม วิจิตรศิลป์ คนตรี และ นาฏศิลป์
๗. ให้เกิดรสนิยมในศิลปะ เพื่อทำให้ชีวิตเป็นที่รื่นรมย์มากขึ้น
๘. ให้ความสามารถที่ใช้ศิลปะให้มีประโยชน์ในเวลาพักผ่อนและเวลาว่าง
๙. ให้ความสามารถที่จะเห็นคุณค่าของศิลปกรรมในแง่ของวัฒนธรรม

สรุปการสำรวจเอกสารทางสหรัฐอเมริกา

ข้อเท็จจริงที่ระบุไว้ในการสำรวจคัดค้านต่าง ๆ นั้น ผู้ทำวิจัยได้สรุปไว้เป็นระยะ ๆ เท่าที่สมควร บางด้านเท่าที่ปรากฏก็อยู่ในรูปสรุปย่ออยู่แล้ว ไม่ว่าจะศึกษาทางระดับวิทยาลัย หรือระดับโรงเรียนมัธยม จึงไม่สรุปไว้อีก ข้อเท็จจริงเหล่านี้ ผู้ทำวิจัยจะได้อธิบายเป็นมาตรฐานไว้เปรียบเทียบกับความคิดเห็นของบุคคลในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับปัญหา ซึ่งจะปรากฏในบทต่อไป

๓. การสำรวจเอกสารทางประเทศไทย

เอกสารต่าง ๆ ในประเทศไทย ที่เกี่ยวกับระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ปรากฏอยู่ในภาคผนวกของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้คัดเอามาเฉพาะตอนที่เกี่ยวข้องกับปัญหาเรื่องคุณค่าของสามัญศึกษา ส่วนระดับอุดมศึกษานั้น ไม่มีไว้ในภาคผนวก จะอ้างบางตอนต่อไปนี้

๓.๑ ระดับอุดมศึกษา

ในที่นี้จะได้ระบุเฉพาะวิทยาลัยครู ซึ่งเป็นความประสงค์ของการวิจัย วิทยาลัยครูที่เป็น
 ปีกแฉกแห่งหนึ่งคือวิทยาลัยวิชาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ วิทยาลัยวิชาการศึกษาเป็นสถาน
 ศึกษาแห่งหนึ่งที่มีความสำคัญของสามัญศึกษา ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับความสำคัญของสามัญ -
 ศึกษาไว้ดังนี้^{๒๔}

(๑) อัตราส่วนระหว่างวิชาสามัญและวิชาการศึกษา

โดยทั่วไปให้อัตราส่วน วิชาสามัญประมาณ ๗๕% และวิชาการศึกษา
 ประมาณ ๒๕% แต่ในสาขาวิชาการมัธยมศึกษาชั้น ให้ให้อัตราส่วน วิชาสามัญ
 ประมาณ ๗๕% และวิชาการศึกษา ๒๐%

และ

(๔) การจัดแบ่งประเภทวิชา

วิชาต่าง ๆ ในหลักสูตรปริญญาการศึกษาบัณฑิต จัดแบ่งออกเป็นประเภท
 ต่าง ๆ ดังนี้

(ก) วิชาสามัญทั่วไป (General Education) ได้แก่วิชาประเภท
 ศิลปศาสตร์ต่าง ๆ อันเป็นพื้นฐานซึ่งบุคคลจะต้องเรียนรู้ เช่น วิทยาศาสตร์
 คณิตศาสตร์ สังคมวิทยา ภาษาต่างประเทศ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ฯลฯ
 ตามปรกติเรียนเหมือนกันหมดในทุกสาขาวิชา

และ

ความมุ่งหมายพื้นฐาน

(๑) เพื่อให้บัณฑิตและนักศึกษาได้สร้างคุณค่า (Value) ในด้านจริยธรรม
 ศิลธรรม ปรัชญา และวัฒนธรรม ขึ้นสำหรับตัวเองอย่างพอเพียง จนเป็นผู้มีความ
 ประพฤติดี มีศีลธรรมสูง สมที่จะเป็นครู

ความมุ่งหมายเฉพาะ

(๑) เพื่อให้บัณฑิตนักศึกษามีความรู้อย่างดี ในวิชาอันเป็นองค์สาม (Trilogy) สำหรับผู้ที่จะเป็นครู คือ

วิชาสามัญทั่วไป (General Education)

วิชาสามัญ เอก โท (Specialized Education)

วิชาการศึกษา (Professional Education)

สรุป ข้อความในเอกสารของวิทยาลัยครูแห่งนี้ แสดงให้เห็นได้ว่า สอดคล้องกับความเห็นมาตรฐานในสหรัฐอเมริกาเป็นส่วนมาก

วัตถุประสงค์ของการสอนวิชาสามัญต่าง ๆ ในหมวดมนุษยธรรมศึกษา

และสังคมศาสตร์ ของวิทยาลัยวิชาการศึกษา

ในภาคผนวก จะได้เห็นวัตถุประสงค์ของวิทยาลัยวิชาการศึกษา ในการสอนวิชาสามัญต่างๆ โดยเฉพาะในหมวดมนุษยธรรมศึกษา และหมวดสังคมศาสตร์ วัตถุประสงค์เหล่านี้เป็นผลของการประชุมถกเถียงของ คณะอาจารย์ผู้สอนและผู้บริหารของวิทยาลัย ผู้วิจัยไม่นำมาแสดงไว้ทุกวิชา เพียงแต่หยิบยกเอามาพอเป็นนัยสัจจจัย ขอให้พิจารณาวัตถุประสงค์เหล่านี้ แล้วลองเทียบเคียงกับ วัตถุประสงค์ที่เป็นความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับปัญหาต่อไป

๓.๒ ระเบียบประถมและมัธยม

ข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสามัญศึกษา คือคุณภาพหรือวัตถุประสงค์ในการสอนนั้น ในภาคผนวกก็ได้ ระบุเป็นข้อ ๆ สังเขปและชัดเจนอยู่แล้ว ผู้ทำวิจัยจึงจะไม่นำมาสรุปในที่นี้ นอกจากจะกล่าวถึง หลักสูตร พ.ศ. ๒๕๐๓ นั้น วัตถุประสงค์ใกล้เคียงกับมาตรฐานของสหรัฐอเมริกาอยู่มาก โปรด พิจารณาวัตถุประสงค์เหล่านั้นในหมวดวิชาต่อไป เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับของสหรัฐอเมริกา และ ความคิดเห็นของบุคคลผู้เกี่ยวข้อง ในบทที่ ๓

ก. ประถมศึกษาตอนต้นและปลาย

๑. สังคมศึกษา
๒. วิทยาศาสตร์เบื้องต้น
๓. คณิตศาสตร์
๔. พจนานามย
๕. ศิลปศึกษา
๖. ภาษาอังกฤษ (ตอนปลาย)
๗. ทัศนศึกษา (ตอนปลาย)

ข. มัธยมศึกษาตอนต้นและปลาย

๑. ภาษาไทย
๒. ภาษาอังกฤษ
๓. สังคมศึกษา
๔. วิทยาศาสตร์
๕. คณิตศาสตร์
๖. พจนานามย
๗. ศิลปศึกษา
๘. ศิลปปฏิบัติ
๙. ภาษาต่างประเทศ
๑๐. ศิลป

เอกสารที่แสดงว่าวงการศึกษาไทย เห็นความสำคัญของสามัญศึกษาอีกอย่างหนึ่งก็คือ สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน ซึ่งใช้กันมาทุกสมัย ในสมัยก่อน ความสำคัญที่ระบุไว้ก็ยังมีไม่มาก และยังคงว่าง ๆ ไม่เจาะจง เช่น ให้ครูหรือผู้ปกครองเพ่งเล็งในเรื่องการเล่าเรียน ความประพฤติ อุบนิสัย สติปัญญา เป็นต้น

ในสมัยปัจจุบัน รายงานเหล่านี้ได้รับการปรับปรุงมาก โรงเรียนสั่งให้ครูประจำชั้นคอย สังเกตความเจริญเติบโต หรือที่เรียกกันว่า "พัฒนาการ" ของนักเรียนในด้านต่าง ๆ การสังเกตนั้นครูอาจทำได้หลายวิธี และวิธีหนึ่งก็คือ ดูว่าเมื่อสอนสามัญศึกษาแล้ว จะเกิดคุณค่าแก่บุคคลต่าง ๆ หรือไม่

คุณค่าที่เห็นได้ในสมุทราผลงานประจำตัว ที่พอยกเป็นตัวอย่างเป็นได้ มีดังนี้ ๒๘

๑. ความสะอาด
๒. ความมีระเบียบ
๓. ความรู้จักใช้ความคิดและเหตุผล
๔. ความกตเวทิตา
๕. ความซื่อสัตย์
๖. ความประหยัด
๗. การรู้จักใช้เวลาว่าง
๘. ความเชื่อมั่นในตนเอง
๙. การเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น
๑๐. การให้ความร่วมมือแก่หมู่คณะ

บางโรงเรียนก็จัดคุณคาประจำไว้กับวิชาต่าง ๆ เสียเลย เช่น สังคมศึกษา ให้คุณค่าอย่างไรบ้าง วิทยาศาสตร์อย่างไรบ้าง ภาษาไทยอย่างไรบ้าง กณิตศาสตร์อย่างไรบ้าง หรือบางทีก็แสดงไว้ว่า สามัญศึกษาปลูกฝังให้เกิดนิสัยที่ต้องการต่าง ๆ เช่น สุขนิสัย กิจนิสัย สังคมนิสัย ลักษณะนิสัย เป็นต้น

ฉะนั้น จะเห็นได้ว่า รายงานประจำตัวนักเรียนนั้น ก็เป็นเครื่องแสดงผลพัทธ์ของสามัญ - ศึกษาในโรงเรียนได้เหมือนกัน แต่ผู้ใช้ต้องปฏิบัติให้ถูกต้อง

บทที่สาม

การสำรวจความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้อง

๓.๑ วัตถุประสงค์

คงได้กล่าวไว้แล้วในบทที่หนึ่ง ตอนวิธีดำเนินการ ว่างานวิจัยฉบับนี้เป็นการหาข้อเท็จจริงเกี่ยวกับความรู้สึกทางคุณค่าของสามัญศึกษา ของผู้มีอาชีพครู โดยวิธีเปรียบเทียบ คือเปรียบเทียบความคิดเห็นของนักการศึกษาที่สำคัญในสหรัฐอเมริกาฝ่ายหนึ่ง ความคิดเห็นของนักการศึกษาไทยในปัจจุบันฝ่ายหนึ่ง ว่าสามัญศึกษามีคุณค่าแก่ผู้เรียนอย่างไร เมื่อทราบความคิดเห็นทั้งสองฝ่ายนี้แล้ว จึงเอามาเทียบเคียงกับความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสามัญศึกษาโดยใกล้ชิด เพื่อให้ตระหนักว่าความคิดเห็นมีความใกล้เคียงหรือแตกต่างกันมากน้อยเพียงไร จะต้องมีโอกาสดำเนินการปรับปรุงแก้ไข ให้เกิดประโยชน์ในทางที่ถูกต้องต่อไป

๓.๒ ผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามของปัญหาวิจัยนี้ ผู้ทำเลือกเอาบุคคลที่ใกล้ชิดกับวิชาสามัญศึกษาที่สุด ไม่ว่าจะเป็นหมวดใด วิชาใด เพราะถือว่า จะให้ความเห็นได้ดีกว่าผู้อื่น เป็นผู้ที่ใกล้ชิดหรือเสียผลทางสามัญศึกษามากกว่าผู้อื่น บุคคลประเภทนี้ได้แก่

- ก. อาจารย์ผู้สอนในวิทยาลัยครู (วิทยาลัยวิชาการศึกษา)
- ข. ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมศึกษา (ในจังหวัดพระนครและข้างเคียง)
- ค. ครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษา (ในจังหวัดพระนครและข้างเคียง)
- ฆ. นิสิตปีที่ ๓ และ ๔ ที่ศึกษาวิชาสามัญเหล่านี้เป็นวิชาเอกในวิทยาลัยครู (วิทยาลัยวิชาการศึกษา)

ที่เลือกอาจารย์ผู้สอนในวิทยาลัยครู เพราะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้วัตถุประสงค์ของงานวิจัยฉบับนี้ ยิ่งกว่าผู้อื่น อาจารย์เหล่านี้สอนทุกหมวดทุกวิชาในสามัญศึกษา มีวุฒิตั้งแต่ปริญญาตรีถึงปริญญาเอก ส่วนมากได้รับปริญญาโททางวิชาสามัญ ทำการสอนมาตั้งแต่ ๓ ถึง ๒๑ ปี

ที่เลือกผู้สอนในโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษาที่เรียนวิชาสามัญเป็นวิชาเอก เพราะความสำคัญของสามัญศึกษาต้องเริ่มมาแต่แรก คือระดับประถม มัธยม จนถึงอุดมเป็นที่สุด ครูเหล่านี้เป็นผู้สอนหรือศึกษาวิชาเอกที่เป็นวิชาสามัญนั้น ๆ เป็นผู้ที่ได้วุฒิโดยเฉลี่ยอย่างต่ำ ป.กศ. สูง หรือ ป.ม. หรือเทียบเท่า มาแล้ว ทำการสอนมาตั้งแต่ ๑ ถึง ๑๘ ปี

ที่เลือกนิสิตที่ศึกษาอยู่ในวิทยาลัย เพราะนิสิตเหล่านี้ต่อไปก็จะทำหน้าที่เป็นผู้สอน เป็นครู อาจารย์ เข้าข่ายที่อธิบายไว้ข้างต้น เลือกเฉพาะผู้เรียนเป็นวิชาเอก และเรียนอยู่ในปีที่ ๓ และ ๔ ซึ่งเป็นปีสุดท้าย เพราะคิดว่าการบริหาร นิสิตเหล่านี้ควรจะออกไปทำหน้าที่สอนวิชา เหล่านั้นเป็นส่วนใหญ่ จึงควรตระหนักในคุณค่าให้ถูกต้องยิ่งกว่าผู้อื่น

๓.๓ การสร้างแบบสอบถาม

ในวงการศึกษาน่าจะเป็นที่ทราบกันอยู่พอสมควรแล้วว่าแบบสอบถาม (questionnaire) นั้นควรจะเป็นเครื่องมือที่ดีที่สุดในการถามความคิดเห็นของบุคคล ในกรณีที่ไม่มีความสะดวกบางอย่าง เช่นผู้ถามอยู่ห่างไกลกัน ไม่มีเวลาพอ เป็นต้น ผู้ทำวิจัยก็อยู่ในสภาพเช่นนี้ จึงสร้างแบบสอบถามขึ้น

ในแบบสอบถาม^๑ ผู้ทำวิจัยแจ้งความประสงค์ให้ผู้ตอบ บอกคุณค่าของวิชาสามัญศึกษาที่ตนสอนหรือศึกษา เพียงวิชาเดียว โดยทราบล่วงหน้าแล้วว่าผู้รับจะเป็นผู้ตอบประเภทใด ทำการสอนอยู่ในระดับใด เพื่อมิให้ผู้ตอบตอบผิดความประสงค์ เช่น ไม่รู้จักว่าคุณค่าของสามัญศึกษาคืออะไรแน่ จึงได้ให้ตัวอย่างไว้พอเป็นแนวทางด้วย เมื่อผู้ตอบบอกคุณค่าแล้ว ให้แสดงเหตุผลประกอบด้วย เพื่อจะได้แน่ใจยิ่งขึ้นว่าเข้าใจคำถามถูกต้องหรือไม่ การบอกคุณค่านั้นไม่จำกัดปริมาณ แต่ให้เรียง

^๑ ฤภาคผนวก

ลำดับตามความสำคัญตั้งแต่มากไปหาน้อย แบบสอบถามได้ตีเป็นซองไว้ เพื่อให้การตอบเป็นลัก
เป็นส่วน และที่กำหนดไว้หนึ่งหน้ากระดาษก็ถือว่าควรจะเพียงพอแก่คำตอบแล้ว วิชาสามัญที่ถาม
ได้แก่ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และ ศิลป
รวม ๗ วิชา วิชาอื่น ๆ ไม่ได้ถาม เพราะไม่ได้เป็นวิชาใหญ่ในสถานศึกษาที่ส่งแบบสอบถาม

๓.๔ การตอบแบบสอบถาม

ผู้ทำวิจัยได้แจกแบบสอบถามให้ถึงมือผู้รับ เป็นจำนวน ๔๕๐ ฉบับ เริ่มเมื่อวันที่ ๑๑
พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๘ ได้รับคืนมาเพียง ๓๓๙ ฉบับภายในเดือนเดียวกัน คิดเป็นคำตอบเพียง
ร้อยละสี่สิบ ซึ่งรู้สึกว่ามันก็นัก แต่ก็พอสมควรถือเป็นเครื่องวัดได้ รายละเอียดในการตอบ
แบบสอบถามได้ประมวลไว้ดังนี้

วิชาสามัญ	จำนวนผู้ตอบ (นิสิต)	จำนวนผู้ตอบ (ไม่ใช่นิสิต)
ภูมิศาสตร์	๒๑	๓๗
ประวัติศาสตร์	๑๓	๕๕
ภาษาอังกฤษ	๑๒	๓๒
ภาษาไทย	๑๗	๕๘
ศิลป์	—	๑๘
คณิตศาสตร์	๕	๒๑
วิทยาศาสตร์	๑๓	๕๑
รวม	๘๕	๒๕๔
รวมทั้งสิ้น		๓๓๙

บทที่สี่

การวิเคราะห์คำตอบในแบบสอบถาม

ดังที่กล่าวมาแล้วในบทก่อนว่างานวิจัยฉบับนี้มุ่งที่จะหยั่งความรู้ความเข้าใจของบุคคลผู้ที่เกี่ยวข้องกับการสอนสามัญศึกษาในประเทศไทย โดยเฉพาะวิชาที่สำคัญ ๆ ว่าถูกต้องมากน้อยแค่ไหนกับความเข้าใจมาตรฐาน โดยให้ตอบแบบสอบถาม แล้วนำคำตอบมาเทียบเคียงกับความเข้าใจของนักการศึกษาประเทศสหรัฐอเมริกา ที่ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจและแสดงไว้แล้วประการหนึ่ง และที่นักการศึกษาไทยได้แสดงไว้แล้วในหลักสูตรต่าง ๆ ของกระทรวงศึกษาธิการอีกประการหนึ่ง ทั้งนี้ดังที่ปรากฏในบทที่สอง

๔.๑ ความมุ่งหมายมาตรฐานของวิชาสามัญต่าง ๆ ๗ วิชา

ความเข้าใจในความสำเร็จหรือวัตถุประสงค์ของการสอนวิชาต่าง ๆ ในสามัญศึกษา ดังที่แสดงไว้ในบทที่สองนั้น มีกว้างขวาง คล้ายคลึงกันบ้าง แตกต่างกันบ้าง มากบ้าง น้อยบ้าง ผู้ทำวิจัยจึงขอสรุปความเข้าใจเหล่านั้น เพื่อเป็นเกณฑ์กลางสำหรับการเปรียบเทียบ โดยเอาความมุ่งหมายของการสอนวิชาสามัญในโรงเรียนมัธยมสหรัฐอเมริกา มาประมวลเข้ากับความมุ่งหมายในหลักสูตรของโรงเรียนมัธยมไทย เลือกเอาแต่ข้อที่ไม่ซ้ำกันและเหมาะสม ดังต่อไปนี้

ภาษาไทย

ก. ถ้อยภาษา (การเขียน การพูด การฟัง การอ่าน)

๑. มีความสามารถใช้อาษาเพื่อสื่อความหมายในชีวิตประจำวันได้อย่างดีทุก ๆ ทาง
๒. รู้จักใช้วิธีการต่าง ๆ แห่งสื่อสารมวลชนให้เกิดประโยชน์
๓. รู้จักวิธีแสดงความคิดเห็นใ้ถูกต้องและนุ่มนวล ทั้งโดยการพูด การเขียน
๔. รู้จักวิจารณ์ตนเอง
๕. สามารถใช้ภาษาเป็นเครื่องช่วยในการประกอบอาชีพ (หลักสูตรไทย)
๖. ให้สามารถบรรยายความถึคอ่านหรือเรื่องราวที่ตนได้พบเห็นมา ออกเป็นการเขียนที่เรียบร้อย

๓. ให้เกิดความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ (หลักสูตรไทย)
๔. ให้เห็นความสำคัญของภาษา ในฐานะที่เป็นภาษาของชาติ จะต้องศึกษาและเชิดชู รู้จักความสัมพันธ์ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมอื่น ๆ เช่น ศิลปขนบประเพณี ฯลฯ
๕. สามารถใช้ภาษา เป็นเครื่องมือแสวงหาความรู้ ความเพลิดเพลิน ศึกษา ค้นคว้าอะไรด้วยตนเอง

ข. ก่านวรรณคดี

๑. เป็นเครื่องสร้างสรรค์จินตนาการและอารมณ์
๒. โคกศิธรรมเป็นหลักปฏิบัติในชีวิต
๓. ปลุกฝังรสนิยมในการอ่าน รู้จักเลือกหนังสืออ่าน
๔. เขาใจปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อชีวิตมนุษย์ หรือรู้จักสภาพของชีวิตมากขึ้น
๕. ให้เกิดความเพลิดเพลิน ความซาบซึ้งในสุนทรีย์ภาพของภาษา (หลักสูตรไทย)

ภาษาต่างประเทศ (เช่น ภาษาอังกฤษ)

๑. รู้จักโลกกว้างขึ้น โดยอาศัยภาษาเป็นเครื่องมือ
๒. ทำให้มนุษย์สัมพันธ์ดีขึ้น โดยอาศัยภาษาเป็นสื่อให้รู้จักวัฒนธรรมความเป็นไปของเจ้าของภาษา
๓. เกิดความเพลิดเพลินในเรื่องราวของชาติอื่น
๔. เพื่อใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันตามสมควร (หลักสูตรไทย)
๕. ให้เขาใจว่าภาษาอังกฤษสำคัญในฐานะที่เป็นภาษากลางของโลกที่สำคัญภาษาหนึ่ง (หลักสูตรไทย)

ภูมิศาสตร์

๑. รู้จักทรัพยากรของประเทศ ทำให้เกิดความเห็นคุณค่าและความคิดที่จะสงวนหรือทำประโยชน์จากทรัพยากรเหล่านั้น
๒. รู้จักธรรมชาติที่หอมลุ่มมนุษย์อยู่ ภูวธรณชาติเหล่านั้นมีความเป็นไปอย่างไร ให้ประโยชน์ให้โทษอย่างไร
๓. เกิดความรู้ ความคิด ความเข้าใจอย่างพื้นฐานว่า เมื่อมนุษย์ต้องการอะไรแล้วมนุษย์จะต้องเกี่ยวข้องกับธรรมชาติและสังคมอย่างไร

ประวัติศาสตร์ (ของชาติของตนและของโลก)

๑. ให้รู้จักคิดเพื่อเอามาปรับปรุงสภาพปัจจุบัน ให้ได้นาคอันดีงาม ไม่ว่าของบุคคลหรือของชาติ
๒. เข้าใจความต้องการของมนุษย์ต่างชาติต่างศาสนาด้วย ทำให้อยู่ด้วยกันด้วยดี เกิดความรูสึกว่าโลกนี้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
๓. รู้จักหน้าที่ของตนในฐานะเป็นพลเมืองและเป็นพลโลก รักชาติตนและไม่รังเกียจชาติอื่น มีใจกว้าง
๔. รู้จักร่วมมือในสิ่งสาธารณประโยชน์ เพราะได้เข้าใจในเหตุผลและความเป็นไปขององค์การต่าง ๆ ของรัฐบาลหรือของโลก
๕. รู้จักซาบซึ้งในคุณค่าของบุคคลในประวัติศาสตร์ ในการสร้างความเจริญให้แก่ชาติบ้านเมือง
๖. รู้จักคุณค่าของประชาธิปไตย
๗. รู้จักเคารพสิทธิและความคิดเห็นของผู้อื่น โดยไม่ก้าวถึงเชื้อชาติ ศาสนา ฐานะ และสังคม ของบุคคล ตลอดจนสิทธิและหน้าที่ความรับผิดชอบในฐานะที่ตนเป็นพลเมืองของประเทศชาติและสังคมประชาธิปไตย (หลักสูตรไทย)

ศิลปะ

๑. รู้จักนิยมชมชื่นและรักษาไว้ซึ่งวัฒนธรรมอันเป็นมรดกตกทอดของชาติ ตลอดจนเข้าใจวัฒนธรรมของชาติอื่นที่ปรากฏทางศิลปะ
๒. รู้จักความงามของธรรมชาติและของมนุษย์
๓. เกิดความมุติริเริ่ม ความคิดสร้างสรรค์ และจินตนาการ
๔. ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
๕. สามารถแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนได้
๖. รู้จักปลูกฝังรสนิยมสำหรับตน
๗. ทำให้เกิดความเพลิดเพลินแก่ตน

คณิตศาสตร์

๑. สามารถคิดอะไรเกี่ยวกับจำนวนสำหรับใช้ในชีวิตหรือการเรียนอื่น ๆ ได้
๒. สามารถแก้ปัญหาที่ประสบอยู่ในชีวิตประจำวัน หรือปัญหาอื่น ๆ เช่น การจับจ่ายใช้สอย การเสียภาษี หรือปัญหาเศรษฐกิจอื่น ๆ
๓. ให้เป็นคนละเอียดรอบคอบ มีเหตุผล มีความแม่นยำถูกต้อง
๔. สามารถใช้คณิตศาสตร์ในการศึกษาวิชาอื่น ๆ ได้ เช่น วิทยาศาสตร์ การช่างต่าง ๆ คณิตร์ วิศวกรรม สถาปัตยกรรม ประณีตกรรม ฯลฯ
๕. ให้มีทักษะ สมาธิ การสังเกต ความคิดลำดับตามเหตุผล ความมั่นใจ ตลอดจนแสดงความรู้สึกนึกคิดนั้นออกมาเป็นระเบียบ (หลักสูตรไทย)
๖. ปลูกฝังทัศนคติและนิสัยในการศึกษาคำนวณ (หลักสูตรไทย)

วิทยาศาสตร์

๑. สามารถเข้าใจว่าวิทยาศาสตร์ทำให้เกิดความเข้าใจในธรรมชาติแวดล้อม สามารถทำให้อยู่ในอำนาจ เกิดประโยชน์แก่ตน ในทางสันติ
๒. เชื่อมมั่นในวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ในการที่จะนำมาใช้แก้ปัญหาในชีวิตของตน
๓. เข้าใจสภาพของทฤษฎีสัมพันธ์ต่อสิ่งที่มีชีวิตหรือไม่มีชีวิตเพียงใด จะต้องพึ่งพาอาศัยกันอย่างไร
๔. ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ โดยใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ในงานอดิเรก
๕. รู้จักใช้ความรู้ทางวิทยาศาสตร์ (เช่น เคมี) ให้มีประโยชน์แก่ชีวิต เช่น สุวีรสติการ สุขภาพ บานเรือน การแพทย์ การเกษตร อุตสาหกรรม ฯลฯ
๖. รู้จักสงวนทรัพยากรธรรมชาติ (หลักสูตรไทย)
๗. ให้เป็นพื้นฐานที่จะช่วยในการประกอบอาชีพ (หลักสูตรไทย)

๔.๒ คำตอบในแบบสอบถาม

ผู้วิจัยได้รับคำตอบที่เก็บได้จากแบบสอบถาม ซึ่งบุคคลที่เกี่ยวข้องแสดงความสำคัญหรือคุณค่าของสามัญศึกษา ๗ วิชาด้วยกัน ดังที่ระบุไว้แล้ว ในบทนี้ได้นำคำตอบเหล่านี้มาประมวลเข้าด้วยกัน โดยไม่คำนึงว่า จะตอบผิดหรือถูกต้องกับคำตอบมาตรฐาน จะอ่านแล้วเข้าใจหรือไม่ หรือตอบผิด ความมุ่งหมายหรือไม่ ขอโทษซ้ำกันก็คัดออก ดังต่อไปนี้

ภาษาไทย (ไม่แยกเป็นภาษาและวรรณคดี)

ก. ความเห็นของนิสิตวิทยาลัยครู

๑. ให้ความเป็นระเบียบในการครองชีวิต
๒. มีความภาคภูมิใจในภาษาของตน
๓. ให้ซาบซึ้งในวัฒนธรรม
๔. ให้ความบันเทิงในยามว่าง

ข. ความเห็นของครูโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษา

๑. ให้เกิดความภาคภูมิใจ นิยมชมชอบในภาษาและวรรณคดีของชาติ (ตอบมากที่สุด)
๒. เกิดนิสัยใฝ่เรียนใฝ่ครู ศึกษาคนควา
๓. รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
๔. ก่อให้เกิดมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
๕. เป็นเครื่องมือช่วยการเรียนรู้วิชาอื่น หรือหาความรู้เพิ่มเติม
๖. เป็นที่นับถือของผู้อื่น
๗. มีวิจารณ์ญาณ
๘. ส่งเสริมรสนิยมและสุนทรียภาพ
๙. ส่งเสริมวัฒนธรรมและคติธรรม
๑๐. ส่งเสริมบุคลิกภาพ
๑๑. ปลุกฝังความละเอียดอ่อนนุ่มนวลและรักธรรมชาติ
๑๒. เป็นแรงจูงใจให้แต่งหนังสือเพื่อผ่อนคลายอารมณ์

ค. ความเห็นของอาจารย์วิทยาลัยครู (ผู้ส่งคำตอบน้อยมาก)

๑. ให้เกิดความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ
๒. ส่งเสริมความก้าวหน้าในการปฏิบัติงาน หรือทางสังคม

วิเคราะห์คำทอຍในวิชาภาษาไทย

รู้สึกว่าผู้ตอบตอบได้ถูกต้องกับมาตรฐาน และมีจำนวนข้อที่ถูกนี้ใกล้เคียงกับมาตรฐาน แสดงว่าบุคคลทั้งสามประเภทนี้ มีความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการสอนภาษาและวรรณคดีไทยพอใช้ โดยเฉพาะผู้ที่สอนอยู่ในโรงเรียน บางข้ออาจไม่ชัดเจน เช่น ข. ๖ แต่อาจหมายความว่าผู้ที่มีการศึกษาคือ ย่อมมีบุคลิกภาพดี เช่น พุคจาดี เป็นต้น ซึ่งพ้องกับข. ๑๐ ข้อ ข. ๑๒ อาจไม่จริงเสมอไป สำหรับผู้เรียนภาษาไทยทุกคน

ภาษาต่างประเทศ (อังกฤษ)

ก. ความเห็นของนิสิตวิทยาลัยครู

๑. ให้สามารถอ่านได้อย่างกว้างขวาง โดยอาศัยภาษาต่างประเทศเป็นเครื่องมือ
๒. สามารถเข้าใจคนต่างชาติได้
๓. เพื่อเกิดความบันเทิงในการอ่าน

ข. ความเห็นของครูโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษา

๑. เข้าใจในวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา (ตอบมากที่สุด)
๒. ส่งเสริมบุคลิกภาพคือความเชื่อมั่นในตนเองในการใช้ภาษาส่งเสริมชีวิตสังคม
๓. ส่งเสริมมนุษยสัมพันธ์
๔. เป็นเครื่องมือคนควาหาความรู้ในวิชาอื่น
๕. ให้ความบันเทิง

ค. ความเห็นของอาจารย์วิทยาลัยครู

๑. ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
๒. มีทัศนคติคือภาษาต่างประเทศ
๓. เข้าใจวัฒนธรรมของชนชาติเจ้าของภาษา
๔. เป็นเครื่องมือในการศึกษาคนควา
๕. มีประโยชน์ในชีวิตประจำวัน
๖. เข้าใจชาติเจ้าของภาษามากขึ้น

๓. ส่งเสริมความก้าวหน้าในสังคม
๔. มั่นใจในการแสดงออก
๕. ขยายขอบเขตความรู้
๑๐. จูงใจให้รู้จักกิจกรรม จักถาม
๑๑. เห็นคุณค่าของศิลปะแห่งภาษา
๑๒. สร้างมนุษยสัมพันธ์
๑๓. มีใจกว้างรับฟังความคิดเห็นของคนอื่นที่ไม่ตรงกับของตน

วิเคราะห์คำตอบในวิชาภาษาต่างประเทศ (อังกฤษ)

ความเข้าใจในความสำคัญของภาษาต่างประเทศ (ในที่นี้คือภาษาอังกฤษ) ตามคำตอบ รู้สึกว่าเข้าใจหัวข้อสำคัญแล้ว เช่น มนุษยสัมพันธ์ หรือ การไว้เป็นเครื่องมือหาความรู้ ความบันเทิง ความเห็นบางข้อไม่ชัดเจน เช่น ข. ๒ หมายความว่า หากรู้ภาษาต่างประเทศ ก็อาจทำให้สังคมของผู้นั้นกว้างขวางออกไป ก. ๔ ออกจะสั้นและไม่จำเป็นสำหรับภาษาต่างประเทศ อย่่างเดียวกับข้อ ค. ๕ และ ค. ๑๐

ประวัติศาสตร์

- ก. ความเห็นของนิสิตวิทยาลัยครู (ผู้ตอบมีจำนวนน้อยมาก)
  ๑. ให้เกิดความเห็นอกเห็นใจเพื่อนมนุษย์
- ข. ความเห็นของครูโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษา
  ๑. รู้จักภาคคะเนเหตุการณ์ถ่ายทอดหน้าโดยอาศัยอภิปถ และหาทางหลีกเลี่ยงอันตราย
  ๒. เป็นผู้ที่มีพหุสูต สะดวกในการเข้าสังคม
  ๓. มีความรักชาติ ภาคภูมิใจในเกียรติประวัติของชาติ (ตอบมากที่สุด)
  ๔. ส่งเสริมความรู้สึกรักความในกานความกล้าหาญ เสียสละ สามัคคี ความรับผิดชอบ ตลอดจนรวม
  ๕. ส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างบุคคลกับชาติ
  ๖. เคารพวัฒนธรรม ส่งวนทรัพยากร มีศิลปะวัตถุและโบราณสถานของชาติ
  ๗. เกิดความกระตือรือร้นใกรเรียนใกรู
  ๘. มีวิจารณ์ญาณ ตักสินเหตุการณ์อย่างมีเหตุผล

ก. ความเห็นของอาจารย์วิทยาลัยครู

๑. มีเหตุผล
๒. มีความเยือกเย็น สุขุมรอบคอบ เห็นใจ
๓. เห็นการไกล หาท่างไม่ใหญ่ประวัติศาสตร์ซ้ำรอย
๔. รับผิดชอบตอสังคม สนใจกว้างขวาง
๕. ใจกว้าง ฟังความคิดเห็นของผู้อื่น กล้าเผชิญความจริงแม้ความบกพร่องของตน
๖. มีวิจารณ์ญาณ เลือกสิ่งดีงามมาปฏิบัติ
๗. เห็นคุณค่าวัฒนธรรม

วิเคราะห์คำตอบในวิชาประวัติศาสตร์

วิชานี้ ผู้ตอบก็ได้ตอบคลุมข้อที่สำคัญในมาตรฐานไว้ได้อย่างดี บางข้ออาจคลุมเครือหรือไม่จำเป็นเฉพาะวิชานี้ เช่น ข. ๒ คงหมายความว่า หากรู้ประวัติศาสตร์มาก ก็เป็นที่ยกย่องในวงสนทนากระมัง ข. ๗ นั้น สำหรับวิชาอื่นก็น่าจะมีได้

ภูมิศาสตร์

ก. ความเห็นของนิสิตวิทยาลัยครู

๑. รู้จักรักษาทรัพยากรธรรมชาติ
๒. ใช้เวลาว่างเป็นประโยชน์ เกิดความบันเทิงใจ
๓. เกิดสนใจและซาบซึ้งในธรรมชาติรอบตัว
๔. เฝ้าใจและเห็นใจเพื่อนมนุษย์
๕. มีเหตุผลในการพิจารณาสิ่งแวดล้อม

ข. ความเห็นของครูประถมและมัธยมศึกษา

๑. รู้จักสงวนทรัพยากรธรรมชาติ
๒. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
๓. ใ้ช้ว่างสั่กเกิด สนใจ และรู้จักธรรมชาติรอบตัว
๔. ส่งเสริมความใคร่เรียนใ้ครู
๕. ให้เกิดความศึกรึเริ่ม สร้างสรรค์ ถึงเอาธรรมชาติมาใช้ประโยชน์
๖. เป็นพหุศุคหันคอเหตุการณ

ก. ความเห็นของอาจารย์วิทยาลัยครู

๑. สร้างความเข้าใจในวิชาอื่น ๆ ได้ดีขึ้น เช่น คณิตฯ ศิลป ประวัติศาสตร์
๒. รู้จักประจักษ์รูคนกว่า สรรวจ โดยเฉพาะทรัพย์สินากร
๓. สนุกเพลิดเพลินในการเรียนโดยที่ตนอาจ
๔. สามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อม
๕. สามารถใช้ความคิดอย่างนักภูมิศาสตร์
๖. ส่งเสริมอาชีพบางอย่าง

วิเคราะห์คำตอบในวิชาภูมิศาสตร์

วิชาภูมิศาสตร์ โดยสภาพของวิชา น่าจะหาผู้ให้ความสำคัญอื่น ๆ ยาก นอกจากเรียนเพื่อรู้ แต่กลุ่มที่ตอบแบบสอบถาม ก็ตอบได้ก็พอใช้ทีเดียว นอกจากบางข้อที่ยังคลุมเครือ เช่น ก. ๔ เป็นต้น หรือบางข้อกว้างเกินไป เช่น ข. ๖ การตอบแบบสอบถามสำหรับวิชา นี้ น่าจะแสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบ แม้แต่ไม่มาก ก็มีความเข้าใจในความสำคัญของการสอนเป็นอย่างดี

ศิลป

ก. ความเห็นของนิสิตวิทยาลัยครู

ไม่มี

ข. ความเห็นของครูประถมและมัธยมศึกษา

๑. ให้เป็นคนประณีต
๒. ให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

ก. ความเห็นของอาจารย์วิทยาลัยครู

ไม่มี

วิเคราะห์คำตอบในวิชาศิลป

วิชาศิลปเป็นวิชาที่เปิดสอนมาช้านานแล้ว มีคุณค่าแก่นมนุษย์มากยิ่งขึ้น อย่างที่แสดงไว้ในคุณค่ามาตรฐาน แต่น่าเสียดาย หาผู้ตอบไม่ได้ ได้มาน้อยมาก ไม่ได้วัดอะไรให้เห็น เพียงแต่กล่าวได้ว่า ในกลุ่มครูประถมและมัธยมศึกษาตอบสองข้อ ก็ถูกต้องก็แล้วทั้งสองข้อ

คณิตศาสตร์

ก. ความเห็นของนิสิตวิทยาลัยครู

ไม่มี

ข. ความเห็นของครูโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษา

๑. ให้เป็นคนละเอียดรอบคอบ
๒. ให้เป็นคนมีระเบียบ หลักเกณฑ์ และเหตุผล
๓. ให้ใช้ประโยชน์ในการเรียนวิชาอื่น ๆ
๔. ให้เกิดความถูกต้องแม่นยำ
๕. ให้เกิดประสิทธิภาพในงานการทุกอย่าง

ค. ความเห็นของอาจารย์วิทยาลัยครู

ไม่มี

วิเคราะห์คำตอบในวิชาคณิตศาสตร์

เป็นที่น่าเสียดายอีกครั้งหนึ่ง ที่มีสองกลุ่ม ไม่ส่งคำตอบวิชาคณิตศาสตร์ แต่กลุ่มที่ส่ง คือกลุ่มครูโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษา ก็น่าจะเป็นตัวแทนของบุคคลผู้เกี่ยวข้อง เพราะทำการสอนหรือศึกษาวิชานี้ เป็นวิชาเอกอยู่ในวิทยาลัย คำตอบนั้น แม้จะไม่มากช่วย แต่ก็ถูกต้องใกล้เคียงดี นอก จากข้อ ข. ๕ ซึ่งออกจะกว้างไป

วิทยาศาสตร์

ก. ความเห็นของนิสิตวิทยาลัยครู

๑. เพื่อให้เกิดนิสัยรักการค้นคว้า ทดลอง
๒. ให้มีระเบียบและเหตุผลตามแนววิทยาศาสตร์
๓. รู้จักแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผล
๔. ให้เป็นคนค้นคว้าต่อเหตุการณ์

๔.๓ สรุปการวิเคราะห์คำตอบในแบบสอบถาม

เมื่อวิเคราะห์คำตอบเรื่องคุณค่าของวิชาต่าง ๆ ในแบบสอบถาม โดยนำมาเทียบเคียงกับคุณค่าของวิชาต่าง ๆ ที่งานวิจัยนี้ถือเอาว่าเป็นมาตรฐานแบบฉบับแล้ว ทำให้เกิดความรู้สึกว่าบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนวิชาสามัญ ๗ วิชานี้ ส่วนใหญ่พอจะรู้จักคุณค่าที่ถูกต้องอยู่โดยมีปริมาณน่าพอใจ และส่วนใหญ่ที่ตอบได้ดี เป็นกลุ่มที่ทำการสอนอยู่ในโรงเรียนประถมและมัธยมในจังหวัดพระนครและจังหวัดธนบุรีในปัจจุบัน ซึ่งก็นับว่าสำคัญมาก เมื่อเป็นเช่นนี้ ผู้วิจัยก็ควรจะพอใจในผลของการวิจัย แต่ผู้วิจัยก็คิดว่า ยังมีปัจจัยสำคัญอีกบางประการ ที่จะถือเอาผลของการวิจัยครั้งนี้เป็นที่ยุติที่เกี่ยวพันไม่ได้ กล่าวคือ

๑. ผู้ที่ตอบแบบสอบถามมีจำนวนไม่อยู่ในเกณฑ์ที่พอใจ ถือได้คำตอบกลับมาประมาณร้อยละ ๔๐ เท่านั้น
๒. ผู้ที่ตอบแบบสอบถาม เป็นบุคคลที่ปฏิบัติงาน หรือศึกษาเล่าเรียนอยู่ ณ วิทยาลัยวิชาการศึกษา (ประสานมิตร) สถานศึกษาอาจเป็นปัจจัยให้บุคคลเหล่านี้เป็นผู้ที่รอบรู้เหตุการณ์ยิ่งกว่าบุคคลอื่น ฉะนั้น คำตอบที่ได้มาอาจดีกว่าคนอื่น จึงไม่น่าวางใจได้ว่าจะยุติได้
๓. วิชาสามัญบางวิชา บางกลุ่มไม่ตอบ หรือตอบน้อยเกินขนาด จึงไม่น่ายึดถือเอาเป็นผลที่พอใจได้

บทที่ห้า
บทลงท้าย

งานวิจัยสี่บทที่แสดงมาแล้ว เป็นความพยายามของผู้ทำวิจัย ที่จะแสดงความรู้ความเข้าใจ ในความสำคัญของสามัญศึกษา โดยเฉพาะวิชาหมวดสำคัญต่าง ๆ ที่สอนกันอยู่ในโรงเรียนของ ประเทศไทย ทั้งระดับประถมและมัธยม ในบทนี้เห็นสมควรจะไล่สังเขปงานทั้งหมดให้ทราบ สรุปลงว่างานชิ้นนี้ได้ผลเป็นอย่างไร แล้วเสนอแนะว่า จะดำเนินการต่อผลที่สรุปนั้นอย่างไร

๕.๑ ย่อเรื่อง

งานวิจัยฉบับนี้ อาจสังเขปเรื่องได้ดังนี้

๑. ผู้วิจัยเห็นว่าวิชาต่าง ๆ ในสามัญศึกษา ทรงความสำคัญแก่ผู้เรียนอย่างยิ่งยอก ในข้อที่เป็นพื้นฐานของมนุษย์ทุกรูปทุกนาม ผู้ประกอบอาชีพทุกคนต้องมีพื้นฐานนี้ดีเสียก่อน จึงจะมีความเจริญรุ่งเรืองต่อไป ผู้ที่เกี่ยวข้องกับวิชาประเภทนี้ เช่น ครูอาจารย์ ผู้เชี่ยวชาญ ผู้บริหาร กวรวรทัศน์ในความจริงข้อนี้ แล้วดำเนินการอบรมสั่งสอนเยาวชนให้ได้ผลสมตามความมุ่งหมายที่แท้จริง จึงจะเป็นผลเมืองดีของชาติบ้านเมืองสืบไป ผู้ทำวิจัยเชื่อว่าสามัญศึกษาเป็นเครื่องแก้ไข ความไม่เรียบร้อยนานาประการของโลก ที่เกิดขึ้นทุกเมื่อเชื่อวันได้เป็นอย่างดี

๒. ผู้ทำวิจัยเข้าใจว่า ตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบันนี้ ในวงการศึกษาในประเทศไทย ยังมิได้มีการวิจัย ค้นคว้า หรือดำเนินการอย่างใดในเรื่องนี้อย่างจริงจัง ครูอาจารย์ส่วนมากใน สถานศึกษาทุกระดับ เช่น ประถม มัธยม และอุดม ยังทำการสั่งสอนวิชาสามัญศึกษา โดยมุ่งเอา ความรู้ความเข้าใจของผู้เรียนเป็นเป้าหมาย ยิ่งกว่าคุณค่าสำคัญ ๆ อย่างอื่นที่มีอีกเป็นอเนกประการ แม้แต่ในหลักสูตรของกระทรวงศึกษาธิการเอง ก็ได้เน้นความสำคัญของสามัญศึกษา ไม่พอมาทลายยุค หลายสมัย นอกจากปัจจุบันนี้ ได้ระบุไว้อย่างใกล้เคียงกับมาตรฐาน

๓. ความสำคัญของสามัญศึกษาที่ผู้ทำวิจัยยึดถือเอาเป็นมาตรฐาน ก็คือความสำคัญที่นักการศึกษาในสหรัฐอเมริกาแสดงความคิดเห็นไว้ รวมทั้งความสำคัญที่นักการศึกษาไทยได้ระบุไว้ในหลักสูตรชั้นประถมและชั้นมัธยม พ.ศ. ๒๕๐๓ (หลักสูตรปัจจุบัน)

๔. ผู้ทำวิจัยดำเนินการเรื่องนี้โดยวิธีสำรวจเอกสารที่แสดงความคิดเห็นของนักการศึกษาในสหรัฐอเมริกา ในสภาพและความสำคัญของสามัญศึกษา โดยเริ่มแต่ในวิทยาลัยครู ซึ่งเป็นสถานอุดมศึกษาเพื่อผลิตครู ว่าสามัญศึกษาถูกเน้นไว้เพียงใด สมัยสามัญศึกษาสำคัญโดยสรุปอย่างไร ที่เรียกว่าสามัญศึกษานั้นได้แก่อะไรบ้าง แบ่งออกเป็นหมวดใหญ่อย่างไร หมวดย่อยอย่างไร ชีวสามัญศึกษาไม่ว่าหมวดใหญ่หรือย่อยมีความสำคัญแยกย่อยออกไปอย่างไร การจัดสอนสามัญศึกษาควรกระทำกันอย่างไร การสำรวจเริ่มแต่วิทยาลัยผู้ซึ่ง เป็นแม่บท มาจนถึงโรงเรียนซึ่งเป็นสถานสอนสามัญศึกษาเป็นส่วนมาก

ต่อไปจึงทำแบบสอบถามหนึ่งฉบับ เพื่อถามบุคคลที่ใกล้ชิดที่สุดกับสามัญศึกษา ที่วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร รวม ๓ กลุ่ม ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนประถมมัธยมในจังหวัดพระนคร จังหวัดธนบุรี และจังหวัดใกล้เคียง ที่สอนหรือศึกษาวิชาสามัญศึกษาเป็นวิชาเอก นิสิตวิทยาลัยปีที่ ๓ และ ๔ ผู้ถือวิชาสามัญศึกษาต่าง ๆ เป็นวิชาเอก อาจารย์วิทยาลัยผู้สอนวิชาเอกเหล่านี้ ให้ตอบว่าคุณค่าของวิชาสามัญ ๗ วิชา คือ ภาษาและวรรณคดีไทย ภาษาอังกฤษ ประวัติศาสตร์ ภูมิศาสตร์ ศิลปะ คณิตศาสตร์ และ วิทยาศาสตร์ นั้น หากจะสอนให้เกิดประโยชน์อย่างอื่น นอกจากความรู้แล้ว ประโยชน์หรือคุณค่านั้น ๆ มีอะไรบ้าง สอนเพราะเหตุใด ใ้สอนเพื่อคุณค่าเหล่านั้นแล้วหรือไม่

เมื่อได้ความคิดเห็นเป็นคำตอบแบบสอบถามมาแล้ว จึงตั้งความคิดเห็นของนักการศึกษาในสหรัฐอเมริกาและในประเทศไทยปัจจุบัน เป็นมาตรฐาน เอาคำตอบเทียบเคียงกับมาตรฐาน เพื่อควาเป็นผลอย่างไร ควรแก้ไขอย่างไรต่อไป

๕. เนื่องจากเรื่องเช่นนี้มีขอบเขตกว้างใหญ่ไพศาลมาก งานวิจัยชิ้นนี้จึงจำกัดวงไว้ว่า เน้นหมวดมนุษยธรรมศึกษาและหมวดสังคมศาสตร์ มากกว่าหมวดอื่น และรวมสถานอุดมศึกษาและโรงเรียนประถมมัธยมไว้ด้วยกัน เปรียบเทียบคุณค่าของสามัญศึกษาเพียง ๗ หมวดวิชาที่สอนกันมาแต่ต้นในวงการการศึกษาไทย

๖. การสำรวจข้อเท็จจริงเกี่ยวกับปัญหานี้จากเอกสาร ทั้งในสหรัฐอเมริกาและของประเทศไทย ว่าสำรวจอะไรบ้าง ได้ระบุไว้โดยละเอียดในบทที่สองแล้ว

๗. การสำรวจความคิดเห็นของบุคคลที่เกี่ยวข้อง ๓ ประเภท มีผู้ตอบกลับมาเพียงประมาณร้อยละ ๔๐ บางวิชามีผู้ตอบน้อยมาก บางวิชาไม่ตอบเลยก็มี

๘. การวิเคราะห์คำตอบในแบบสอบถาม ปรากฏว่าผู้ตอบมีความรู้ความเข้าใจในคุณค่าของสามัญศึกษาต่าง ๆ ก็พอสมควร โดยเฉพาะครูโรงเรียนประถมและมัธยมศึกษา แต่ว่าจำนวนผู้ตอบยังต่ำ และเป็นบุคคลที่อาจจะมีความรู้ในเรื่องนี้บ้างแล้ว จะยึดถือเป็นยุติที่เกี่ยวนักก็ยังไม่ได้ มีหลายคนที่แจ้งว่า แม้รู้จักคุณค่าต่าง ๆ แต่ก็ไม่สามารถสอนให้เกิดคุณค่าดังวานั้น

๕.๒ สรุปและเสนอแนะ

ถึงที่ได้กล่าวแล้ว คำตอบของผู้ตอบแบบสอบถาม แสดงเป็นส่วนรวมว่าเรามีความรู้ความเข้าใจในการสอนวิชาสามัญศึกษา ว่านอกจากสอนให้เกิดความรู้แล้ว ยังควรต้องสอนให้เกิดคุณค่าสำคัญอื่น ๆ อันเป็นสิ่งที่ชาวบ้านชาวเมืองปรารถนา เพื่อโรงเรียนจะได้เป็นที่เพาะผลเมืองที่ดีพร้อมทุกประการ ผู้ตอบส่วนมากแจ้งว่าไม่ทราบวิธีสอนให้เกิดคุณค่า เช่น คนหนึ่งพูดว่า "ในการสอนเพื่อความมุ่งหมายดังกล่าวแล้วนี้ ครูรู้สึกว่ายังห่างไกลจุดหมายปลายทางอยู่มาก" หรือบางคนก็งัดไม้แฉ่งเสียเลยว่าได้สอนแล้ว หรือไม่ได้สอนประการใด

ฉะนั้น เมื่อสามัญศึกษาทรงความสำคัญยิ่งแก่เยาวชนไทย อันเป็นสมบัติสำคัญที่สุดของชาติบ้านเมือง ผู้วิจัยขอเสนอวิธีแก้ไขปรับปรุงย่อ ๆ ดังนี้

ก. บุคคลที่เกี่ยวข้องในการปรับปรุงแก้ไข ได้แก่

๑. ครูผู้สอนในโรงเรียน
๒. อาจารย์ผู้สอนในวิทยาลัยครูและวิทยาลัยทั่วไป
๓. นิสิตนักศึกษาที่เรียนวิชาการศึกษา จะไปเป็นครู
๔. ผู้เชี่ยวชาญ ศึกษานิเทศก์
๕. ผู้บริหาร เช่น ครูใหญ่ ครูหัวหน้าวิชา หัวหน้ากรมกองที่เกี่ยวข้อง

ข. วิธีแก้ไขปรับปรุง ได้แก่

๑. ควบคุมการอบรม (เช่น ครูใหญ่อบรมครูน้อย กระทรวงศึกษาธิการ อบรมครูชั้นหัวหน้าวิชา)
๒. ควบคุมการสอนในสถานศึกษา (เช่น สถานฝึกหัดครูสอนวิธีสอนวิชาต่างๆ)
๓. ควบคุมการสาธิต (คือแสดงให้ดูในสถานศึกษา)
๔. ควบคุมการออกเอกสาร ลงบทความในนิตยสารการศึกษา
๕. ควบคุมการปาฐกถาโดยผู้เชี่ยวชาญ
๖. ควบคุมการวางไว้ในนโยบาย

ค. เนื้อหาของการแก้ไขปรับปรุง ได้แก่

๑. สำคัญศึกษาสำคัญอยู่ตรงไหน จุดแนวประเภทสำคัญศึกษา วิชาต่าง ๆ ใน สำคัญศึกษาสำคัญแก่ผู้เรียนอย่างไร
๒. สำคัญศึกษากับอาชีพศึกษา มีความสัมพันธ์กันอย่างไร
๓. การศึกษา การสอน (สอนให้รู้จักประสงค์อันแท้จริง เช่น ให้รู้วิชาต่าง ๆ เพียงแต่เป็นเครื่องมือ ที่จะหาผู้เรียนไปสู่จุดหมายปลายทาง คือให้เป็นผู้มีคุณค่าต่าง ๆ การสอนวิชาต่าง ๆ ไม่ใช่ทำไป เพื่อให้รู้วิชานั้น ๆ แลแล้วก็อวสานจรดจุดหมายแล้ว

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- รอง ศยามานนท์ และคณะ, ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ, พ.ศ. ๒๔๓๕ - ๒๕๐๗, โรงพิมพ์คุรุสภา, พระนคร, พ.ศ. ๒๕๐๗, ๒๑๖ หน้า
- รองรัตน์ อิศรภักดี, วิธีสอนภาษาไทยตอน ๑, องค์การการของคุรุสภา, พระนคร, พ.ศ. ๒๕๐๕, ๑๕๖ หน้า
- สุรินทร์ สรสิริ และ เชื้อ สาริมาน, หลักการศึกษา, องค์การการของคุรุสภา, พระนคร, พ.ศ. ๒๕๐๗, ๔๓๖ หน้า
- ธรรมการ, กรม, หลักสูตรโรงเรียนวัดเบญจมบพิตร, พ.ศ. ๒๔๔๓
- วิทยาลัยวิชาการศึกษา, หลักสูตรปริญญาการศึกษาบัณฑิต, พ.ศ. ๒๕๐๘
- ศึกษาธิการ, กระทรวง, หลักสูตรประโยคประถมศึกษา, พ.ศ. ๒๔๘๑
- ศึกษาธิการ, กระทรวง, หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษา, พ.ศ. ๒๔๘๓
- ศึกษาธิการ, กระทรวง, หลักสูตรเตรียมอุดมศึกษา, พ.ศ. ๒๔๘๔
- ศึกษาธิการ, กระทรวง, หลักสูตรประโยคประถมศึกษา, พ.ศ. ๒๕๐๓
- ศึกษาธิการ, กระทรวง, หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษา, พ.ศ. ๒๕๐๓

ภาษาอังกฤษ

- Alabama State Board of Education, Course of Study, Grade 1-12, Montgomery, Alabama, 1954, 602 pp.
- Buxton, Claude, S., A Guide to College Teaching, Harcourt, Brace and Company, New York, 1956, 404 pp.
- Cottrell, Donald P., editor, Teacher Education for a Free People, The American Association of Colleges for Teacher Education, Oneonta, New York, 1956, 415 pp.

- Douglass, Harl R., The High School Curriculum, The Ronald Press Co., New York, 1956, 582 pp.
- Education Policies Commission, Higher Education in a Decade of Decision, The National Education Association, Washington, D.C., 1957, 152 pp.
- Franzen, Carl G., Improvement Sheets for the Teaching of High School Subjects, Wm. C. Brown Co., Iowa, 1951, 204 pp.
- Good, C.V., editor, Dictionary of Education, Longmans, Green and Co., New York, 1958, 594 pp.
- Greens, T.M., editor, The Meaning of the Humanities, Princeton University Press, New Jersey, 1938.
- Griswold, A.W., Liberal Education and the Democratic Ideal, Yale University Press, New Haven, 1959, 136 pp.
- Gross, Chalmer A., Implementing Programs of General Education for Teachers, AACTE Studies No. 1, American Association for Teacher Education, Washington, D.C., 1953, 60 pp.
- Krug, Edward A., Curriculum Planning, Harper and Brothers, New York, 1950, 306 pp.
- Lovinger, Warren C., General Education in Teachers Colleges, American Association for Teacher Education, 1948, 119 pp.
- Mayhew, Lewis B., editor, Social Science in General Education, Wm. C. Brown Co., Iowa, 1960, 478 pp.
- Smith, Huston, The Purposes of Higher Education, Harper and Brothers, New York, 1955, 218 pp.
- Stinnett, T.M., Curriculum Programs, A Guide for Follow-up Studies of the Kansas TEPS Conference, 1959, National Commission on Teacher Education and Professional Standards, Washington, D.C., 1959, 47 pp.
- Stinnett, T.M., Curriculum Programs, Report of the Kansas TEPS Conference, 1959, National Commission on Teacher Education and Professional Standards, Washington, D.C., 1959, 453 pp.
- Stratemeyer, Florence B. and Lindsey, Margaret, Working With Student Teachers, Bureau of Publications, Teachers College, Columbia University, New York, 1958, 502 pp.
- Tyrrell, William G., Social Studies in the College, National Council for the Social Studies, Washington, D.C., 1953, 124 pp.
- Woodburne, Lloyd S., Principles of College and University Administration, Stanford University Press, Stanford, California, 1958, 197 pp.

ภาคผนวก ก

แบบสอบถามเพื่อประกอบวิทยานิพนธ์

วิทยาลัยวิชาการศึกษา (ประสานมิตร)

คณะวิชามนุษยธรรมศึกษาและสังคมศาสตร์

วันที่ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๐๘

เรื่อง ขอให้บอกคุณค่าของวิชาสามัญศึกษา

จาก นายเทือก กุสุมา ณ อยู่ชยา

เรียน อาจารย์..... วิชาที่สอน (หรือเรียนเป็นวิชาเอก).....
(โปรดเขียนชื่อนามสกุลของท่าน)

ระดับที่สอน (หรือเรียนเป็นวิชาเอก)..... (ชั้นประถม, มัธยม, วิทยาลัย)

ตามความเห็นของข้าพเจ้า วิชาที่สอนอยู่ย่อมมีประโยชน์แก่ผู้เรียนส่วนใหญ่สองประการ ประการหนึ่งคือ ความรู้ในวิชานั้น จัดเป็นประโยชน์โดยตรง อีกประการหนึ่งคือ คุณค่า (อันจะสร้างสมบุญเรียนให้เป็นคนโดยสมบูรณ์ยิ่งขึ้น เป็นประโยชน์โดยปริยาย

เช่น สอนภาษาอังกฤษ ประโยชน์โดยตรงก็คือเป็นการทางภาษา คุณค่าหรือประโยชน์โดยปริยายมีเป็นคนความมนุษยสัมพันธ์ เพราะเมื่อรู้จักวิวัฒนาการความเป็นไปของเจ้าของภาษา โดยอาศัยภาษาเป็นสื่อ ก็ทำให้เข้าใจเขายิ่งขึ้น กระทบจิตใจกันดีมี

สอนชีววิทยา ประโยชน์โดยตรง ก็รู้จักสภาพความเป็นไปของสิ่งมีชีวิต เช่น พืช สัตว์ ประโยชน์ทางปริยายหรือคุณค่า มีเป็นคนว่าเกิดความรักความเมตตาแก่สัตว์ ไม่ทำลายสัตว์หรือพืชโดยไม่จำเป็น เกิดความรักธรรมชาติ

สอนศิลปะ เช่น จิตรกรรม ผู้สอนมิได้มุ่งแต่ให้ผู้เรียนเขียนรูปเก่งหรือสวยเท่านั้น หากมุ่งถึงถึงคุณค่าอื่น ๆ เช่น ในการฝึกความสังเกต ความประณีต สุนทรีย์ภาพ อันเป็นสมบัติอันสำคัญของมนุษย์อีกกาย

ข้าพเจ้ากำลังทำวิทยานิพนธ์ฉบับหนึ่ง เพื่อประกอบการเลื่อนวิทยฐานะ วิทยานิพนธ์นี้ว่าด้วยคุณค่าหรือประโยชน์โดยปริยายของวิชาสามัญศึกษา (ซึ่งในขณะนี้ ท่านเป็นผู้สอน(หรือเรียนวิชาเอก)อยู่คนหนึ่ง ข้าพเจ้าคิดว่า หากท่านเห็นว่าการสอน

วิชาของท่านนั้น น่าจะให้คุณค่าหรือประโยชน์โดยปริยาย กังที่อธิบายมาแล้ว แก่ผู้เรียน ก็ขอให้เขียนคุณเดานั้น ๆ ลงในกระดาษที่แนบมานี้ เรียงลำดับความสำคัญ และให้เหตุผลประกอบ ถ้าทำได้ แลวบอกควยวา ไคสอนเพื่อให้เกิดคุณเดานั้น ๆ บางหรือไม

ข้าพเจ้าถือว่าความเห็นของท่าน จะเป็นประโยชน์ยิ่งแก่วิทยานิพนธ์ของข้าพเจ้า ท่านได้มีส่วนช่วยในวิทยาทานเพื่อส่วนรวม จึงขอขอบพระคุณอย่างยิ่งมาในโอกาสนี้ด้วย.

ขอแสดงความนับถือ

.....
(นายเทือก กุสุมา ณ อยุธยา)

คำตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพของวิชาสามัญศึกษา

วิชา (บอกวิชาเดียว) .....

- (๑) คุณภาพตามความเห็นของข้าพเจ้ามีดังนี้ (๒) เพราะเหตุดังนี้ (๓) ใ้สอนเพื่อคุณภาพนี้หรือไม่
 (ถ้าเรียงลำดับตามความสำคัญใดควยก็จะดี)
 (ถ้ามีเกิน ๕ ขอ โปรดพลิกตอบหน้าหลัง)

(๑)

(๒)

(๓)

--	--	--

(ลงนามผู้ตอบ)..... วิชา .....

สถานศึกษาที่สังกัดอยู่.....

จำนวนปีที่สอนวิชานี้ (ถ้ามี) .....

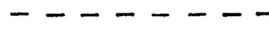
วันที่.....เดือน..... พ.ศ. ๒๕๐๘

ภาคผนวก ข

แจ้งความกระทรวงศึกษาธิการ

แจ้งความกระทรวงศึกษาธิการ

เรื่อง ความเป็นอยู่ของนักเรียนระหว่างที่กลับจากโรงเรียนแล้ว

ด้วยกระทรวงศึกษาธิการเห็นว่า ตามที่กระทรวงธรรมการได้ออกแจ้งความเรื่องขอรับรองให้ผู้ปกครองนักเรียนช่วยสอดส่องในความ เป็นอยู่ของนักเรียนระหว่างเวลาที่กลับจากโรงเรียนแล้ว ลงวันที่ ๒๗ พฤศจิกายน ๒๔๗๔ นั้น บัดนี้สภาพของบ้านเมืองไทยเจริญก้าวหน้า และสิ่งแวดล้อมทาง ก็เปลี่ยนแปลงไปเป็นอันมาก จึงเห็นสมควรปรับปรุงแจ้งความดังกล่าวนี้เสียใหม่ ดังต่อไปนี้

เนื่องจากในปัจจุบันนี้การศึกษาได้ขยายตัวกว้างขวางออกไปเป็นอันมาก จำนวนนักเรียน ก็ทวีขึ้นอย่างรวดเร็วเป็นลำดับ ถ้าโรงเรียนและผู้ปกครองนักเรียนไม่สามารถจะรักษาคุณภาพแห่ง การอบรมสั่งสอนและดูแลความประพฤติให้อยู่ในระดับที่ดีได้ ผลเสียหายก็จะเกิดขึ้นแก่ นักเรียนเป็น เบื้องตน และแก่บ้านเมืองในที่สุด ในฐานะที่กระทรวงศึกษาธิการเป็นผู้รับผิดชอบในการศึกษาแก่ นักเรียน จึงขอวิงวอนต่อท่านผู้ปกครองนักเรียนทั้งหลายโปรดให้ความสนใจในเรื่องนี้

กระทรวงศึกษาธิการทราบเป็นอย่างดีว่า ท่านผู้ปกครองนักเรียนจำนวนมากได้ให้ความ ร่วมมือกับทางโรงเรียน ในอันที่จะช่วยสอดส่องดูแลความเป็นอยู่ของนักเรียนอย่างดียิ่ง แต่ในกรณี ที่ไม่เป็นดังนี้ กระทรวงศึกษาธิการก็ต้องขอรองท่านให้ ชุมงวดกวดขันยิ่งขึ้นกว่าที่เป็นมาแล้ว เวลานี้ปรากฏว่ายังมีนักเรียนอีกเป็นจำนวนมาก ที่ไม่ได้อยู่ในความดูแลของผู้ปกครองอย่างแท้จริง ทั้งนี้จะเป็นเพราะบิดามารดาไม่ไปปกครองด้วยตนเอง ทรงอยู่ที่ยูเอชไอช่วยปกครองให้เมื่อ นักเรียนศึกษาอยู่ ณ จังหวัดหรืออำเภอที่บิดามารดาไม่ได้อาศัยอยู่ หรือบิดามารดาปกครองเอง แต่ เนื่องจากมีภาระกิจในการประกอบอาชีพมาก ไม่สามารถจะดูแลได้ทั่วถึง ประกอบกับสิ่งแวดล้อมที่ ชักจูงไปในทางที่ไม่ควรมีมากขึ้น จึงเป็นเหตุให้ภาวะของนักเรียนเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ไม่เหมาะสม เป็นที่วิญญู หากทางบ้านเพิกเฉยเสีย ปล่อยให้เป็นที่ภาระของทางโรงเรียนแต่ฝ่ายเดียว ก็เป็น การยากที่จะได้รับผลสมความมุ่งหมาย ฉะนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงขอรองให้ท่านผู้ปกครองได้ ช่วยให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียนในหัวข้อต่อไปนี้

๑. การศึกษา

- ก. ควรติดตามถึงการเรียนของนักเรียน และควบคุมให้นักเรียนเอาใจใส่ในการเล่าเรียนโดยสม่ำเสมอ แทนที่จะไปเร่งเมื่อใกล้เวลาสอบได้
- ข. ควรให้ออกสแกนนักเรียนให้มีเวลาทบทวนข้อให้เพียงพอ และไม่ควรรให้อยู่ตึกเกินไป

ก. ควรดูแลในเรื่องเครื่องเขียนและแบบเรียนของนักเรียนอย่าให้บกพร่อง เพราะจะเป็นอุปสรรคสำคัญในการที่นักเรียนจะศึกษาเล่าเรียน

ง. ควรห้ามไม่ให้นักเรียนมีหรืออ่านหนังสืออ่านเล่นที่ชวนให้เพ้อฝันไปในทางกามารมณ์หรือชักตอคือธรรมอันดี หรือหลงเชื่อไปในทางที่ผิด

จ. ควรให้โอกาสแก่นักเรียนได้ไปศึกษานอกสถานที่ในเวลาที่ภาคเรียนบ้าง ตามโอกาสที่โรงเรียนจัด หรือผู้ปกครองจะนำไปเอง สุดแต่จะเห็นควร

๒. ความประพฤติ

ก. ควรระวังในเรื่องการเงินอย่าให้ใช้จ่ายเปลือง แต่ไม่ถึงกับแร้นแค้นจนเดือดร้อน ถ้าสามารถทำได้ไม่ควรจ่ายเป็นรายเดือน เพราะจะเป็นหนทางให้นักเรียนใช้เงินไปในการเที่ยวเตร่ตามโรงมหรสพจนเกินไป หรือตามสถานที่อื่นใดอันไม่ควรแลนักเรียน ถ้ามีความยากอยู่ทางจังหวัดหรือต่างอำเภอ ก็จะต้องฝากฝังกับผู้ปกครองและครูบาอาจารย์ทางโรงเรียน เพื่อขอความร่วมมือให้ช่วยกวดขันแทน

ข. ควรกวดขันเรื่องเวลากลับบ้านของนักเรียนให้ตรงต่อเวลา อย่าให้ล่าช้าเกินสมควร เพราะนักเรียนอาจจะถือโอกาสประพฤติในทางที่ไม่สมควร

ค. ควรเอาใจใส่เรื่องการคบเพื่อนของนักเรียน โดยให้เลือกคบแต่เพื่อนที่มีความประพฤติดี จะโคช่วยเหลือชักนำไปในทางที่ดี

ง. ควรห้ามไม่ให้นักเรียนสูบบุหรี่ ดื่มเครื่องดื่มของเมา และเล่นการพนันโดยเด็ดขาด เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นเครื่องชักจูงไปในทางที่ไม่ดี

จ. คอยสอดส่องและป้องกันอย่าให้นักเรียนกระทำการใด ๆ ที่เกี่ยวไปในทางชู้สาว และหากเกิดขึ้นต้องพยายามชี้แจงอบรมให้กลับตัวได้

ฉ. อบรมให้เป็นผู้มีนิสัยรักความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความสะอาด ทั้งในส่วนที่เกี่ยวกับครอบครัว โดยการช่วยงานบ้านตามสมควรแก่กำลังและเวลา

ช. คอยแนะนำตักเตือนและอบรมสั่งสอนให้นักเรียนดำรงตนอยู่ในศีลธรรมอันดี มีกิริยามรรยาทเรียบร้อย มีสัมมาคารวะรู้จักประพฤติในสิ่งที่ควรประพฤติ และเว้นในสิ่งที่ควรเว้น

๓. การอนามัย

ความสมบูรณ์ของร่างกายของนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้จิตใจแจ่มใสและเกิดสติปัญญาในการศึกษาเล่าเรียน ฉะนั้นบิดามารดาและผู้ปกครองควรเอาใจใส่ต่อนักเรียนในข้อต่อไปนี้

ก. ช่วยดูแลความสะอาดของร่างกาย เสื้อผ้า เครื่องใช้ทุกอย่างของนักเรียน ตลอดจนสถานที่อยู่อาศัย

ข. ควรให้นักเรียนได้รับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์แก่ร่างกาย เพื่อความเจริญเติบโตและแข็งแรง และให้ได้รับประทานตรงตามเวลาเสมอ

ค. ควรจัดให้นักเรียนได้ออกกำลังกายบ้างพอสมควร ด้วยการช่วยเหลือการทำงานในบ้าง หรือการออกกำลังกายอื่นใดเท่าที่จะจัดได้

ง. ดูแลให้นักเรียนได้พักผ่อนและนอนตามเวลา อย่าให้ตอกนอนจนเกินไป

จ. คอยสังเกตและเอาใจใส่ต่อสุขภาพของนักเรียนให้เป็นปกติอยู่เสมอ

๔. การแต่งกาย

ก. ช่วยดูแลให้นักเรียนได้แต่งกายให้สะอาดเรียบร้อย ถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับของ โรงเรียนและกระทรวงศึกษาธิการ

ข. ไม่ควรใช้เครื่องแต่งกายที่มีราคาแพงเกินสมควร

ค. โปรดห้ามใช้เครื่องประดับต่าง ๆ เช่น สายสร้อย ต่างหู และแหวน

ง. การตัดผมหรือไว้ผม ให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของโรงเรียนและของกระทรวง ศึกษาธิการ

จ. โปรดห้ามใช้เครื่องสำอางใด ๆ ที่ไม่จำเป็นและไม่สมควรแก่ความเป็นนักเรียน

๕. หน้าที่ของนักเรียน

บิณฑาคารหรือผู้ปกครองควรช่วยอบรมชี้แจงให้นักเรียนตระหนักถึงหน้าที่ของนักเรียนที่มี อยู่ต่อครอบครัวและสังคม คือ

ก. นักเรียนมีหน้าที่ที่จะต้องศึกษาเล่าเรียน และเชื่อฟังคำสั่งสอนอบรมของบิณฑาคารและ ครูอาจารย์ ประพฤติตนให้เรียบร้อย เป็นลูกที่ดีของบิณฑาคาร เป็นศิษย์ที่ดีของครูอาจารย์ และเป็น ยูวชนที่ดีของประเทศชาติ ตั้งหน้าตั้งตาเล่าเรียนให้เป็นผลสำเร็จ เพื่อจะได้มีโอกาสเป็นหลักฐานใน อนาคต สำหรับเป็นกำลังของชาติสืบไป

ข. นักเรียนได้รับความเดือดร้อนประการใด ที่ไม่สามารถจะแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ก็ต้องบอกให้ครูอาจารย์หรือบิณฑาคารทราบ เพื่อผู้ใหญ่จะให้ความช่วยเหลือหาทางช่วยเหลือ ต่อไป ด้วยความรอบคอบและเมตตาปรานี

๖. ความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียน

เพื่อให้ได้ผลสัมฤทธิ์ตามความมุ่งหมายดังกล่าวแล้วข้างต้น ผู้ปกครองและบิณฑาคารควรให้ ความร่วมมือกับทางโรงเรียนโดยใกล้ชิด เช่นร่วมกันตั้งสมาคมผู้ปกครองและครูขึ้น เพื่อช่วยกันคิด อานหาทางส่งเสริมการศึกษาอบรม และการปกครองนักเรียนให้ก้าวหน้าไปในทางที่จะเกิดผลดี หรืออย่างน้อยพร้อมที่จะจัดตั้ง เป็นสมาคมได้ ก็ควรสละเวลาไปพบปะปรึกษากับครูอาจารย์ทางโรงเรียน

เพื่อจะได้ทราบความเป็นไปของนักเรียนในปกครอง ถ้าเห็นผิดสังเกตุก็จะได้แก้ไขทันเวลา หากทวงบ้านละเลยปล่อยให้เป็นการของทางโรงเรียนฝ่ายเดียว ผู้ที่ได้ก็จะไม่สมบูรณ์ตามความมุ่งหมาย และอาจจะเป็นผลร้ายต่อประเทศชาติในชั้นปลายก็ได้

กระทรวงศึกษาธิการหวังเป็นอย่างยิ่งว่า คงจะได้รับความร่วมมือจากท่านผู้ปกครอง ทั้งหลายด้วยดี และขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งไว้ ณ ที่นี้ด้วย.

แจ้งความ ณ วันที่ ๑๗ กรกฎาคม ๒๕๐๑

(ลงนาม) ปิ่น มาลากุล

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ

ภาคผนวก ก
รายงานประจำตัวนักเรียน

สมุดรายงานประจำตัวนักเรียน
 ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย สายสามัญ
 รายงานพัฒนาการ

รายการ	ภาคเรียนที่ ๑			ภาคเรียนที่ ๒			ภาคเรียนที่ ๓		
	๓	๒	๑	๓	๒	๑	๓	๒	๑
ความสะอาด.....									
สุขภาพ.....									
ความตั้งใจและขยันหมั่นเพียรในการเรียน.....									
ความมีระเบียบและรอบคอบในการทำงาน.....									
การรู้จักใช้ความคิดและเหตุผล.....									
ความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์.....									
ความเป็นผู้มีมารยาท.....									
ความซื่อสัตย์.....									
ความเป็นผู้ตรงต่อเวลา.....									
การรู้จักรักษาระเบียบวินัย.....									
การประหยัด.....									
การรู้จักใช้เวลาว่าง.....									
ความเชื่อมั่นในตนเอง.....									
การรับผิดชอบ.....									
การเคารพความคิดเห็นของผู้อื่น.....									
การให้ความร่วมมือแก่มุคคณะ.....									
การรักษาสมบัติส่วนรวม.....									

ดีมาก = ๓   ดี = ๒   ยังต้องปรับปรุง = ๑

โรงเรียนประถมนสาธิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร
รายงานพัฒนาการด้านการศึกษา

วิชา	ภาคต้น				ภาคกลาง				ภาคปลาย			
	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔
<u>สังคมศึกษา</u>												
รับผิดชอบในการปฏิบัติงาน.....												
รู้จักร่วมมือกับผู้อื่น.....												
รู้จักเคารพความถูกต้องและสิทธิของผู้อื่น.....												
รู้จักหาเหตุผลเพื่อปรับปรุงงาน.....												
ซื่อตรง.....												
เมตตาากรุณา.....												
แต่งกายสุภาพเรียบร้อย.....												
มีมารยาทดีงาม.....												
รู้สึกภูมิใจแก่ประเทศตนและประเทศอื่น.....												
<u>วิทยาศาสตร์เบื้องต้น</u>												
มีความสนใจในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.....												
เป็นผู้มีเหตุผลในการคิดและการกระทำ.....												
สามารถประดิษฐ์.....												
ชอบคนความถูกต้อง.....												
รู้จักเลือกสะสมสิ่งที่ใฝ่เรียนรู้.....												
<u>ภาษาไทย</u>												
อ่านได้ชัดและถูกต้อง.....												
มีลีลาในการอ่าน.....												

๑ ดีมาก ๒ ดี ๓ พอใช้ ๔ ควรแก้ไข

วิชา	ภาคต้น				ภาคกลาง				ภาคปลาย			
	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔
อ่านแล้วเข้าใจความหมายเข้าใจเรื่อง.....												
รู้จักเลือกหนังสืออ่านในเวลาว่าง.....												
พูดได้ชัดเจน ถูกตอ้ง ฉะฉาน.....												
มีลีลาในการพูด.....												
พูดให้ผู้อื่นเข้าใจได้.....												
วางแผนหาทางในการพูดได้เหมาะสม.....												
กล้าพูด กล้าแสดงตัว.....												
ฟังเข้าใจ.....												
เป็นผู้ฟังที่ดี.....												
มีความสามารถในการทอ้งจำ.....												
สามารถเก็บใจความสำคัญ.....												
รู้จักเปรียบเทียบความหมายของคำและประโยค												
เขียนและใช้ตัวสะกดถูกต้อง.....												
เขียนลายมือสวยสะอาดเป็นระเบียบ.....												
ใช้ภาษาที่ถูกต้องสละสลวย.....												
สามารถเขียนถ่ายทอดเรื่องให้ผู้อื่นเข้าใจ....												
คณิตศาสตร์												
เข้าใจเกี่ยวกับค่าของตัวเลข.....												
ประมาณค่าสูง ละเอียด นำหนัก จำนวน ใด.												
ศึกษาคำนวณเกี่ยวกับตัวเลขใด.....												
นำความรู้ไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวัน.....												
รู้จักแก้ปัญหาเลขโจทย์.....												
จำสูตรและกฎทาง ๆ ใด.....												
คิดใคร่ครวญ.....												

๑ ดีมาก ๒ ก็ ๓ พอใช้ ๔ ควรแก้ไข

วิชา	ภาคต้น				ภาคกลาง				ภาคปลาย			
	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔
ศิลปะศึกษา												
นำความรู้ทางศิลปะเกี่ยวกับเส้น สี รูปทรง ไปใช้ประโยชน์.....												
รู้จักสิ่ง เกิดพิจารณา.....												
คุณค่าของศิลปะ.....												
เกิดความรู้สึกและจินตนาการ.....												
รู้จักสร้างสรรค์.....												
สามารถเขียนภาพจากสิ่งที่เห็นและความ นึกคิด.....												
ใช้สีได้ถูกต้อง.....												
สามารถบรรยายภาพให้ฟังได้.....												
รู้จักเก็บรักษาและประหยัดเครื่องมือ.....												
อ่านออกเสียงตามตัวโน้ตและรู จังหวะ.....												
เข้าใจเนื้อร้องและทำนอง.....												
ชื่นชมในศิลปะเพราะของดนตรี.....												
รู้จักสร้างสรรค์หาทางประกอบเพลง.....												
สามารถรำ.....												
สามารถขับร้อง.....												
สามารถเล่นดนตรี.....												
พลานามัย												
รักษาความสะอาดร่างกายเครื่องใช้.....												
รู้จักบำรุงร่างกายให้แข็งแรงสมบูรณ์.....												
รู้จักออกกำลังกายและพักผ่อน.....												
พอใจในการเล่นเกมส์กีฬา.....												

๑ ดีมาก ๒ ก็ ๓ พอใช้ ๔ ควรแก้ไข

วิชา	ภาคต้น				ภาคกลาง				ภาคปลาย			
	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔
รักษาระเบียบและกติกาการเล่น.....												
เป็นผู้มีน้ำใจนักกีฬา.....												
มีความรอบไวและสามารถในการกีฬา.....												
รักษาความปลอดภัยให้ตนเองและผู้อื่น.....												
<u>ภาษาอังกฤษ</u>												
อ่านได้ชัดและถูกต้อง.....												
อ่านเข้าใจเรื่อง.....												
พูดให้ผู้อื่นเข้าใจได้.....												
วางแผนทางการพูดให้เหมาะสม.....												
กล้าพูดกล้าแสดงตัว.....												
ฟังเข้าใจ.....												
มีความสามารถในการท่องจำ.....												
สามารถเก็บใจความสำคัญ.....												
เขียนและใช้ตัวสะกดถูกต้อง.....												
เขียนลายมือสวยงามเป็นระเบียบ.....												
ใช้ภาษาที่ถูกต้อง.....												
สามารถเขียนถ่ายทอดให้ผู้อื่นเข้าใจได้.....												
สามารถเขียนและเล่าจากประสบการณ์ความคิด												
<u>หัตถศึกษา</u>												
มีความประณีตในการทำงาน.....												
รู้จักคิดสร้างและคิดแปลง.....												
รู้จักรักษาความปลอดภัยในการใช้เครื่องมือ.....												
ปฏิบัติตามความสามารถของตน.....												
รู้จักคุณค่าของผลงาน.....												
รู้จักเก็บรักษาเครื่องมือ.....												

๑ ดีมาก ๒ ดี ๓ พอใช้ ๔ ควรแก้ไข

โรงเรียนประถมสาธิตวิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร
รายงานพัฒนาการค่านิยม

	ภาคต้น				ภาคกลาง				ภาคปลาย			
	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔	๑	๒	๓	๔
สุขนิสัย												
ความสะอาดของร่างกาย.....												
การรักษาเสื้อผ้าและเครื่องใช้.....												
การกินอาหาร.....												
การออกกำลังกาย.....												
การป้องกันโรค.....												
กิจนิสัย												
การปฏิบัติงาน.....												
ความตั้งใจ.....												
ความริเริ่ม.....												
การร่วมมือ.....												
การปฏิบัติตามคำแนะนำ.....												
ลักษณะนิสัย												
การเป็นคนเชื่อถือได้.....												
การพิจารณาตนเอง.....												
การควบคุมอารมณ์.....												
มารยาท.....												
การเป็นคนเปิดเผย.....												
สังคมนิสัย												
การปฏิบัติต่อผู้ใหญ่.....												
การปฏิบัติต่อกัน.....												
การเคารพในสิทธิของผู้อื่น.....												
การร่วมงานของหมู่คณะ.....												
การรักษาสาธารณสมบัติ.....												

๑ ดีมาก ๒ ก็ ๓ พอใช้ ๔ ควรแก้ไข

ภาคผนวก ข

หลักสูตรโรงเรียนวัดเบญจมบพิตร พ.ศ. ๒๔๕๓

ศาลาว่าการมหาดไทย

วันที่ ๑๒ เดือนมกราคม ร.ศ. ๑๑๕

ขอเฝ้าฯ ถวายพระบาทปกเกล้าปกกระหม่อม

ถวายข้าพระพุทธเจ้ากับพระยาวิสุทธสุรยศักดิ์ ได้ช่วยกันฝึกวิชาที่จะสอนในโรงเรียนวัดเบญจมบพิตร และกะหลักสูตรสำหรับสอนวิชาเหล่านั้นตามพระบรมราชประสงค์ ได้ส่งมาทูลเกล้าฯ ถวายพร้อมกับจดหมายนี้ด้วยแล้ว

วิชาและหลักสูตรตามที่ได้นำนี้เป็นความคิดใหม่ ซึ่งยังไม่เคยจัด ณ ที่ใด ทั้งวิชาที่จะว่าจะสอนก็เป็นวิชาที่ยังไม่เคยสอนในโรงเรียน และยังมีแบบเรียนอยู่โดยมาก เพราะฉะนั้นจะหมายความว่า จะจัดได้คงคิดหรือกะไว้ที่เดียวยังไม่ได้ วิชาและหลักสูตรที่ได้นำในชั้นนี้ เป็นแต่ได้เสนอ - ประมาณไว้ เป็นความเข้าใจกันระหว่างผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องของโรงเรียนนี้

ตามความคุ้นเคยของข้าพระพุทธเจ้าที่ได้มีมา เมื่อได้กะประมาณการไว้เช่นนี้แล้ว ลงมือจัดไปคงต้องมีที่แก่ไขบ้าง คัดแก้ไขลงรอยการฝึกสอนเห็นผล จึงจักว่าแบบแผนเป็นอันใช้ได้

ข้าพระพุทธเจ้าคิดด้วยเกล้าฯ ว่า ถ้าได้ลงมือจัดโรงเรียนในปลายปีนี้ อีกสักปีหนึ่งพอตั้งโรงเรียนแล้ว แบบการฝึกสอนในโรงเรียนวัดเบญจมบพิตร ก็เห็นจะพอเรียบร้อยเปิดไขขบฉากรได้ครบบริบูรณ์แล้วแต่จะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

ข้าพระพุทธเจ้า คำนวณราชานุภาพ ขอเฝ้าฯ

ส่วนหลักสูตรมีดังนี้

อธิบายวิชาและหลักสูตรที่จะสอนในโรงเรียนวัดเบญจมบพิตร

๑. หลักสูตรนี้คิดขึ้นโดยเจตนาจะสอนวิชากลาง คือวิชาต่าง ๆ ซึ่งเป็นประโยชน์สำหรับตัวสามัญบุคคล สมควรผู้เป็นชายจะต้องรู้ไว้ทุกคน ให้นักเรียนรู้ก่อน เพื่อนักเรียนรู้วิชาตลอดตาม

หลักสูตรนี้แล้ว แม้จะออกจากโรงเรียนไปทำมาหากิน วิชาที่ได้เล่าเรียนตามหลักสูตรนี้ก็จะเป็นประโยชน์แก่ตนได้ในที่ทั้งปวง หรือ ถ้าเรียนรู้อแล้วมีอุปนิสัยและโอกาสที่จะเรียนวิชาเฉพาะแต่อย่างหนึ่งอย่างใด ก็จะไปเรียนวิชาอย่างนั้นได้ตามอัธยาศัยและความประสงค์ ส่วนวิชาที่ได้เรียนตามหลักสูตรนี้ ก็คงยังเป็นประโยชน์ได้ไม่สูญเปล่า

๒. กวญเจตนาตั้งว่ามาแล้ว จึงได้กำหนดวิชาที่จะสอนตามหลักสูตรนี้เป็น ๕ หมวด คือ วิชาหนังสือหมวด ๑ วิชาเลขหมวด ๑ วิชาสำหรับรักษาตัวหมวด ๑ วิชาสำหรับเลี้ยงชีพหมวด ๑ วิชาสำหรับหาทรัพย์หมวด ๑

๓. วิชาหนังสือมีประโยชน์อย่างใด เป็นที่เข้าใจกันอยู่แล้วไม่ต้องอธิบาย แต่วิชาหนังสือที่กำหนดไว้จะสอนตามหลักสูตรนี้ จะสอนหย่อนลงไม่ให้สูงถึงขั้นจะเป็นเสมียน หมายถึงเอาเพียงให้อ่านหนังสือได้และอาจจะเขียนถ้อยคำและความประสงค์ของตนลงเป็นกัณฑ์หนังสือได้ พอเอาความต้องการและใช้ในกิจการของพลเมืองสามัญ

๔. วิชาเลขมีประโยชน์อย่างใด ย่อมเข้าใจอยู่ด้วยกันแล้ว วิชาเลขที่จะสอนตามหลักสูตรนี้ สอนให้มีความรู้พอคิดโจทย์ตลาดได้ และสอนวิชาทำบัญชี ให้พอรู้ทำบัญชีรับจ่ายทรัพย์สินบุคคลของตนได้

๕. วิชารักษาดำเนิน หมายความว่า การฝึกหัดกิจวิชาวาจาที่จะประพฤติก่อนผู้อื่นอย่าง ๑ การฝึกหัดซ่อมกำลังกายให้เจริญบริบูรณ์และป้องกันอันตรายภัยกำลัง ความว่องไวของคนอย่าง ๑ วัชรธรรม ความถี่ ความซื่อ ที่จะประพฤติดนอยู่ในทางที่ชอบอย่าง ๑

๖. วิชาเลี้ยงชีพนั้น คือจะสอนให้รู้จักประกอบอาหารเลี้ยงตนเองได้อย่างไร ๑ ให้รู้จักตัดเย็บเครื่องนุ่งห่มของตนได้อย่างไร ๑ ที่จะปลูกสร้างเรือนโรงที่อาศัยของตนเองได้อย่างไร ๑ ให้รู้จักภูมิประเทศบ้านเมืองของตนอย่างไร ๑

๗. วิชาหาทรัพย์นั้น คือสอนให้รู้วิธีทำการเพาะปลูกอย่าง ๑ วิธีเลี้ยงสัตว์อย่าง ๑ วิธีค้าขายหากำไรอย่างไร ๑

๘. วิชาทั้ง ๕ หมวดที่ไ้ความนี้ สอนเพียงพอควรแก่ภูมิปัญญา นักเรียน เมื่อรู้แล้วเห็นว่านักเรียนคนใด มีอุปนิสัยเอื้อเฟื้อในทางใด จึงจักไปให้เล่าเรียนฝึกหัดวิชาเฉพาะในทางนั้น เป็นต้น

ว่า นักเรียนคนใดมีอุปนิสัยรักในทางหนังสือกว่าอย่างอื่น เมื่อรู้หลักสูตรวิชากลางตลอดแล้ว ก็จัดให้เรียนวิชาหนังสือชั้นสูงขึ้นไป จนรับจ้าง เป็นเสมียนได้ หรือเป็นนักเรียนวิชาอื่น ซึ่งอาศัยวิชาหนังสือเป็นหลัก ถ้านักเรียนคนใดรักในการทำไม้มากกว่าอย่างอื่น เมื่อเรียนตลอดหลักสูตรแล้ว ก็ให้เล่าเรียนวิชาช่างไม้ต่อไป หมายประโยชน์การฝึกสอนวิชาในโรงเรียนเบญจมพิตร

แผนกวิชาที่จะสอนในโรงเรียนวัดเบญจมพิตร

๑. วิชาหนังสือ สอน ๓ อย่าง คือสอนให้รู้จักอ่านหนังสือ และให้เข้าใจความตามหนังสือที่อ่านนั้น จัดเป็นวิชาสอนอย่าง ๑ สอนให้เขียนหนังสือให้ถูกต้อง และให้เขียนงามเขียนเร็ว ทั้งให้เขียนสะอาคหมกจกด้วย จัดเป็นวิชาสอนเขียนอย่าง ๑ สอนให้รู้จักเขียนคำพูดลงเป็นตัวหนังสือ และให้รู้วิธีที่จะเรียงถ้อยคำให้ถูกต้องตามภาษา จัดเป็นวิชาสอนแต่งอย่าง ๑ รวมเป็น ๓ อย่างดังนี้ และวิชาทั้ง ๓ อย่างนี้ การสอนจำแนกเป็นอย่างละ ๓ ตอน คือ

สอนอ่าน

- ตอนที่ ๑ สอนตั้งแต่ ก ข ก กา ไปจนให้มีความรู้จนอาจจะอ่านหนังสือที่ใช้กันเป็นสามัญเสมอ อ่านนิทานได้
- ตอนที่ ๒ สอนอ่านหนังสือที่มีศัพท์และความยากขึ้น เสมออ่านหมายประกาศพระราชบัญญัติได้
- ตอนที่ ๓ สอนอ่านหนังสือที่ยาก คือหนังสือโคลงฉันท์และหนังสือมหาชาติ เป็นต้น

สอนเขียน

- ตอนที่ ๑ หักลายมือบรรจงเส้นกินสอด และให้รู้จักเขียนคำซึ่งใช้กันเป็นสามัญเพื่อเขียนนิทานได้
- ตอนที่ ๒ หักลายมือบรรจงด้วยเส้นหมึก และให้เขียนหนังสือซึ่งมีศัพท์เสมอท้องตราและหมายประกาศ
- ตอนที่ ๓ สอนให้เขียนคามทางไวยากรณ์ คือให้รู้ว่าคำชนิดใดมีหลักฐานตัวสกกดและตัวอักษรที่สัง เกตอย่างไร

สอนแต่ง

- ตอนที่ ๑ สอนเพียงรู้จักที่จะเขียนคำพหูพจน์ ๆ ลง เป็นตัวหนังสือได้
- ตอนที่ ๒ สอนให้เล่าเรื่องราวที่ยืดยาวเช่นนิทาน หรือจดหมายบอกความประสงค์ของคนที่ผู้หนึ่งผู้ใดลง เป็นตัวหนังสือ ตลอดจนแต่งจดหมายรายงาน
- ตอนที่ ๓ สอนวิธีสัมพันธ์ตามทางไวยากรณ์ ตลอดจนวิธีที่จะย่อความ เรียงความ และจกคำให้การ

๒. วิชาเลข จำแนกการสอนเป็น ๓ ตอน คือ

- ตอนที่ ๑ สอนเลขวิธี คือ สอนตั้งแต่เขียนตัวเลข และกิกเลข บวก ลบ คูณ หาร สามัญวิธี และมาตราวิธี คือ มาตราเวลา มาตราเงิน มาตราวัดสั้นยาว มาตราวัดสูงต่ำ มาตราชั่งน้ำหนัก
- ตอนที่ ๒ สอนวิธีคิดเศษ คือ เศษส่วนและเศษสิบ จนอาจจะคิดโจทย์ตลาดและวิธีบัญญัติไตรยางค์ได้เป็นที่สุด
- ตอนที่ ๓ สอนบัญชี คือให้รู้จักวิธีที่จะจดบัญชีทรัพย์สินสมบัติที่ได้และที่จำหน่าย ตามที่เรียกว่าวิธีบัญชีขั้นเกี่ยว พอมีความรู้ที่จะทำบัญชีผลประโยชน์ของตนในการเล็กน้อยได้

๓. กายบริหาร จำแนกการสอนเป็น ๓ ตอน คือ

- ตอนที่ ๑ สอนกิริยา วาจา ที่จะพึงปฏิบัติในที่ประชุมชน คือกิริยาที่จะทำความเคารพ หรือที่จะลุกจะนั่งต่อหน้าผู้มีบรรดาก็คือต่าง ๆ กัน และวาจาที่จะพูดกับผู้มีบรรดาก็คือต่าง ๆ กัน และสอนการฝึกหัดที่จะกระทำให้เจริญกำลังร่างกาย
- ตอนที่ ๒ สอนกิริยาอาการที่จะต้องพึงปฏิบัติสำหรับการรักษาตน คือ หักว่ายน้ำ พายเรือ แกวเรือ หักปืนขึ้นที่สูง และวิชามวยปล้ำ
- ตอนที่ ๓ สอนความรู้ที่จะรักษาตนให้พ้นความเจ็บไข้ คือสอนให้รู้จักรักษาความสะอาด และให้รู้จักสิ่งซึ่งจะบริโภคนหรือการที่จะประพฤติให้เกิดโรคร้าย

๔. คติธรรม การสอนจำแนกเป็น ๓ ตอน คือ

- ตอนที่ ๑ สอนสุภาสิต คือสอนสุภาสิตอย่างง่าย ๆ เช่นในนิทานอุทตปิณฑำ เป็นต้น
 ตอนที่ ๒ สอนศีลห้า กรรมบถสิบ และคุณของพระพุทธรศาสนา
 ตอนที่ ๓ สอนมนุษยธรรม คือความรักชาติและบ้านเมืองของตน

๕. วิธีประกอบอาหาร จำแนกการสอนเป็น ๓ ตอน คือ

- ตอนที่ ๑ สอนวิธีประกอบอาหาร คือ ให้อูจกติกไฟ อูจกหุงข้าว ต้มข้าว และเผา
 ย่าง ทอด ต้มแกง ประสมกับข้าวเป็น
 ตอนที่ ๒ สอนวิธีรักษาอาหาร คือสอนให้อูจกตั้งแต่วิธีที่จะล้าง เช็ด เก็บหม้อ
 กะทะ ถ้วยชาม คับพื้นไฟ และวิธีที่จะเก็บอาหารซึ่งยังไม่ได้อูจกต้ม หรือ
 หุงต้มแล้วให้อยู่ได้นาน
 ตอนที่ ๓ สอนให้อูจกชนิดอาหาร คืออาหารอย่างใดซึ่งควรจะกินดิบได้ และอาหาร
 อย่างใดซึ่งควรต้องย่าง ต้ม และอาหารสกอย่างใดซึ่งควรจะทำ
 อย่างใดให้เป็นอาหารแห้งเอาไว้ได้นาน

๖. ทำเครื่องนึ่งหม่า จำแนกการสอนเป็น ๓ ตอน คือ

- ตอนที่ ๑ สอนให้พับ เก็บ ซักฟอกเครื่องนึ่งหม่า ตลอดจนที่นอน หมอนนึ่ง
 ตอนที่ ๒ สอนให้เย็บและปะชุนเครื่องนึ่งหม่าที่ชำรุดทรุดโทรม
 ตอนที่ ๓ สอนให้ซักเย็บเครื่องนึ่งหม่าและที่นอนหมอนนึ่ง

๗. ทำที่อาศัย การสอนจำแนกเป็น ๓ ตอน คือ

- ตอนที่ ๑ สอนให้อูจกตัวไม้เครื่องเรือน
 ตอนที่ ๒ สอนให้ทำตัวไม้เครื่องเรือน คือ จักตอก ตัดไม้ แต่งตัวไม้ เข้าปากกบ
 เป็นต้น
 ตอนที่ ๓ สอนให้ปลูกเรือน คือปลูกเรือนไม้ไผ่ ไร่ เครื่องมือแต่ควยมีดเค็มเคียว
 ตั่งแต่คักไม้จนทำเป็นตัวเรือนได้

๘. การเพาะปลูก การสอนแบ่งเป็น ๓ ตอน คือ
- ตอนที่ ๑ สอนวิธีรักษาต้นไม้คือเอาต้นไม้มาปลูก และรดน้ำพรวนกินเป็นต้น ให้
ต้นไม้งอกงาม
- ตอนที่ ๒ สอนการ เพาะปลูกและตอนต้นไม้ แก่งต้นไม้
- ตอนที่ ๓ สอนความรู้ธรรมชาติของพืชพรรณต้นไม้บางอย่าง ซึ่งพบเห็นอยู่บ่อย ๆ
เช่น ต้นข้าว เป็นต้น
๙. เลี้ยงสัตว์ การสอนจำแนกเป็น ๓ ตอน คือ
- ตอนที่ ๑ สอนการ เลี้ยงสัตว์อย่าง เลี้ยงง่าย ๆ เช่น ไก่และเป็ด เป็นต้น ให้รู้จัก
ที่จะเลี้ยงรักษา
- ตอนที่ ๒ สอนการ เลี้ยงสัตว์ใหญ่ เช่น โกล กระบือ ตลอดจนการ ขี่ขี่
- ตอนที่ ๓ สอนความรู้ธรรมชาติของสัตว์ ซึ่งจะสอน เลี้ยงรักษาอย่างใดจึงจะบริบูรณ์
งอกงาม
๑๐. การค้าขาย การสอนจำแนกเป็น ๓ ตอน คือ
- ตอนที่ ๑ สอนวิธีที่จะหากำไร กล่าวคือ ถึงเช่นรับขายขนม หรือรับจ้างทำงานเก็บ
ค่าจ้างประสมประเสไว้วันเล็กคละน้อย หมายถึงเอาการที่จะเก็บกำไรได้
มากเป็นประมาณ
- ตอนที่ ๒ สอนวิธีที่จะลงทุนค้าขายด้วยตนเอง เช่น ไปรับซื้อของสวนมาขายตลาด
 เป็นต้น
- ตอนที่ ๓ สอนวิธีที่จะค้าขายโดยลำพังตน เช่น ทำไร่ปลูกผักขาย เป็นต้น
๑๑. วิชาภูมิศาสตร์ จำแนกการสอนเป็น ๓ ตอน คือ
- ตอนที่ ๑ สอนให้อ่านแผนที่เป็น จนให้รู้ว่าแผนที่เมืองไทยเป็นอย่างไร
- ตอนที่ ๒ สอนแผนที่เมืองไทยโดยพิสดาร คือให้รู้ทางไปมาในกรุงเทพฯ ภูมิ
ลำเนาของชลเมืองและทำเลสินค้า ตลอดจนเมืองต่างประเทศที่ติด
ใกล้เกี่ยวกับเมืองไทย
- ตอนที่ ๓ สอนให้รู้จักวิธีปกครองเมืองไทย และหน้าที่ของราษฎรเป็นอย่างไร

ภาคผนวก ง

หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้น (๓ ปี) พ.ศ. ๒๕๕๓ความมุ่งหมายวิชาศีลธรรม

๑. ให้นำถือและเลื่อมใสในพระพุทธศาสนา กับได้ปฏิบัติในกิจพิธีตามประเพณีนิยม
๒. มุ่งในทางปฏิบัติใหม่ก็ริยามารยาทเรียบร้อย
๓. อบรมให้มีความงามความดีในอุปนิสัย

วิชาหน้าที่พลเมือง

๑. ให้ความรู้ที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อโรงเรียน ต่อครอบครัว และต่อประชาคม
๒. ให้ความรู้ที่ที่จะต้องปฏิบัติต่อชาติ พระมหากษัตริย์ และรัฐธรรมนูญ

วิชาภาษาไทย

ให้วิชาหนังสือเป็นเครื่องทำให้ปัญญาแตกฉานและให้เกิดความรู้กว้างขวางยิ่งขึ้นไปในภายหน้า โดยถือเอาหนังสือและการอ่านเป็นครุสืบไป

๑. ให้ศึกษาแบบเรียนที่กำหนดให้โดยละเอียด
๒. ส่งเสริมให้นิยมอ่านหนังสือที่ดี ประเภทและรสต่าง ๆ
๓. ให้สามารถอ่านในใจใคร่ครวญและรู้ใจความของเรื่องที่อ่านนั้น
๔. ส่งเสริมให้สนใจในการอ่านหนังสือในห้องสมุด
๕. ให้สามารถเข้าใจระเบียบของถ้อยคำตามที่ได้อ่านและเขียน
๖. ส่งเสริมให้สนใจในการใช้คำและประโยคให้ถูกต้องตามหลักภาษา

วิชาภาษาอังกฤษ

ให้รู้ภาษาต่างประเทศเพื่อเป็นรากฐานสำหรับเรียนเพิ่มเติม และเพื่อช่วยการศึกษาวิชาอื่น ๆ

วิชาคณิตศาสตร์

๑. ฝึกให้มีสมาธิความแม่นยำ ความละเอียดถี่ถ้วน ความรวดเร็ว ความคิดตามลำดับเหตุผล ความมั่นใจไม่ลังเล และให้เคยชินต่อการผจญและแก้ปัญหา
๒. ให้สามารถนำความรู้ไปใช้ในทางปฏิบัติและเป็นพื้นฐานของการศึกษาในชั้นสูงต่อไป

วิชาวิทยาศาสตร์เบื้องต้น

๑. ให้สนใจและสังเกตธรรมชาติที่แวดล้อมตนอยู่
๒. ให้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งทั้งหลายและปรากฏการณ์ธรรมชาติ เพื่อให้รู้ว่าสิ่งทั้งหลายอยู่ในอำนาจแห่งเหตุ
๓. ให้รู้ถึงเหตุของปรากฏการณ์ธรรมชาติที่แวดล้อมตนอยู่ ตลอดจนการนำความรู้นั้น ๆ มาใช้สนองความต้องการของมนุษย์

วิชาภูมิศาสตร์

๑. ให้รู้เรื่องชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศไทย
๒. ให้รู้ถึงคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติในประเทศไทย ส่งเสริมการบำรุงรักษาและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้ได้อย่างประหยัด
๓. ให้รู้เรื่องชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศใกล้เคียง
๔. ให้รู้ความเกี่ยวข้องของกับประชาคมและธรรมชาติที่แวดล้อม

วิชาประวัติศาสตร์

๑. ให้รู้จักบ้านเมืองไทยว่าเป็นมาอย่างไร เพื่อให้เกิดความรักบ้านเกิดเมืองนอน และทะนุบำรุงให้เจริญถาวร
๒. ให้รู้ประวัติคนสำคัญของประเทศไทย เพื่อเป็นตัวอย่างที่ดี และใฝ่รู้สืบทอดคุณของท่าน
๓. ให้รู้เรื่องของชาติใกล้เคียงและชาติมหาอำนาจที่มีการติดต่อกับประเทศไทย

วิชาสุขศึกษา

๑. ปลูกนิสัยให้รักษานามัย และปฏิบัติตนให้แข็งแรง
๒. ให้รู้จักวิธีป้องกันโรคติดต่อและรู้จักปฐมพยาบาล
๓. ปลูกนิสัยให้รู้จักระมัดระวังอุบัติเหตุและให้ถึงถึงความปลอดภัยของตนและของผู้อื่น

วิชาวาดเขียน

๑. เพื่อฝึกหัดความสังเกตและรู้จักแสดงความรู้สึกของคนที่เห็นรูป
๒. ให้รู้จักความสวยงามจากการใช้สี
๓. ฝึกหัดให้มีนิสัยความสวยงามและความละเอียดประณีต
๔. เพื่อให้เกิดความเพลิดเพลิน

วิชาการฝีมือและการงาน

๑. ฝึกให้เกิดนิสัยรักการงาน มีความริเริ่มและสนใจในการประกิจธุระ
๒. รู้จักใช้เครื่องมือในการฝีมือและการงาน
๓. ใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์
๔. ให้สามารถทำการฝีมือและการงานให้เป็นผลสำเร็จและได้ประโยชน์

วิชาพลศึกษา

๑. อบรมให้รู้ความสำคัญของหมู่คณะ และให้รู้จักหน้าที่ของตนในการปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่น
๒. อบรมให้มีความรักการกีฬาที่มีระเบียบ
๓. อบรมให้มีความสนใจเป็นนักกีฬา และรู้แพ้รู้ชนะรู้ถอย
๔. ฝึกตนให้แข็งแรงและคล่องแคล่วว่องไว

ภาคผนวก จ

หลักสูตรเตรียมอุดมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๕๔ความมุ่งหมาย

หลักสูตรเตรียมอุดมศึกษา ซึ่งเป็นหลักสูตรวิสามัญศึกษาต่อจากหลักสูตรชั้นมัธยมปลาย กำหนดเวลาเรียน ๒ ปี มีความมุ่งหมายที่จะให้การศึกษาอันเป็นพื้นฐาน ที่จำเป็น สำหรับการศึกษาคือในอุดมศึกษาแขนงต่าง ๆ และให้หลักสูตรนี้เป็นการสำรวจความถนัดพิเศษของนักเรียนแต่ละคน เพื่อเลือกเข้าศึกษาคือในอุดมศึกษาแขนงที่เหมาะสมกับอัถกภาพของตน

วิชาต่าง ๆภาษาไทย

ให้เรียนหนังสือที่กำหนดให้ ให้รู้เนื้อเรื่อง ของบทประพันธ์ที่อ่าน เข้าใจความหมายและรูรสไพเราะของบทประพันธ์นั้น ๆ ในส่วนความรอบรู้เกี่ยวกับหนังสือที่อ่าน จะในแง่หลักภาษาหรือความหมายของศัพท์ก็ตาม กำหนดเพียงเท่าที่จะทำให้เกิดความเข้าใจและรูรสของบทประพันธ์ที่เรียนเท่านั้น

ภาษาอังกฤษ

ให้เรียนหนังสือตามที่กำหนดให้ ให้รู้ศัพท์ รูความ และรูเรื่องราวอันเป็นความรูรอบตัวเกี่ยวกับหนังสือนั้น ๆ ให้สามารถแต่งเรื่องบรรยายเหตุการณ์หรือแสดงความรู้สึกนึกคิดเรียบเรียงถ้อยคำในภาษาและตัวสะกดไคถูกต้อง แต่งจดหมายติดคือในเรื่องธรรมดาได้ ให้สามารถสนทนาโต้ตอบเป็นภาษาอังกฤษไคตามสมควร

คณิตศาสตร์

ให้เรียนพีชคณิตใน เรื่องสมบัติและรากของสมการกำลังที่สอง อนุกรมก้าวหน้า เลขคณิตเรขาคณิตและฮาโมนิก ฯลฯ ในส่วนเรขาคณิตให้เรียนบทสร่างที่เกี่ยวกับวงกลม และที่เกี่ยวกับรูปเชิงเส้นต่าง ๆ ทฤษฎีบทที่เกี่ยวกับวงกลมและสามเหลี่ยม ฯลฯ สอนตรีโกณมิติในหัวข้อ การวัดมุม อัตราส่วนของตรีโกณมิติ สมการตรีโกณมิติ การไชตาราง การหาขนาดของ กานและมุมของสามเหลี่ยมมุมฉาก ฯลฯ

ภูมิศาสตร์ประวัติศาสตร์

ให้ศึกษาสังเขปภูมิศาสตร์สากล ในเรื่องลักษณะความผันแปรของเปลือกโลก การแบ่งโลกออกเป็นภูมิภาค พีชผล การกระจายของมนุษย์ ฯลฯ ให้เรียนประวัติศาสตร์ไทยสมัยกรุงธนบุรีและรัตนโกสินทร์จนถึงรัชกาลที่ ๓ ในส่วนประวัติศาสตร์ต่างประเทศ ให้เริ่มตั้งแต่การสำรวจทางทะเลและการขยายตัวของชาติต่าง ๆ ในยุโรป การแสวงหาอาณานิคม การปฏิวัติฝรั่งเศส ฯลฯ

หน้าที่พลเมืองและศีลธรรม

สอนหน้าที่พลเมืองในเรื่อง การปกครองระบอบรัฐธรรมนูญ รัฐสภา รัฐบาล ประเภทของกฎหมายและศาลสถิตยุติธรรม ระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน การเทศบาล สุขาภิบาลในท้องถิ่น ให้อบรมศีลธรรมของนักเรียนควยขอธรรมในศาสนา การประกอบกิจวัตรประจำวันสำคัญในทางศาสนา วัฒนธรรมในการแต่งกาย ในกิริยาวาจา และรักษาขนบธรรมเนียมประเพณีที่ดีงาม

วิทยาศาสตร์ทั่วไป

สสาร วัตถุและแรงต่าง ๆ สมบัติและสถานะของสสาร ระเบียบวิธีของวิทยาศาสตร์ แรง แรงชนาน ศูนย์กลางของความถ่วง งานและเครื่องผ่อนแรง ฯลฯ แหล่งกำเนิดความร้อน อุณหภูมิ การส่งผ่านของความร้อน การแปลงสถานะ อากาศ ไนโตรเจนในอากาศ ไนเตรต ปุ๋ย สังกาฟ เชื้อเพลิง การละลาย ฯลฯ

ศิลปะศึกษา

เขียนภาพ ให้อัดเขียนภาพและลวดลายไทยง่าย ๆ เพื่อเป็นทางให้เข้าใจและนิยมศิลปะไทย สอนให้รู้จักวิธีเขียนภาพควยสีชนิดต่าง ๆ ตามแบบสากล เพื่อให้สามารถแสดงออกทางการเขียนภาพตามที่เห็นสวยงามหรือมีความเพลิดเพลินในการเขียน ให้ได้เห็นและรู้จักแบบฉบับของภาพที่เขียนแบบสากลยุคต่าง ๆ ซึ่งบางยุคมีอิทธิพลเหนือศิลปะการเขียนภาพของศิลปินไทยปัจจุบัน

การปั้นสลัก สอนเทคนิคของการปั้นสลักวัสดุต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการปั้นหรือแกะสลัก ว่าจำเป็นจะต้องใช้เครื่องมืออะไรและใช้อย่างไร ให้สามารถถ่ายทอดความรู้สึกตามที่เห็นสวยงามหรือตามแบบของศิลปะประเภทนั้น ๆ และตามลักษณะวัสดุที่นำมาใช้

ฯลฯ

ภาคผนวก ฉ

หลักสูตร ระเบียบ ประถมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๐๓ความมุ่งหมาย

หลักสูตร ระเบียบ ประถมศึกษาตอนต้นนี้ มีกำหนดเวลาเรียน ๔ ปี มุ่งหมายที่จะส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก เพื่อให้สามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีของชาติในระบบประชาธิปไตย กล่าวคือฝึกฝนอบรมให้มีความดีมีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

เกี่ยวกับความเจริญแห่งตน

๑. ให้รักการศึกษาระยะเรียน มีนิสัยชอบค้นคว้าหาความรู้ด้วยเป็นนิจ
๒. ให้สามารถใช้ภาษาไทยได้ดีทั้งในการฟัง พูด อ่าน และ เขียน
๓. ให้มีความรู้ทางคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ สามารถใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์แก่วิถีประจำวันได้
๔. ให้มีทักษะในการฟัง การสังเกต และรู้จักใช้ดุลพินิจเกี่ยวกับการทำงานโดยทั่วไป
๕. ให้มีนิสัยทางริเริ่มและสร้างสรรค์
๖. ให้มีความรู้เบื้องต้นอันจำเป็นเกี่ยวกับสุขภาพและโรคภัยไข้เจ็บ ให้รักษาสุขภาพของตนจนเป็นนิสัย และให้มีส่วนช่วยส่งเสริมการสาธารณสุขของชุมชน
๗. ให้สามารถช่วยตนเอง มีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และกล้าในทางที่ถูก
๘. ให้รู้จักดูแลและนันทนาการ เล่นกีฬาและการเล่นพื้นเมือง
๙. ให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์แกร่างกายและจิตใจ
๑๐. ให้รู้จักคุณค่าของความงามและศิลปะ
๑๑. ให้ยึดมั่นในศาสนาและมีศีลธรรมประจำใจ รู้จักรักษาเกียรติและคุณค่าของตน
๑๒. ให้เข้าใจคุณค่าและรู้จักรักษาวินัย
๑๓. ให้มีความเมตตาถนอมต่อเพื่อนมนุษย์และสัตว์

เกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์

๑๔. ให้ตระหนักในความสำคัญของมนุษยสัมพันธ์และรู้จักเคารพผู้อื่น
๑๕. ให้มีความสามัคคีปรองดองและบุรุษยาทอันดีงามตามประเพณีนิยม
๑๖. ให้รู้จักเล่น ทำงาน และอยู่ร่วมกับผู้อื่นโดยยุติ และให้มีความเป็นนักกีฬา
๑๗. ให้รู้จักทำงานเป็นหมู่คณะ สามารถทำหน้าที่เป็นหัวหน้า หรือเป็นผู้ปฏิบัติงานร่วมกับหัวหน้าด้วยดี

๑๘. ให้เห็นความสำคัญของบ้าน และรู้จักบำเพ็ญประโยชน์ต่อครอบครัว
๑๙. ให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมยิ่งกว่าประโยชน์ส่วนตัว และรู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม

เกี่ยวกับความสามารถในการครองชีพ

๒๐. ให้มีความเคยชินและความขยันหมั่นเพียรในการใช้มือปฏิบัติงาน ทั้งนี้เพื่อเป็นรากฐานของการประกอบสัมมาอาชีพ
๒๑. ให้มีความอดทนและเข้มแข็งในการทำงาน
๒๒. ให้นิยมและยกย่องการประกอบอาชีพโดยสุจริต
๒๓. ให้รู้จักเลือกซื้อและเลือกใช้สิ่งของที่จำเป็นให้เหมาะสม
๒๔. ให้รู้จักประหยัดทรัพย์ ประหยัดเวลา และพลังงาน
๒๕. ให้รู้จักช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจของครอบครัว และรู้จักช่องทางที่จะประกอบอาชีพ
๒๖. ให้ส่งเสริมการค้าของคนไทย และให้รู้ว่าการผลิตและการใช้ของไทยเป็นการช่วยเศรษฐกิจของชาติ

เกี่ยวกับความรับผิดชอบหน้าที่พลเมือง

๒๗. ให้รู้จักสิทธิและหน้าที่ของพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย
๒๘. ให้ปฏิบัติตามระเบียบ กฎหมาย และวัฒนธรรมอันดี
๒๙. ให้มีความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจ และไม่ถูกเหยียดหยามผู้อื่น
๓๐. ให้รู้จักปฏิบัติตนไปในทางที่จะช่วยแก้ไขข้อบกพร่องของสังคม
๓๑. ให้รู้จักรักษาความปลอดภัยของตนเองและสังคม
๓๒. ให้รู้จักรับฟังความคิดเห็นที่สุจริตใจของผู้อื่น
๓๓. ให้มีความเข้าใจในผลงานของวิทยาศาสตร์ ทั้งในล้าหน้าที่เป็นคุณและในด้านที่อาจให้โทษแก่สังคม
๓๔. ให้รู้จักใช้รัฐธรรมนูญและสิ่งที่ช่วยงามตามธรรมชาติ
๓๕. ให้รู้จักใช้และสงวนทรัพยากรธรรมชาติ
๓๖. ให้รู้จักความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และส่งเสริมความเข้าใจอันดีต่อกันเพื่อสันติสุขของโลก

ความมุ่งหมายเฉพาะหมวดวิชา

หมวดภาษาไทย

๑. ให้สามารถใช้ภาษาได้ทั้งในการฟัง พูด อ่าน และ เขียน
๒. ให้สามารถใช้ภาษาไทยเป็นสื่อในการติดต่อและแสวงหาความรู้เพิ่มเติม
๓. ให้เกิดความเพลิดเพลินจากการอ่านหนังสือประเภทต่าง ๆ และรู้สึกพอใจเพราะของบทประพันธ์ ทั้งร้อยแก้วและร้อยกรอง เพื่อเป็นพื้นฐานที่จะเรียนวรรณคดีต่อไป
๔. ให้รู้จักใช้ภาษาเป็นเครื่องมือสำหรับศึกษาค้นหาเหตุผล และใช้ดุลพินิจของคุณ
๕. ให้เห็นความสำคัญของภาษาไทยว่าเป็นภาษาประจำชาติ ที่นิยมใช้และส่งเสริม

หมวดสังคมศึกษา

๑. ให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคม
๒. ให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจในความเป็นมาของชนชาติไทยและชาติต่าง ๆ ทางด้านการปกครอง การสังคม และวัฒนธรรม ที่โครงสร้างสัมพันธ์กันมาตามประวัติศาสตร์ของแต่ละประเทศ
๓. ให้เด็กยอมรับคุณค่าในทางศีลธรรมและวัฒนธรรม และยินยอมปฏิบัติตามด้วยความจริงใจ
๔. ให้เด็กมีความเข้าใจว่าสมาชิกของสังคมย่อมมีหน้าที่อันเกี่ยวข้องกันให้แก่องค์กรตามวิถีทางของเขา สอนให้เด็กรู้จักเคารพสิทธิและความกึกเห็นของผู้อื่น โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา ฐานะทางเศรษฐกิจ และฐานะทางสังคมของบุคคลนั้น
๕. ให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับระบอบการปกครองในปัจจุบัน
๖. ให้เด็กรู้จักสิทธิและหน้าที่ตลอดจนความรับผิดชอบ ซึ่งพลเมืองแต่ละคนพึงมี ต่อสังคมประชาธิปไตย โดยเฉพาะในเรื่องความมั่นคงและความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของประเทศชาติ
๗. ให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจในความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับการผลิต การบริโภค และการสงวนทรัพยากรของสังคม
๘. ให้เด็กรู้จักเหตุผล รู้จักประเมินผล ยอมรับหลักการและกระบวนการที่ถูกต้องในการแก้ปัญหา

หมวดวิทยาศาสตร์เบื้องต้น

๑. เพื่อฝึกฝนเด็กให้เป็นผู้สนใจและรู้จักสังเกตธรรมชาติที่แวดล้อมตนอยู่
๒. ให้ความรู้ในสิ่งทั้งหลายและปรากฏการณ์รอบตัวว่าเป็นอย่างไร เพราะเหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น
๓. ให้ความเข้าใจเหตุผล พร้อมทั้งจะค้นคว้าหาความจริงเพิ่มเติม เพื่อเป็นความรู้รากฐานนำไปสู่วิชาวิทยาศาสตร์
๔. ให้นำความรู้ที่ใครมาปรับปรุงแก้ไขความเป็นอยู่ของคน และชุมชนให้ดีขึ้นอยู่เสมอ
๕. ใ้รู้จักวิธีการวิทยาศาสตร์สำหรับแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันของตนได้
๖. ส่งเสริมให้เด็กมีความสนใจและเพลิดเพลินในงานอภิเรกทางานวิทยาศาสตร์
๗. ให้ความเข้าใจในผลงานของวิทยาศาสตร์ ทั้งในคนที่ เป็นคุณและคนที่อาจให้โทษแก่สังคม
๘. ใ้รู้จักใช้และรักษาสาธารณสมบัติและสิ่งสวยงามตามธรรมชาติ
๙. ใ้รู้จักใช้และสงวนทรัพยากรธรรมชาติ
๑๐. ใ้รู้ถึงความสัมพันธ์ระหว่างประเทศในกานวิทยาศาสตร์
๑๑. ใ้มีนิสัยในการริเริ่มและสร้างสรรค์ เพื่อช่วยส่งเสริมให้เป็นนักประดิษฐ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นรากฐานการประกอบสัมมาอาชีพ

หมวดคณิตศาสตร์

๑. เพื่อใ้รู้จักคุณค่าของคณิตศาสตร์
๒. เพื่อฝึกฝนใ้มีทักษะ สมาธิ การสังเกต ความคิดตามลำดับเหตุผล ความมั่นใจ ความประณีต ความละเอียดถี่ถ้วน ความแม่นยำ และรวดเร็ว
๓. เพื่อฝึกฝนใ้เกิดความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับหลักการเบื้องต้นของคณิตศาสตร์
๔. เพื่อใ้เคยชินต่อการแก้ปัญหาและเป็นแนวทางอันจะก่อให้เกิดความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์
๕. เพื่อใ้หน้าความรู้ความสามารถทางคณิตศาสตร์ ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ในกาน เศรษฐกิจและชีวิตประจำวัน
๖. เพื่อเป็นพื้นฐานของการศึกษาวิชาคณิตศาสตร์ชั้นสูง และวิชาที่ต้อใช้คณิตศาสตร์
๗. เพื่อปลูกฝังทัศนคติและนิสัยในการศึกษาคำนวณ

หมวดพลานามัย

๑. ให้เด็กเป็นผู้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางกายและทางจิต
๒. ให้เด็กรู้จักเล่นและทำงานด้วยกันโดยราบรื่น ตางกันตางก็เการพกฎข้อบังคับ และเคารพสิทธิของผู้อื่น
๓. ให้เด็กรู้จักพักผ่อนหย่อนใจในทางที่เหมาะสม รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์แก่ร่างกายและจิตใจ
๔. ให้เด็กรู้จักวาตนเป็นสมาชิกของชุมชน จึงมีหน้าที่ต้องช่วยป้องกันอันตรายจากโรคภัยไข้เจ็บและอุบัติเหตุในชุมชน

หมวดศิลปศึกษา

๑. ให้เด็กได้แสดงความรู้สึกนึกคิด ความสนใจ และความถนัดตามธรรมชาติ ออกโดยเสรี
๒. ให้รู้จักใช้ศิลปเพื่อส่งเสริมความเจริญทางด้านจิตใจและอารมณ์
๓. ให้ความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมศิลป วัฒนธรรม ในชีวิตประจำวัน ของบุคคลและชุมชน ให้ความชื่นชมและรู้คุณค่าในศิลปของชาติ
๔. ให้รู้จักชื่นชมและซาบซึ้งในความงามของธรรมชาติ กานตาง ๆ กือ สี เสียง ฯลฯ และให้เป็นผู้เจริญทางจินตนาการ
๕. ให้รู้จักใช้ศิลปเพื่อความเพลิดเพลิน ไร่เวริง และผ่อนคลายอารมณ์ในเวลาว่าง
๖. ให้รู้หลักเบื้องต้นของศิลปในการออกแบบ เลือกลี สะสม ตกแต่ง และกลวิธีอื่น ๆ อันเป็นมูลฐานของการแสดงออกทางศิลปและการตัดสินใจ
๗. ให้รู้จักฟังเพลง ร้องเพลง ฟ้อนรำ ฟัง และเล่นดนตรี พอสมควร
๘. ให้รู้จักสำรวจหรือประเมินค่าของที่ทำขึ้นเอง หรือที่ผู้อื่นสร้างขึ้น และหาทางทำให้งานของตนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น
๙. ให้รู้จักใช้ความรู้ทางศิลปเป็นเครื่องช่วยในการเรียนวิชาอื่น ๆ ตามหลักสูตร
๑๐. ให้เรียนรู้อะไรและเข้าใจที่มาของศิลปไทยและศิลปที่เป็นของต่างประเทศ

ภาคผนวก ข

หลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๐๓ความมุ่งหมาย

หลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนปลายนี้ เป็นหลักสูตรต่อเนื่องกับหลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนต้น กำหนดเวลาเรียน ๓ ปี จึงมีความมุ่งหมายเช่นเดียวกับหลักสูตรประโยคประถมศึกษาตอนต้น คือมุ่งที่จะส่งเสริมพัฒนาการของเด็ก เพื่อให้สามารถดำรงตนเป็นพลเมืองดีของชาติในระบอบประชาธิปไตย กล่าวคือฝึกฝนอบรมให้มีคุณลักษณะดังต่อไปนี้

เกี่ยวกับความเจริญแห่งตน

เกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์

เกี่ยวกับความสามารถในการครองชีพ

เกี่ยวกับความรับผิดชอบตามหน้าที่พลเมือง

ข้อ ๑ - ๓๖ ทำนองเดียวกับ
ประโยคประถมศึกษา
ตอนต้น

ความมุ่งหมายเฉพาะหมวดวิชาหมวดภาษาไทย

๑. - ๕. ทำนองเดียวกับประโยคประถมศึกษาตอนต้น

หมวดภาษาอังกฤษ

๑. เพื่อให้เด็กเข้าใจว่าภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ใช้กันแพร่หลายทั่วโลก เป็นกุญแจแห่งคลังความรู้ และเป็นสื่อสำคัญในการติดต่อกับต่างประเทศ
๒. เพื่อให้เด็กรู้จักใช้ภาษาอังกฤษเป็นเครื่องมือสื่อความหมาย โดยให้มีทักษะในการฟัง พูด อ่าน และเขียน พอควรแก่ขั้น
๓. เพื่อให้เด็กเห็นประโยชน์ของการเรียนภาษาอังกฤษ ว่าเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวัน และให้รู้ว่าโอกาสที่จะได้พบเห็นภาษานั้นมีอยู่เนือง ๆ
๔. เพื่อให้เด็กสนใจในการศึกษาหาความรู้ภาษาอังกฤษเพิ่มเติมอยู่เสมอ
๕. เพื่อให้เด็กมีพื้นฐานในการศึกษาต่อ และเพื่อช่วยการศึกษาวิชาอื่น ๆ ด้วย

หมวดสังคมศึกษา

๑. - ๘. ทำนองเดียวกับประโยคประถมศึกษาตอนต้น

หมวดวิทยาศาสตร์เบื้องต้น

๑. - ๑๑. ทำนองเดียวกับประโยคประถมศึกษาตอนต้น

หมวดคณิตศาสตร์

๑. - ๗. ทำนองเดียวกับประโยคประถมศึกษาตอนต้น

หมวดพลานามัย

๑. - ๔. ทำนองเดียวกับประโยคประถมศึกษาตอนต้น

หมวดศิลปศึกษา

๑. - ๑๐. ทำนองเดียวกับประโยคประถมศึกษาตอนต้น

หมวดหัตถศึกษา

๑. ให้รู้จักเลือกและปรับปรุงคุณภาพวัสดุในท้องถิ่น ที่อาจนำมาประดิษฐ์ตกแต่งให้เป็นประโยชน์ได้
๒. ให้มีความรู้ ทักษะ ความสามารถ และทัศนคติที่ดี ในการทำงานด้วยมือ
๓. ให้มีนิสัยรักการทำงานด้วยความขยัน ประณีต และมีระเบียบ
๔. ให้ฝึกกิจนิสัยอันดี รู้จักวางโครงการ จัดระเบียบงาน และวัดผลปรับปรุงงานให้ดีขึ้น
๕. ให้รู้จักใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ทั้งวิธีใช้ที่ถูกคอง เก็บรักษา และซ่อมแซม
๖. ให้รู้จักคุณค่าของการผลิตและนิยมใช้ผลิตภัณฑ์ในประเทศ

ภาคผนวก ข

หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช ๒๕๐๓

หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนต้นนี้ เป็นเบื้องต้นแห่งการมัธยมศึกษา ซึ่งได้อาศัยหลักสูตรระดับประถมศึกษาเป็นพื้นฐาน มีกำหนดเวลาเรียน ๓ ปี ทั้งสายสามัญและสายอาชีพ

ความมุ่งหมาย

๑. เพื่อให้ได้มีการศึกษาทั่วไปอันเหมาะสมแก่วัยและสุขภาพของสังคมในปัจจุบัน รวมทั้งให้มีโอกาสสำรวจหาความสนใจหรือความถนัดพิเศษ และส่งเสริมไปในทางนั้น ๆ
๒. เพื่อให้ได้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ตลอดจนให้มีส่วนช่วยส่งเสริมการสาธารณสุขของชุมชน
๓. เพื่อให้เป็นพลเมืองดีมีทัศนคติอันพึงปรารถนา สามารถอยู่และทำงานร่วมกับหมู่คณะได้ด้วยดี
๔. เพื่อให้ได้มีความรู้และทักษะอันเพียงพอแก่การประกอบอาชีพ หรือได้มีพื้นฐานความรู้อันจำเป็นแก่การฝึกงานหรือการศึกษาต่อไป

ความมุ่งหมายเฉพาะหมวดวิชาหมวดภาษาไทย

๑. ให้สามารถใช้ภาษาไทยได้ดี ทั้งในการพูด การฟัง การอ่าน และการเขียน
๒. ให้สามารถใช้ภาษาไทยเป็นสื่อในการติดต่อ และเป็นเครื่องช่วยในการประกอบอาชีพ
๓. ให้ได้ความเพลิดเพลินจากการอ่านหนังสือประเภทต่าง ๆ และรู้สึกพอใจเพราะของร้อยแก้วและร้อยกรอง อันเป็นพื้นฐานที่จะเรียนวรรณคดีต่อไป
๔. ให้รู้จักใช้ภาษาเป็นเครื่องช่วยในการคิดค้นหาเหตุผล และใช้เหตุผลที่ নিজของตนได้
๕. ให้มีความเจริญทางจินตนาการ มีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์
๖. ให้เป็นผู้มีนิสัยใฝ่เรียนใฝ่รู้โดยรู้คุณค่าของภาษาไทยให้เกิดประโยชน์ในเวลาว่าง
๗. ให้เห็นความสำคัญของภาษาไทย ในฐานะที่เป็นภาษาของชาติ
๘. ให้ซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปและสุนทรียภาพของวรรณคดีไทย

หมวดภาษาอังกฤษ

๑. เพื่อใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวันตามควรแก่ขั้น
๒. เพื่อให้มีพื้นฐานในการที่จะศึกษาในชั้นต่อไป
๓. เพื่อให้เข้าใจวัฒนธรรมของชนชาติซึ่งเป็นเจ้าของภาษากตามสมควร
๔. เพื่อความเจริญในทางความรู้และสติปัญญาของผู้เรียน
๕. ให้มีความรู้และทักษะเหล่านี้ คือ ฟัง เข้าใจ พูดได้โดยออกเสียงที่ถูกต้อง อ่านออกเสียงได้ และอ่านในใจได้ และเขียนได้ถูกต้องตามควรแก่ขั้น ให้มีความรู้ทางไวยากรณ์ที่เป็นประโยชน์ในการใช้ภาษา ให้มีความรู้เกี่ยวกับวรรณคดี และให้เข้าใจถึงความสำคัญของภาษาอังกฤษ ในฐานะที่เป็นภาษาสำหรับติดต่อระหว่างชาติ

หมวดสังคมศึกษา

๑. ให้มีความรู้ความเข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมทางธรรมชาติและทางสังคม
๒. ให้มีความรู้ความเข้าใจในความเป็นมาในอดีต ทางสังคม ทางวัฒนธรรม และสภาพปัจจุบันทางการเมือง ซึ่งชนแต่ละชาติได้สร้างสัมพันธ์กันมาตามประวัติศาสตร์ของชาตินั้น ๆ
๓. ให้เข้าใจซาบซึ้งในคุณค่าทางศีลธรรมและวัฒนธรรม และปฏิบัติตามด้วยความจริงจัง
๔. ให้มีความรู้ความเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับการผลิตการบริโภค และการส่งวนทรัพยากรของสังคม
๕. ให้รู้จักการพลีชีพและความคิดเห็นของผู้อื่น โดยไม่คำนึงถึงเชื้อชาติ ศาสนา ฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคล ตลอดจนสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบซึ่งพลเมืองแต่ละคนพึงมีต่อประเทศชาติของตนและสังคมประชาธิปไตย
๖. ให้รู้จักเหตุผล เข้าใจหลักการและระเบียบวิธีในการแก้ปัญหา และรู้จักประเมินผล

หมวดวิทยาศาสตร์

๑. เพื่อสร้างเสริมทัศนคติทางวิทยาศาสตร์
๒. สามารถเข้าใจและอธิบายปรากฏการณ์ธรรมชาติ ความกลมกลืนทางวิทยาศาสตร์ได้
๓. ให้เข้าใจระเบียบวิธีวิทยาศาสตร์ ให้มีทักษะในการแสวงหาความรู้ และรู้จักนำไปใช้แก้ปัญหาต่าง ๆ
๔. ให้สามารถนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์ไปช่วยสร้างเสริมสุขภาพ สวัสดิภาพ ความเป็นอยู่ของตนเองและสังคม

๕. ให้อุจจกใจและบำรุงรักษาเครื่องมือ อุปกรณ์ และผลิตภัณฑ์ที่เป็นผลของความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์
๖. ให้อุจจกสงวนรักษาทรัพยากรธรรมชาติ
๗. ให้อุจจกใจและเห็นคุณค่าของผลงานวิทยาศาสตร์ในทางสันติ

หมวดคณิตศาสตร์

๑. เพื่อให้อุจจกคุณค่าของคณิตศาสตร์ และสามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์แก่ชีวิตประจำวัน
๒. เพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักการ ของคณิตศาสตร์กว้าง ขวางขึ้นกว่าเดิม
๓. เพื่อฝึกฝนให้มีทักษะ สมาธิ การสังเกต ความติดตามคำคำเหตุผล ความมั่นใจ ตลอดจน แสดงความรู้สึกนึกคิดนั้นออกมาเป็นระเบียบ ง่าย สั้น และชัดเจน มีความประณีตความละเอียดถี่ถ้วน ความแม่นยำ และรวดเร็ว
๔. เพื่อให้เกิดขั้นตอนการแก้ปัญหา และเป็นแนวทางอันจะเกิดความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์
๕. เพื่อเป็นพื้นฐานของการศึกษาวิชาคณิตศาสตร์ชั้นสูง และวิชาที่ต้องใช้คณิตศาสตร์
๖. เพื่อปลูกฝังทัศนคติและนิสัยในการศึกษาคำนวณ

หมวดพลานามัย

๑. ส่งเสริมการเรียนพลานามัย และเพิ่มพูนทักษะในกิจกรรมพลานามัยให้กว้างขวางยิ่งขึ้น
๒. ส่งเสริมพัฒนาการทางกาย ทางจิต อารมณ์ และสังคม
๓. ให้อุจจกใจเวลาว่างให้เกิดประโยชน์เพื่อเพิ่มพูนสมรรถภาพของคุณ
๔. ให้อุจจกประมาณในความสามารถของตน และเพาะนิสัยให้อุจจกเล่นและพักผ่อน
๕. ส่งเสริมความมั่นใจเป็นนักกีฬา เพื่อให้สามารถดำเนินชีวิตรวมอยู่ในสังคมด้วยดี
๖. ปลูกนิสัยให้เป็นผู้นำและผู้ตามที่ดี
๗. ให้อุจจกนำเอาความรู้ความเข้าใจที่ได้รับ ไปปฏิบัติให้เป็นสุขนิสัยในชีวิตประจำวัน
๘. ส่งเสริมให้อุจจกหนาที่รับผิดชอบต่อสวัสดิภาพของชุมชนช่วยการร่วมมือ ช่วยเหลือ และป้องกัน

หมวดศิลปศึกษา

๑. เพื่อให้เกิดความเข้าใจและนิยมชมชื่นในศิลปประจำชาติและศิลปสากล
๒. เพื่อเป็นแนวทางใหม่ให้ความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์และสามารถประกอบศิลปกรรมได้ตามความนึกคิดโดยเสรี
๓. เพื่อส่งเสริมให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และเกื้อกูลความเพลิดเพลิน
๔. เพื่อสำรวจความถนัดและความสนใจของเด็กในศิลปแขนงต่าง ๆ จะใดเป็นแนวทางที่จะส่งเสริมให้ศึกษาต่อไปในการยึดเป็นอาชีพอันเหมาะสม

หมวดศิลปปฏิบัติ

๑. ให้รู้จักคิดริเริ่มและสร้างสรรค์
๒. ให้รู้จักเครื่องมือ เครื่องใช้ และอุปกรณ์ต่าง ๆ รู้จักวิธีใช้ที่มีประสิทธิภาพ วิธีแต่งวิธีเก็บรักษา ตลอดจนวิธีดัดแปลงให้โดยลทางการประหยัดเวลาและแรงงาน
๓. ให้รู้จักออกแบบและประดิษฐ์สิ่ง ของใดก็ตามความมุ่งหมายของการศึกษา เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม
๔. ให้รู้จักรักษาสุขภาพและความปลอดภัย ทั้งในและนอกเวลาปฏิบัติงาน
๕. ให้รู้จักรับผิดชอบในการปฏิบัติงาน ทั้งส่วนตัวและหมู่คณะ
๖. ให้รู้จักนำวิชาศิลปปฏิบัติไปสัมพันธ์กับวิชาอื่น ๆ
๗. เพื่อสำรวจความสนใจและความถนัดในศิลปปฏิบัติแขนงต่าง ๆ สำหรับเป็นแนวทางที่จะศึกษาต่อ เพื่อยึดเป็นอาชีพอันเหมาะสม
๘. ให้รู้จักนำวัสดุซึ่งเป็นทรัพยากรในท้องถิ่น มาประดิษฐ์เป็นสิ่งของ เครื่องใช้ที่มีความงามทางศิลปและเป็นประโยชน์

ภาคผนวก ฉ

หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช ๒๕๐๓

หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายนี้ เป็นหลักสูตรต่อเนื่องจากประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น มีกำหนดเวลาเรียน สำหรับสายสามัญ ๒ ปี และสายอาชีพ ๓ ปี

ความมุ่งหมาย

๑. เพื่อให้ได้มีการศึกษาทั่วไปอันเหมาะสมแก่วัยและสภาพของสังคม และเพื่อให้ได้มีการศึกษาเฉพาะตามความสามารถและความสนใจของแต่ละบุคคล
๒. เพื่อให้ได้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ตลอดจนให้มีส่วนช่วยส่งเสริมการสาธารณสุขของชุมชน
๓. เพื่อให้เป็นพลเมืองดีมีทัศนคติอันพึงปรารถนา สามารถอยู่และทำงานร่วมกับหมู่คณะได้ดียิ่ง
๔. เพื่อให้ได้มีความรู้และทักษะอันเพียงพอแก่การประกอบอาชีพ หรือได้มีพื้นฐานความรู้อันจำเป็นแก่การฝึกงานหรือการศึกษาต่อไป

ความมุ่งหมาย เฉพาะหมวดวิชาภาษาไทย

๑. ให้เห็นความสำคัญของภาษาไทยอันเป็นภาษาประจำชาติ และเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมไทย ที่จะต้องศึกษาและเชิดชู
๒. ให้สามารถใช้ภาษาไทยได้ถูกต้องและเป็นประโยชน์
๓. ให้สามารถใช้ภาษาไทยเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และความเพลิดเพลิน
๔. ให้มีพื้นฐานความรู้ภาษาไทยเพียงพอที่จะศึกษาต่อ หรือสำหรับคนควากวยตนเองได้
๕. ให้ซาบซึ้งและเข้าใจคุณค่าของศิลป์ในการใช้ภาษาไทย และสุนทรีย์ภาพของวรรณคดี
๖. ให้มีความเจริญทางจินตนาการ มีความคิดริเริ่มและสร้างสรรค์

ภาษาอังกฤษ

ทำนองเดียวกับประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น

ภาษาต่างประเทศ (ที่มีใช้ภาษาอังกฤษ)

๑. เพื่อให้สามารถใช้ภาษาติดต่อขอเข้าสังคมและทำธุรกรรมอย่างง่าย ๆ ได้
๒. เพื่อให้มีพื้นฐานในการที่จะศึกษาในชั้นต่อไป
๓. เพื่อให้เข้าใจในวัฒนธรรมของชนชาติซึ่งเป็นเจ้าของภาษาตามสมควร

สังคมศึกษา

ทำนองเดียวกับประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น

วิทยาศาสตร์

ทำนองเดียวกับประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น

คณิตศาสตร์

ทำนองเดียวกับประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น

ศิลปะ

๑. เพื่อให้เกิดความเข้าใจและนิยมชมชื่นในศิลปประจำชาติและศิลปสากล
๒. เพื่อเป็นแนวทางให้มีความกตริริเริ่ม สร้างสรร และสามารถประกอบศิลปกรรมได้ตามความนึกคิดโดยเสรี
๓. เพื่อส่งเสริมให้รู้จักใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ และเกิดความสุขเพลิดเพลิน
๔. เพื่อสำรวจความถนัดและความสนใจของเด็กในศิลปะแขนงต่าง ๆ ที่จะได้เป็นแนวทางที่จะส่งเสริมให้ศึกษาคู ในการยึดเป็นอาชีพอันเหมาะสม
๕. เพื่อให้เกิดความรู้สึกในคุณค่าของวัตถุอันเป็นทรัพยากรในท้องถิ่น ที่จะนำมาสร้างสรร เป็นศิลปวัตถุขึ้น

ภาคผนวก ๑

หลักสูตรมัธยมศึกษาแบบประสม พุทธศักราช ๒๕๐๘โรงเรียนมัธยมสาธิตวิทยาลัยวิชาการศึกษาความมุ่งหมายพื้นฐาน

๑. เพื่อให้ได้มีการศึกษาทั่วไปอันเหมาะสมแก่วัยและสภาพของสังคมในปัจจุบัน รวมทั้งให้มีโอกาสสำรวจหาความสนใจหรือความถนัดพิเศษ และส่งเสริมไปในทางนั้น ๆ ตลอดจนให้ได้มีการศึกษาเฉพาะตามความสามารถและความสนใจของแต่ละบุคคล
๒. เพื่อให้ได้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ตลอดจนให้มีส่วนช่วยส่งเสริมการสาธารณสุขของชุมชน
๓. เพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดีมีทัศนคติอันดีปรารถนา สามารถอยู่และทำงานร่วมกับหมู่คณะได้ด้วยกัน
๔. เพื่อให้ได้มีความรู้และทักษะอันเพียงพอแก่การประกอบอาชีพ หรือได้มีพื้นฐานความรู้ อันจำเป็นแก่การฝึกงานหรือการศึกษาต่อไป

ความมุ่งหมายเฉพาะ

๑. ให้มีร่างกายที่แข็งแรง มีสุขภาพอนามัยและจิตใจที่สมบูรณ์
๒. ให้มีความรู้และเข้าใจในเรื่องศีลธรรม วัฒนธรรม จริยธรรม ตลอดจนความยุติธรรม ความสามัคคี ความปลอดภัยและมั่นคงของชาติ การป้องกันประเทศชาติ และความจำเป็นจะกองปฏิบัติตามระเบียบกฎเกณฑ์และกฎหมายทั้งปวงอย่างเคร่งครัด
๓. ให้มีความรู้และทักษะในการที่จะประกอบอาชีพ หรือดำเนินชีวิตในตำแหน่งหรือกิจการใดอย่างเพียงพอ (ซึ่งแปลว่า นักเรียนจะต้องออกฝึกงานในสถานอาชีพของตน)
๔. ให้มีความรู้และความเข้าใจในข้อเท็จจริงต่าง ๆ ในงานวิทยาศาสตร์ ในวิธีวิทยาศาสตร์ ตลอดจนถึงอิทธิพลของวิทยาศาสตร์ที่มีต่อชีวิตมนุษย์
๕. ให้มีความรู้และเข้าใจในเรื่องศิลปะ วรรณคดี คนตรี สถาปัตยกรรม ชนบทธรรมเนียม ตลอดจนความงามต่าง ๆ ในธรรมชาติ
๖. ให้มีความรู้และเข้าใจในเรื่องประชาธิปไตย สิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบของบุคคล ซึ่งอยู่ในสังคมที่เป็นประชาธิปไตย มีความขยันหมั่นเพียรและความสามารถที่จะปฏิบัติหน้าที่ในการเป็นพลเมืองที่ดีของชุมชนและประเทศชาติ ตลอดจนเข้าใจความเป็นมาของประเทศไทยของตน

๗. ให้มีความรู้และเข้าใจในสถาบันต่าง ๆ เช่น ครอบครัว การปกครอง การเศรษฐกิจ การศึกษา ศาสนา และพระมหากษัตริย์
๘. ให้มีความสามารถในการคิดโดยมีเหตุผล สามารถแสดงความคิดเห็นของตนออกมาได้อย่างแจ่มชัด สามารถอ่านและฟังได้ด้วยความเข้าใจที่ถูกต้อง โดยไม่ตกเป็นเหยื่อของการโฆษณาชวนเชื่อ
๙. ให้มีอุปนิสัยที่เหมาะสมต่าง ๆ เช่น ความรับผิดชอบ ความอดทน ความเป็นผู้มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต รู้จักเป็นผู้นำ และรู้จักให้ความร่วมมือและประสานงาน
๑๐. ให้มีความรู้และเข้าใจในความสำคัญของการพัฒนาบ้านเมืองทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค
๑๑. ให้มีความรู้และเข้าใจเกี่ยวกับนานาชาติ ภาษาต่างประเทศ สิ่งใดควรจะรับหรือไม่ควรจะได้รับเข้ามาไว้ในวัฒนธรรมของตน ตลอดจนการร่วมมือกับมิตรประเทศเพื่อสร้างไว้ซึ่งอิสรภาพสันติสุข และความก้าวหน้าทั้งปวงของประเทศไทย
๑๒. ให้มีความรู้และเข้าใจที่จะใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ รู้จักแบ่งเวลาว่างเพื่อประกอบกิจกรรมอันเป็นประโยชน์แก่ตน และแก่ส่วนรวม ได้อย่างถูกต้อง
๑๓. ให้มีความรู้และเข้าใจในเรื่องการประหยัด การซื้อ และการใช้สินค้าหรือบริการที่เหมาะสม รู้จักคุณค่าอันพึงจะได้รับ และผลทางเศรษฐกิจอันพึงจะมีขึ้น เนื่องจากการซื้อ และการใช้สินค้าหรือบริการเหล่านั้น

ภาคผนวก ก

วัตถุประสงค์ของการสอนวิชาสามัญต่าง ๆ
ในมหาวิทยาลัยมนุษยธรรมศึกษาและมหาวิทยาลัยสังคมศาสตร์
วิทยาลัยวิชาการศึกษา

มหาวิทยาลัยมนุษยธรรมศึกษาภาษาอังกฤษ ๑ - ๔

๑. การฟังและพูด ให้มีความสามารถในการฟังและออกเสียงได้ คือ
  - ก. การออกเสียง ให้สามารถออกเสียงพยัญชนะและเสียงสระเดี่ยว ที่ใช้ในตำแหน่งต่าง ๆ ของคำ วลี และประโยค รวมทั้งเรื่องเสียงสูงต่ำหนักเบาต่าง ๆ
  - ข. ไวยากรณ์ ให้รู้จักความหมายทางไวยากรณ์ และให้รู้จักรูปประโยคอังกฤษ
  - ค. คัพท์ ให้รู้จักศัพท์พื้นฐานในข้อความที่จะเป็นประโยชน์ที่สุด
๒. การอ่านและเขียน
  - ก. ให้สามารถเข้าใจข้อความที่อ่านและเขียนได้ถูกต้องตามระบบภาษาเขียน เช่น ในเรื่องตัวสะกด การเขียนพารากราฟ การเขียนตัวอักษรใหญ่และตัวออก
  - ข. ให้รู้จักทักวามขวางยั้งขึ้น โดยให้คุ้นกับเนื้อหาชนิดต่าง ๆ ใหม่มาก
  - ค. ให้สามารถอ่านได้เร็วขึ้น โดยการให้ฝึกหัดอ่านมาก ๆ

ภาษาอังกฤษ ๕, ๖

๑. ให้สามารถอ่านตำราที่เขียนเป็นภาษาอังกฤษได้ โดยการให้อ่านข้อความต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง
๒. เหมือนข้อ ๑ แต่เน้นให้อ่านได้เร็วและเข้าใจได้แม่นยำขึ้น
๓. ให้สามารถแสดงความคิดเห็นออกมาได้โดยการให้เขียนเค้าโครงเรื่องและให้หยอดความ

ภาษาศาสตร์ ๑, ๒

ให้นิสิตเข้าใจถึงแขนงวิชาที่ศึกษาภาษาตามระบบภาษาศาสตร์ ทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และกวดวิธีในการใช้

หมวดวิชามนุษยธรรมศึกษา (ต่อ)

วรรณคดีอังกฤษ ๑

๑. ให้นิสิตรู้จักรูปและลักษณะของร้อยกรองอังกฤษแบบต่าง ๆ
๒. ให้อธิบายความแตกต่างระหว่างร้อยแก้วและร้อยกรองของอังกฤษ และระหว่างร้อยกรองของอังกฤษและของไทย
๓. ให้เข้าใจและสามารถอ่านบทร้อยกรองได้อย่างเพลิดเพลิน

วรรณคดีอังกฤษ ๒

๑. ให้อธิบายลักษณะต่าง ๆ ของร้อยแก้ว เช่น การเล่าเรื่อง การพรรณนา การเขียนข้อความที่จูงใจคน และการเขียนร้อยแก้วแบบอธิบายความ
๒. ให้อธิบายลักษณะที่แตกต่างกันของร้อยแก้วชนิดต่าง ๆ

วรรณคดีอังกฤษ ๓

ให้ได้อ่านทั้งร้อยแก้ว ร้อยกรอง บทละคร และนวนิยายจบในตัว ในระดับที่สูงขึ้น

วิธีสอนภาษาอังกฤษในฐานะเป็นภาษาต่างประเทศ (๑ และ ๒)

๑. ให้อธิบายวิธีสอนภาษาต่างประเทศแบบต่าง ๆ รู้จำจำกัดความ วิธีการ ผล และวิจารณ์ได้
๒. ให้อธิบายธรรมชาติของภาษา รู้ลักษณะต่าง ๆ อันเป็นพื้นฐานในการเรียนภาษาชั้นต่าง ๆ ในการสอน และการเสริมสร้างทักษะเหล่านั้น
๓. ให้อธิบายหลักการทดสอบรวมทั้งการปฏิบัติ และให้อธิบายอุปกรณ์การสอนโดยเฉพาะเพื่อช่วยการสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ
๔. ให้อธิบายหนังสือแบบเรียนที่ใช้อยู่ในโรงเรียนทั่วไป และจะใช้หนังสือเรียนเหล่านั้นให้เป็นประโยชน์ที่สุดได้อย่างไร

หมวดวิชามนุษยธรรมศึกษา (ต่อ)

ศิลปะและวัฒนธรรม ๑

๑. เพื่อส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์งานศิลป์
๒. เพื่อให้มีความสามารถในการใช้วัสดุและเครื่องมือทางศิลปะ
๓. เพื่อให้มีความรู้ทางศิลปะ สามารถนำไปใช้สร้างอุปกรณ์การสอน
๔. เพื่อมีความสามารถในการจัดเตรียมวัสดุและเครื่องมือทางศิลปะสำหรับห้องเรียน
๕. เพื่อให้รู้จักคุณค่าและคุณสมบัติของวัสดุแต่ละชนิด เพื่อที่จะนำมาดัดแปลงปรับปรุง ประกอบศิลป์

ศิลปวิจารณ์

๑. เพื่อเข้าใจและเห็นคุณค่าในความงามของศิลปะ
๒. เพื่อมีความสามารถประเมินค่าของศิลปะ
๓. เพื่อรู้หลักของศิลปะ และสามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน
๔. เพื่อมีประสบการณ์ในการดูงานศิลปะแขนงต่าง ๆ

สังคีตศิลป์ไทย

เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้เบื้องต้นในศิลปะของไทยเกี่ยวกับดุริยางค์ศิลป์ คีตศิลป์ และนาฏศิลป์ ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ และให้เกิดความเข้าใจซาบซึ้งตระหนักในคุณค่าของมรดกอันมีค่าของชาติ

สังคีตวิจารณ์

๑. เพื่อให้เกิดความเข้าใจและความคิดอ่านในศิลปวิชาการดนตรีเบื้องต้นทั่ว ๆ ไป
๒. เพื่อประโยชน์ในการที่จะให้นำความเข้าใจและความคิดอ่านนี้ไปประกอบกับงานในสถานการศึกษา
๓. ให้ทราบประวัติความเป็นมาของศิลปการดนตรีในระดับต่าง ๆ ของชาติต่าง ๆ ในยุคสมัยต่าง ๆ เพื่อเป็นพื้นความรู้ ในอันที่จะเพิ่มพูนความเข้าใจซาบซึ้งต่อไปในอนาคต พอสมควร

หมวดวิชาสังคมศาสตร์

ภูมิศาสตร์ ๑

๑. เพื่อพัฒนาความรู้ความเข้าใจในเรื่องของโลกซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์
๒. เพื่อช่วยให้นิสัยเข้าใจจากกิจกรรมของมนุษย์นั้นขึ้นอยู่กับความสามารถของมนุษย์ที่จะปรับตัวให้เข้ากับธรรมชาติ หรือคัดแปลงธรรมชาติให้เหมาะสมหรือเป็นประโยชน์ต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของตน
๓. ให้ได้เห็นตัวอย่างมนุษย์ได้ปรับตัวหรือคัดแปลงสภาพธรรมชาติให้เหมาะสมหรือเป็นประโยชน์

ภูมิศาสตร์ธรรมชาติ

๑. เพื่อให้เกิดความรู้ถึงความสำคัญและลักษณะทางธรรมชาติต่าง ๆ ของโลก
๒. ใหญ่ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดจากสิ่งแวดล้อม พร้อมกับรู้วิธีการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น
๓. เป็นการวางรากฐานในการศึกษาวิชาภูมิศาสตร์ในชั้นสูงต่อไป
๔. ให้สามารถอ่านและเข้าใจแผนที่อย่างง่าย ๆ

ภูมิศาสตร์เศรษฐกิจโลก

๑. ให้นิสิตทราบถึงแหล่งทรัพยากรธรรมชาติของโลก
๒. ให้เห็นอิทธิพลของธรรมชาติและมนุษย์ที่มีต่อความเป็นอยู่และการครองชีพ
๓. ให้เห็นวิธีและแนวการเลี้ยงชีพของมนุษย์ในแถบต่าง ๆ ของโลก
๔. ให้สามารถนำหลักทางภูมิศาสตร์มาใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

ภูมิศาสตร์มรสุมเอเชีย

๑. เพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับภูมิศาสตร์ ทางด้านเศรษฐกิจ สังคม และทางการเมือง ของประเทศใกล้เคียง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับไทยอย่างใกล้ชิด
๒. เพื่อให้เข้าใจถึงปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในประเทศเหล่านั้น ซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันตามท้องถิ่นต่าง ๆ ในดินแดนนั้น
๓. เพื่อให้มีความรู้พอที่จะเป็นแนวทางศึกษาค้นคว้าในชั้นสูงต่อไป

หมวดวิชาสังคมศาสตร์ (ต่อ)

ความเจริญและพัฒนาการของโลก

๑. ช่วยพัฒนาความคิดมูลฐานเกี่ยวกับคุณค่าความสำคัญของประวัติศาสตร์ อันจะทำให้เขาเข้าใจความเจริญและพัฒนาการของโลก
๒. ช่วยให้เขาใจแหล่งกำเนิดและพัฒนาการของอารยธรรม
๓. สร้างความคิดที่เกี่ยวกับความสำคัญและพัฒนาการทางการสัมพันธ์ระหว่างประเทศในโลกปัจจุบัน เน้นถึงการพึ่งพาอาศัยกันของประเทศทั้งหลาย
๔. ใฝ่หิ่ประสบการณ์ในการศึกษาวិพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับหาที่ทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจ และวัฒนธรรม ของความเจริญและพัฒนาการของโลก
๕. ให้เห็นคุณค่าของพัฒนาการแห่งประเทศไทยในโลกปัจจุบัน

ประวัติศาสตร์ไทย

๑. เพื่อให้เกิดทักษะในการค้นคว้า อ่านเพิ่มเติมด้วยตนเอง อย่างลึกซึ้งยิ่งขึ้น
๒. ใฝ่หิ่ทัศนคติที่เหมาะสมต่อประเทศที่มีความสัมพันธ์กับไทย
๓. เพื่อใฝ่หิ่ความคิดเห็นของตนเอง รู้จักการวิพากษ์วิจารณ์โดยมีเหตุผล และมีใจกว้างพอที่จะรับความคิดเห็นที่ตรงกันข้าม

ประวัติศาสตร์สหรัฐอเมริกา

๑. ส่งเสริมใฝ่หิ่ทัศนคติที่เหมาะสมต่อประเทศที่มีความสัมพันธ์กับไทย
๒. ใฝ่หิ่เรียนรู้ไคทรายบทบาทสำคัญของประเทศสหรัฐอเมริกาในฐานะที่เป็นมหา - ประเทศผู้นำประเทศหนึ่งของโลก
๓. ใฝ่หิ่เรียนรู้ไคทรายและเข้าใจถึงเหตุการณ์และสถานการณ์ต่าง ๆ ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง และการปกครอง ตลอดจนวัฒนธรรมของประเทศสหรัฐอเมริกา

ประวัติศาสตร์โลกปัจจุบัน

๑. เพื่อใฝ่หิ่รู้ถึงปัญหาต่าง ๆ ทั้งทางด้านสังคมและการเมือง
๒. เพื่อใฝ่หิ่เข้าใจถึงสิ่งผลักดันที่ทำให้ประเทศต่าง ๆ ในยุโรปต้องแข่งขันกัน
๓. เพื่อส่งเสริมความเข้าใจและความร่วมมือระหว่างชาติ

หมวดวิชาสังคมศาสตร์ (ต่อ)

เศรษฐกิจแห่งประเทศไทย

๑. เพื่อให้ทราบถึงสถานการณ์เศรษฐกิจของประเทศไทยในปัจจุบัน
๒. เพื่อให้เข้าใจปัญหาเศรษฐกิจที่ประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่
๓. เพื่อให้รู้จักวิเคราะห์สาเหตุปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทย
๔. เพื่อส่งเสริมให้รู้จักคิดแก้ไขปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทย

พัฒนาการทางเศรษฐกิจ

๑. ให้ทราบถึงลักษณะโดยทั่วไปของประเทศด้อยพัฒนา และเน้นให้เห็นปัญหาเศรษฐกิจของประเทศไทย
๒. ให้ทราบเกี่ยวกับการดำเนินงานของรัฐบาลในการพัฒนาเศรษฐกิจของไทย
๓. ให้รู้จักวิเคราะห์และวิพากษ์วิจารณ์และการเสนอขอแนะนำต่าง ๆ เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทย

สังคมไทย

๑. ให้เข้าใจลักษณะโดยทั่วไปของสังคมไทย
๒. ให้เข้าใจวาทะสถานต่าง ๆ มีความสำคัญต่อสังคมไทยอย่างไรบ้าง
๓. ให้เข้าใจถึงปัญหาสังคมทั้งในเขตชนบทและเขตเมือง และตระหนักถึงความสำคัญของปัญหาเหล่านั้น
๔. ให้รู้จักนำความรู้ที่ได้จากการศึกษาเล่าเรียนมาแล้ว ไปใช้ในการแก้ไขและปรับปรุงชุมชน

สังคมวิทยา

๑. ให้รู้และเข้าใจลักษณะของการอยู่ร่วมกันในสังคม และหลักเกณฑ์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องของ
๒. ให้เข้าใจทฤษฎีและความหมายของคำต่าง ๆ ที่ใช้กันอยู่ในวิชาสังคมวิทยา เพื่อส่งเสริมให้เข้าใจภาวะของสังคมในปัจจุบันนี้โลกดีขึ้น
๓. ให้รู้จักปรับตัวและปฏิบัติหน้าที่ให้สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อมทางสังคม

